

Διεθνές Πανεπιστήμιο Ελλάδος

Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Δημόσια Διοίκηση

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

**Ξέπλυμα μαύρου χρήματος : σύγχρονες μορφές
ανομίας και πιθανοί τρόποι αντιμετώπισης τους.**

Μυλωνάς Αναστάσιος

Επιβλέπων καθηγητής: Αηδόνης Δημήτριος

Ιούλιος, 2023

Υπεύθυνη Δήλωση

Ο κάτωθι υπογράφων Μυλωνάς Αναστάσιος του Νικολάου, με αριθμό μητρώου 545, μεταπτυχιακός φοιτητής του Διεθνούς Πανεπιστημίου Ελλάδος του Τμήματος Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων δηλώνω ότι η διπλωματική εργασία που εκπονήθηκε αποτελεί αποκλειστικά δικό μου έργο. Όλες οι αντλούμενες πληροφορίες από άλλες πηγές (ηλεκτρονικές και έντυπες), οι οποίες έχουν χρησιμοποιηθεί για τη συγγραφή της παρούσας διπλωματικής εργασίας, έχουν διατυπωθεί με κατάλληλο τρόπο, με τη χρήση παραπομπών και βιβλιογραφικών αναφορών. Τέλος, έχω λάβει γνώση ότι ο τίτλος δύναται να ανακληθεί άμεσα, εάν διαπιστωθεί παράβαση των ανωτέρω.

Ο δηλών
Μυλωνάς Αναστάσιος

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή κ. Δημήτριο Αηδόνη για το χρόνο, που μου αφιέρωσε και την καθοδήγησή του, σε όλη τη διάρκεια της συγγραφής της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω θερμά όλους τους λογιστές αλλά και τους υπαλλήλους της ΑΑΔΕ του Νομού Θεσσαλονίκης, καθώς κατέγραψαν με μεγάλη προθυμία τις απόψεις τους στο ερωτηματολόγιο της παρούσας έρευνας.

Πίνακας περιεχομένων

Περίληψη.....	6
Abstract	6
1.1 Το ερευνώμενο ζήτημα	7
1.2 Μεθοδολογική προσέγγιση	8
1.3 Δομή της εργασίας	8
Κεφάλαιο 2^ο : Θεωρητική προσέγγιση του ζητήματος και επισκόπηση της βιβλιογραφίας	10
2.1 Παλαιότερες έρευνες σχετικά με το ξέπλυμα χρήματος	10
2.2 Ο ρόλος του διαδικτύου και των νέων τεχνολογιών στην εξέλιξη του φαινομένου	12
2.3 Σύγχρονες μορφές ξεπλύματος μαύρου χρήματος	15
2.3.1 Κρυπτονομίσματα.....	15
2.3.2 Η βιομηχανία των διαδικτυακών βιντεοπαιχνιδιών	17
2.3.3 Διαδικτυακός τζόγος.....	20
Κεφάλαιο 3^ο: Το Θεσμικό πλαίσιο	22
3.1 Ο διεθνής χαρακτήρας των ρυθμίσεων.....	22
3.2 Η εξέλιξη της ποινικής αντιμετώπισης του φαινομένου στην νομοθεσία της Ε.Ε.....	25
3.3 Το νομοθετικό πλαίσιο στην ελληνική έννομη τάξη	29
3.4 Το διεθνές πρότυπο ISO 37001.....	33
Κεφάλαιο 4^ο : Το υφιστάμενο καθεστώς αντιμετώπισης του φαινομένου και η επάρκειά του	36
4.1 Η επάρκεια του υφιστάμενου κανονιστικού πλαισίου και των μεθόδων αντιμετώπισης του φαινομένου. 36	
4.2 Ο ρόλος των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.....	44
4.3 Η σημασία της διεθνούς συνεργασίας	48
Κεφάλαιο 5^ο : Ερευνητικό μέρος	53
5.1 Σκοπός της έρευνας	53
5.2 Ερευνητικά ερωτήματα.....	53
5.3 Ερευνητική μέθοδος	54
5.4 Συλλογή των δεδομένων.....	55
5.5 Ανάλυση των δεδομένων.....	56

Κεφάλαιο 6^ο: Τα αποτελέσματα της έρευνας	57
6.1 Ανάλυση αποτελεσμάτων- Ευρήματα.....	57
6.1.1 Δημογραφικά στοιχεία του δείγματος	57
6.1.2 Εξοικείωση με τη χρήση νέων τεχνολογιών	58
6.1.3 Κανονιστικό πλαίσιο αντιμετώπισης.....	61
6.1.4 Αξιολόγηση υφιστάμενων μεθόδων και μέτρα αντιμετώπισης.....	64
6.2 Ο δείκτης αξιοπιστίας	67
6.3 Independent T-test.....	67
6.4 Pairedsamplesttest.....	68
6.5 Συζήτηση αποτελεσμάτων	70
Κεφάλαιο 7^ο: Επίλογος	73
7.1 Τελικές παρατηρήσεις.....	73
7.2 Περιορισμοί της έρευνας	74
7.3 Προτάσεις μελλοντικής έρευνας.....	75
Βιβλιογραφία.....	77

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία επιδιώκει να καταγράψει τις σύγχρονες μεθόδους και πρακτικές νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, οι οποίες αξιοποιούν τις δυνατότητες που προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες, αλλά και να αξιολογήσει την επάρκεια του ισχύοντος διεθνούς θεσμικού πλαισίου και των υφιστάμενων μηχανισμών αντιμετώπισης του συγκεκριμένου εγκληματικού φαινομένου. Συγκεκριμένα, πραγματοποιήθηκε επισκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας σχετικά με το ερευνώμενο ζήτημα, ενώ προκειμένου να ενισχυθεί η αξιοπιστία και η πληρότητα των συμπερασμάτων της παρούσας διπλωματικής εργασίας διεξήχθη και ποσοτική έρευνα σε δείγμα 187 ατόμων, λογιστών και υπαλλήλων της εφορίας με ερωτήσεις κλειστού τύπου.

Abstract

This paper seeks to record the modern methods and practices of money laundering, which take advantage of the possibilities offered by new technologies, but also to evaluate the adequacy of the current international institutional framework and the existing mechanisms for dealing with this specific criminal phenomenon. Specifically, an overview of the international literature on the researched issue was carried out, while in order to strengthen the reliability and completeness of the conclusions of this thesis, a quantitative survey was also conducted on a sample of 187 people, accountants and employees of the tax office with closed-ended questions.

Κεφάλαιο 1^ο: Εισαγωγή

1.1 Το ερευνώμενο ζήτημα

Το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών που είναι αρμόδιο για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα κατέγραψε σε πρόσφατη εκτίμησή, ότι ένα ποσό μεταξύ 800 δισεκατομμυρίων και 2 τρισεκατομμυρίων δολαρίων, αναλογούν σε ποσοστό περίπου 2 έως 5% του παγκόσμιου ΑΕΠ, «ξεπλένεται» παγκοσμίως σε ετήσια βάση.¹ Δεδομένης της παραπάνω εκτίμησης, είναι προφανές ότι το πρόβλημα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες αποτελεί μία από τις σοβαρότερες προκλήσεις που θα πρέπει να αντιμετωπίσουν οι κρατικές αρχές διεθνώς. Τι είναι όμως το «ξέπλυμα βρώμικου χρήματος»; Με απλά λόγια, το παραπάνω φαινόμενο μπορεί να περιγραφεί ως η παράνομη διαδικασία εμφάνισης των «βρώμικων» εσόδων ή χρημάτων που αποκτήθηκαν από παράνομες δραστηριότητες, ως εισοδημάτων που έχουν αποκτηθεί νόμιμα.²

Ακολούθως, ένας παράγοντας που αναμφίβολα διαδραματίζει σημαίνοντα ρόλο στην εξέλιξη του φαινομένου στη σύγχρονη εποχή είναι οι πρόσφατες τεχνολογικές καινοτομίες. Συγκεκριμένα, η εξέλιξη της τεχνολογίας άλλοτε είχε θετικό και άλλοτε αρνητικό αντίκτυπο στην νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες διεθνώς. Ειδικότερα, καθώς οι οικονομικές πληροφορίες, η τεχνολογία και η επικοινωνία προχωρούν, τα χρήματα μπορούν να μεταφερθούν σε όλο τον κόσμο πιο γρήγορα και ευκολότερα από ποτέ, γεγονός που ενισχύει την ανάγκη ανεύρεσης κατάλληλων και σύγχρονων λύσεων για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Από την άλλη, όσο οι νέες τεχνολογίες ωριμάζουν και προχωρά η υιοθέτησή τους, όλο και περισσότερες εταιρείες είναι σε θέση να δημιουργούν νέο καινοτόμο λογισμικό εισφέροντας προηγμένες λύσεις στην προσπάθεια καταπολέμησης του φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Ως εκ τούτου, ο στόχος της παρούσας εργασίας είναι να εξετάσει διεξοδικά και υπό το πρίσμα της διαθέσιμης διεθνούς βιβλιογραφίας των ρόλων των σύγχρονων τεχνολογιών στην εξέλιξη του φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μελετώντας τις πλέον σύγχρονες μεθόδους, αλλά και να εκτιμήσει την επάρκεια του θεσμικού πλαισίου αντιμετώπισης του ερευνώμενου φαινομένου, τόσο διεθνώς, όσο και στην ελληνική έννομη τάξη. Τέλος, μέσω της πρωτογενούς έρευνας και των δεδομένων που θα συλλέξουμε

¹ United Nations Office on Drugs and Crime, (n.d.). Money-Laundering and Globalization. [Online] Available at: <https://www.unodc.org/unodc/en/money-laundering/globalization.html>

² International Compliance Organization, (n.d.). What is Money Laundering?. [Online] Available at: <https://www.int-comp.org/careers/your-career-in-aml/what-is-money-laundering/>

από αυτήν θα επιχειρήσουμε να καταγράψουμε το επίπεδο εξοικείωσης των αρμόδιων υπαλλήλων της χώρας με τις πλέον σύγχρονες μεθόδους και πρακτικές νομιμοποίησης εσόδων που βασίζονται στις νέες τεχνολογίες.

1.2 Μεθοδολογική προσέγγιση

Στην παρούσα ερευνητική εργασία αξιοποιήθηκε κατά βάση η μέθοδος της βιβλιογραφικής επισκόπησης και δη επιχειρήθηκε η καταγραφή των διατυπωμένων στη διεθνή βιβλιογραφία θέσεων αναφορικά με το ως άνω ερευνώμενο ζήτημα και συγκεκριμένα τη σύνδεση των νέων τεχνολογιών με το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, την επάρκεια του υφιστάμενου νομικού πλαισίου κλπ. Παράλληλα, για την ενίσχυση της προσπάθειας εξαγωγής ολοκληρωμένων συμπερασμάτων σχετικά με το ερευνώμενο ζήτημα ειδικά όσον αφορά στην Ελλάδα αξιοποιήθηκαν επίσης δεδομένα που συλλέχθηκαν χάρις στην ερευνητική μέθοδο της ποσοτικής έρευνας με ερωτήσεις κλειστού τύπου. Συγκεκριμένα, καταρτίστηκε ένα ερωτηματολόγιο με ερωτήσεις κλειστού τύπου στο εργαλείο των «googleforms», το οποίο διανεμήθηκε συνολικά σε 187 άτομα διαφορετικών ηλικιακών κατηγοριών και επιπέδου εκπαίδευσης, λογιστών, αλλά και απασχολούμενων στη δημόσια διοίκηση και δη στις εθνικές φορολογικές αρχές στη Θεσσαλονίκη, προκειμένου να εξαχθούν συμπεράσματα σχετικά με το επίπεδο εξοικείωσής τους με τις νέες μεθόδους νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες με τη χρήση νέων τεχνολογιών.

1.3 Δομή της εργασίας

Η παρούσα εργασία αποτελείται από επτά συνολικά κεφάλαια, εκ των οποίων το πρώτο, ήτοι το παρόν, αφορά μεταξύ άλλων στην εισαγωγή στο ερευνώμενο ζήτημα και την καταγραφή της αξιοποιηθείσας ερευνητικής μεθόδου. Εν συνεχεία, το δεύτερο, το τρίτο και το τέταρτο κεφάλαιο αποτελούν το θεωρητικό κομμάτι της εργασίας, όπου γίνεται η διεξοδική επισκόπηση του ερευνώμενου φαινομένου μέσω και της καταγραφής των θέσεων που έχουν διατυπωθεί στη διεθνή βιβλιογραφία, μεταξύ άλλων σχετικά με τις σύγχρονες μεθόδους νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο και την επάρκειά του, τους τρόπους αντιμετώπισης του φαινομένου κλπ..

Ακολούθως, στο 5^ο κεφάλαιο της παρούσας γίνεται η καταγραφή και παρουσίαση των αποτελεσμάτων της ποσοτικής έρευνας που έγινε με βάση το διανεμηθέν ερωτηματολόγιο, αλλά και μια προσπάθειά σύνδεσής τους με το ως άνω θεωρητικό τμήμα της εργασίας. Στο έκτο κεφάλαιο καταγράφονται τα συμπεράσματα του γράφοντος, όπως αυτά προέκυψαν από την ανάλυση των ως άνω διατυπωθέντων στη διεθνή βιβλιογραφία θέσεων σχετικά με το

ερευνώμενο ζήτημα, αλλά και τη σύνδεσή τους με τα αποτελέσματα της διεξαχθείσας ποσοτικής έρευνας. Τέλος, στο 7^ο κεφάλαιο θα παρατηρήσουμε κάποια συμπεράσματα, τους περιορισμούς της έρευνας αλλά και κάποιες προτάσεις για μελλοντική έρευνα όσον αφορά το συγκεκριμένο θέμα.

Κεφάλαιο 2^ο : Θεωρητική προσέγγιση του ζητήματος και επισκόπηση της βιβλιογραφίας

2.1 Παλαιότερες έρευνες σχετικά με το ξέπλυμα χρήματος

Ως προϋπόθεση για την ολοκληρωμένη προσέγγιση του ερευνώμενου στην παρούσα εργασία ζητήματος τέθηκε η επισκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας και η καταγραφή των προσεγγίσεων που διατυπώνονται σε αυτήν σχετικά με τις εξεταζόμενες πτυχές του φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Αρχικά, ο Οδηγός Σπουδών του ACAMS για την εξέταση της πιστοποίησης CAMS αποτελεί μία εξαιρετική εισαγωγή στην ερμηνεία των βασικών εννοιών που πρέπει να γνωρίζουν οι επαγγελματίες του κλάδου. Συγκεκριμένα, στον εν λόγω Οδηγό περιλαμβάνεται πληθώρα πληροφοριών, από γενικές πληροφορίες σχετικά με το ξέπλυμα χρήματος, έως πληροφορίες σχετικά με τη συμμόρφωση και τη διεξαγωγή ερευνών. Ακόμη, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση σε όλες τις πιθανές μεθόδους ξεπλύματος χρήματος εξηγώντας τις διεξοδικά, τόσο σε επίπεδο εννοιών, όσο και σε επίπεδο κινδύνων. Επομένως, ο συγκεκριμένος οδηγός αποτελεί μια εξαιρετική επιλογή για κάποιον που χρειάζεται να λάβει ορισμένες βασικές θεωρητικές γνώσεις σχετικά με το φαινόμενο του «ξεπλύματος χρήματος».³

Ακολούθως, στο βιβλίο τους με τίτλο «Chasing Dirty Money», οι Reuter και Truman υιοθετούν μια διαφορετική προσέγγιση, εξετάζοντας το φαινόμενο από μια άλλη πτυχή. Ειδικότερα, εστιάζουν την εργασία τους στη μελέτη της κλίμακας και των χαρακτηριστικών της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, αλλά και του υπάρχοντος συστήματος καταπολέμησης του φαινομένου. Ένα άλλο σύγγραμμα σχετικά με το ερευνώμενο φαινόμενο, με τίτλο «η Χρηματοδότηση της Τρομοκρατίας» εισάγει πρώτα τους αναγνώστες του στις κύριες έννοιες της πρακτικής του ξεπλύματος χρήματος, πριν προχωρήσει στην επισκόπηση πιο περίπλοκων εννοιών και εφαρμογών της πραγματικής ζωής. Το εν λόγω έργο είναι γραμμένο, με τρόπο που έχει σκοπό να διαμορφώσει μια περιεκτική πηγή, τόσο θεωρητικών πληροφοριών, όσο και πρακτικών λύσεων από τον πραγματικό κόσμο, ιδιαίτερα χρήσιμη για τις χώρες που καταπολεμούν το ξέπλυμα χρήματος και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.⁴

---

³ Cox, D., (2014). Handbook of Anti-Money Laundering. [Online]. ProQuest.

⁴ Schott, P. A., (2006). Reference Guide to Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism. [Online]. World Bank.

Μετά ταύτα, ο όρος ξέπλυμα βρώμικου χρήματος χρονολογείται από τις αρχές του 20ου αιώνα και πιο συγκεκριμένα τη δεκαετία του 1920, που θεωρείται μία περίοδος της αμερικανικής ιστορίας που σηματοδεύτηκε από τη δράση οργανωμένων εγκληματικών οργανώσεων (γκάνγκστερ). Συγκεκριμένα, καθώς ο τζόγος, η πορνεία και οι πωλήσεις οιοπνεύματος αυξάνονταν εκείνη την περίοδο, οι συγκεκριμένες ομάδες συγκέντρωναν μεγάλες ποσότητες μετρητών που έπρεπε να «ξεπλύνουν», προκειμένου η κυβέρνηση να μην γνωρίζει την πραγματική προέλευση των κεφαλαίων τους.

Εξαιτίας αυτού, έπρεπε να εφευρεθεί μια μέθοδος συγκάλυψης των πηγών κεφαλαίων των συγκεκριμένων ομάδων, καθώς δεν μπορούσαν φυσικά απλώς να βάλουν τα κεφάλαια απευθείας στην τράπεζα. Ο λόγος για τον οποίο αυτά τα χρήματα δεν θα μπορούσαν απλώς να κατατεθούν σε μια τράπεζα είναι, ότι θα εγείρονταν πολλά ερωτήματα, καθώς η τράπεζα, και τελικά η κυβέρνηση, θα ζητούσαν να μάθουν την πηγή των κεφαλαίων αυτών και τα μέλη των συγκεκριμένων ομάδων δεν θα μπορούσαν να παράσχουν μια νόμιμη εξήγηση. Επιπλέον, τα κεφάλαια δεν θα μπορούσαν απλώς να δαπανηθούν σε πολυάριθμα είδη πολυτελείας, καθώς τούτο επίσης θα γεννούσε και πάλι υποψίες. Ακόμη, τα κεφάλαια που προέρχονταν από παράνομες δραστηριότητες ήταν συχνά σε χαρτονομίσματα ή και σε κέρματα χαμηλής αξίας, γεγονός που αποτελούσε ένα ακόμη πρόβλημα, καθώς η αποθήκευση μεγάλων ποσοτήτων από αυτά αποτελούσε επίσης πρόκληση.⁵

Ως εκ τούτου, για να προσπαθήσουν να λύσουν τα προβλήματα της αποθήκευσης των χρημάτων και της δαπάνης τους άνευ ανησυχίας, οι εγκληματίες επέλεξαν να ξεκινήσουν τις δικές τους νόμιμες επιχειρήσεις, με σκοπό να τους βοηθήσουν να κάνουν τα παρανόμως κτηθέντα χρήματά τους να φαίνονται νόμιμα. Συγκεκριμένα, δεδομένου ότι μεγάλες ποσότητες κερμάτων χρησιμοποιούνταν σε πλυντήρια ρούχων σε καθημερινή βάση, το εν λόγω επιχειρηματικό μοντέλο αντιπροσώπευε έναν εξαιρετικό τρόπο για να κρύψουν την πραγματική προέλευση των κεφαλαίων τους.

Ειδικότερα, οι παραπάνω ομάδες θα χρησιμοποιούσαν αυτά τα χρήματα στις επιχειρήσεις των πλυντηρίων, έχοντας κατά νου ότι η πραγματική ποσότητα νομισμάτων που χρησιμοποιήθηκαν για το πλύσιμο των ρούχων ήταν πολύ μικρότερη από την ποσότητα που έκαναν να φαίνεται ότι χρησιμοποιήθηκε, εξ ου και οι όροι «πλυντήριο» και ξέπλυμα χρήματος.⁶ Έτσι, αναμειγνύοντας νόμιμα και παράνομα κεφάλαια, ολόκληρο το ποσό θα

---

⁵ Sullivan, K., (2015). Anti-Money Laundering in a Nutshell. [Online]. Apress.

⁶ Id.

μπορούσε ενδεχομένως να φαίνεται πως προέρχεται από νόμιμη πηγή, ήτοι θα είχε «ξεπλυθεί», επιτυγχάνοντας τους στόχους των συγκεκριμένων ομάδων.

Σήμερα, η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ορίζεται απλώς ως «η πρακτική της ενσωμάτωσης των εσόδων από εγκληματικές επιχειρήσεις στο νόμιμο ρεύμα της οικονομικής δραστηριότητας» ή αποδίδεται με πιο περίπλοκο τρόπο ως «η μετατροπή ή μεταβίβαση περιουσίας, εν γνώσει για την παράνομη προέλευσή της, με σκοπό την απόκρυψη ή συγκάλυψη της εν λόγω παράνομης προέλευσής ή η παροχή βοήθειας σε άτομα που εμπλέκονται στη διάπραξη του εγκλήματος, ώστε να αποφύγουν τις νομικές συνέπειες των πράξεών τους». Αμφότεροι οι ανωτέρω ορισμοί ουσιαστικά απαντούν σε πρόσωπα που προσπαθούν να κάνουν τα χρήματα που αποκτήθηκαν από διάφορα εγκλήματα να μοιάζουν σαν να έχουν αποκτηθεί νόμιμα, ώστε να μπορούν να τα δαπανήσουν, με όποιον τρόπο θέλουν.

Από την άλλη πλευρά, «χρειάζονται» επίσης να ξεπλύνουν τα χρήματά τους και για άλλους λόγους, όπως για παράδειγμα το γεγονός, ότι το χρηματοπιστωτικό σύστημα ίσως είναι το ασφαλέστερο μέρος για αποθηκεύσουν τα χρήματά τους, τους παρέχει επίσης τη δυνατότητα να μεταφέρουν τα έσοδα σε όλο τον κόσμο γρήγορα και να μην κινήσουν τις υποψίες των αρχών, μόλις ξεκινήσουν οι δαπάνες.

Ως εκ τούτου, η πρακτική της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, άλλως πως το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος αποτελεί συνηθισμένο τμήμα της δραστηριότητας πολλών οργανωμένων εγκληματικών ομάδων, όπως διακινητές ναρκωτικών, τρομοκράτες, κλπ που πρέπει να αποφύγουν κάθε είδους ανεπιθύμητη προσοχή από τις αρχές, μόλις αποκτήσουν χρήματα λόγω των παράνομων δραστηριοτήτων τους. Ο αξιόποινος λοιπόν χαρακτήρας της εν λόγω πρακτικής έγκειται ακριβώς στην εν λόγω λειτουργία, δηλαδή, την «νομιμοποίηση» κερδών προερχόμενων από διάφορα είδη εγκλημάτων. Τούτο δε δικαιολογείται υπό το πρίσμα, ότι θεωρείται φυσικά αξιόποινη η παροχή βοήθειας οιασδήποτε είδους στους εγκληματίες, προκειμένου να επωφεληθούν από τα αποτελέσματα των εγκλημάτων τους.

2.2 Ο ρόλος του διαδικτύου και των νέων τεχνολογιών στην εξέλιξη του φαινομένου

Στις 18 Μαρτίου 2018, εμφανίστηκαν λεπτομέρειες σχετικά με τον καταχρηστικό τρόπο χρήσης της εφαρμογής ride-hailing της Uber από εγκληματίες για την παραγωγή «εικονικών

διαδρομών», με στόχο το ξέπλυμα χρήματος⁷. Το 2017 οι κινεζικές αρχές αποφάσισαν την απαγόρευση των κρυπτονομισμάτων στη χώρα λόγω ανησυχιών, ότι συνδέονται με το ξέπλυμα χρήματος. Αργότερα το 2019, οι γερμανικές αρχές για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες επέπληξαν μια εξέχουσα ψηφιακή τράπεζα για το ανεκτέλεστο όριο παρακολούθησης των συναλλαγών της, που προέκυψε από την ταχεία αύξηση των πελατών της⁸.

Οι ως άνω αποκαλύψεις μπορεί αρχικά να φαίνονται άσχετες. Ωστόσο, όλες συνδέονται με την ανάπτυξη σύγχρονων, βασισμένων στις νέες τεχνολογίες, τρόπων με τους οποίους δημιουργούνται ευκαιρίες για συγκάλυψη παράνομων κεφαλαίων. Αυτή η διαδικασία, δηλαδή η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, παρουσιάζει επίσης ομοιότητες με τις μεθόδους που χρησιμοποιούνται για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας (TF). Και για τα δύο εγκλήματα, οι παραβάτες χρησιμοποιούν εδώ και πολύ καιρό πολλές διαφορετικές τεχνικές, εκμεταλλευόμενοι τις ευπάθειες σε μια μεγάλη σειρά χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, για τη διεξαγωγή παράνομων συναλλαγών που δεν εντοπίζονται.

Όπως σημειώθηκε ευθύς ανωτέρω, οι παραδοσιακές μέθοδοι παράκαμψης της ανίχνευσης των παράνομων συναλλαγών και της νομιμοποίησης εσόδων από τέτοιες παράνομες δραστηριότητες περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων την ανάμειξη παράνομων μετρητών με νόμιμα χρήματα μέσω της ίδρυσης «νόμιμων επιχειρήσεων», τη μετατροπή εσόδων σε ξένο νόμισμα ή τη διοχέτευση μετρητών μέσω παράνομων λογαριασμών, καζίνο, χρεογράφων κλπ.. Όλες αυτές οι μέθοδοι ενισχύονται τώρα με την ευρεία υιοθέτηση νέων καινοτόμων μεθόδων βασισμένων στις νέες τεχνολογίες.

Οι καινοτόμες τεχνολογίες με τη μεγαλύτερη επίδραση στο ερευνώμενο φαινόμενο, οι οποίες μετέβαλαν δραστικά και ουσιαστικά τις υπάρχουσες αγορές και λειτουργίες λόγω των εξαιρετικά προηγμένων ιδιοτήτων τους είναι η τεχνολογία blockchain, στην οποία στηρίζεται η ανάπτυξη και έκδοση ψηφιακών νομισμάτων, γνωστών και ως κρυπτονομίσματα, οι νέες μέθοδοι πληρωμής και οι χρηματοοικονομικές τεχνολογίες (FinTech).

Ειδικότερα, η τεχνολογία blockchain διαμορφώνει μια ψηφιακή, αποκεντρωμένη πλατφόρμα, άλλως πως μια αποκεντρωμένη βάση δεδομένων ανοιχτή για συγκεκριμένο ή

---

⁷Teicher, R., 2018. Transaction Laundering—Money Laundering Goes Electronic in the 21st Century. *Finextra Research*.

⁸Megaw, N., 2019. Regulator Orders N26 to Improve Anti-Money Laundering Controls. *Financial Times*.

απεριόριστο αριθμό χρηστών. Σε αντίθεση, με τα κανονικά λογιστικά βιβλία, ωστόσο, στις πλατφόρμες που διαμορφώνονται με βάση την εν λόγω τεχνολογία και τις συναλλαγές που πραγματοποιούνται δεν υπάρχει κάποιος μεσάζων ή μια κεντρική αρχή, όπως μια κυβέρνηση ή μια τράπεζα που να τις εγκρίνει⁹. Αντίθετα, το κάθε blockchain, δημόσιο ή ιδιωτικό, όπως και τα αντίγραφα του διατηρείται από τους χρήστες του, οι οποίοι ενεργώντας ημι-ανώνυμα εγκρίνουν τις συναλλαγές εντός του δικτύου μέσω μηχανισμών συναίνεσης και χρησιμοποιώντας κρυπτογραφικές μεθόδους. Το Blockchain είναι ίσως το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα κατακευκασμένης βάσης δεδομένων, όπου οι χρήστες μπορούν να ανταλλάσσουν κρυπτονομίσματα, ήτοι ψηφιακές μάρκες που αντιπροσωπεύουν αξία, μεταξύ τους. Η εν λόγω τεχνολογία έχει εξελιχθεί επίσης περαιτέρω για να επιτρέψει το εμπόριο άλλων μορφών περιουσιακών στοιχείων, που αντιπροσωπεύονται ψηφιακά μέσω συσχετιζόμενων κρυπτονομισμάτων, χωρίς μεσάζοντες ή την επίβλεψη κεντρικών αρχών.

Παράλληλα, οι νέες μέθοδοι πληρωμής, που αντιπροσωπεύουν σύγχρονους τρόπους ολοκλήρωσης χρηματοοικονομικών συναλλαγών, θεωρούνται από καιρό ως κίνδυνοι, ιδιαίτερα στις αναπτυσσόμενες χώρες που δεν διαθέτουν εκτεταμένες χρηματοοικονομικές υπηρεσίες ή ενισχυμένο επίπεδο συμμόρφωσης με τους κανονισμούς. Οι κίνδυνοι νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μέσω προπληρωμένων καρτών για παράδειγμα επιτρέπουν στους χρήστες να αποθηκεύουν, να μεταφέρουν και να αποσύρουν χρήματα χωρίς να χρειάζονται τραπεζικό λογαριασμό. Άλλες νέες μέθοδοι πληρωμής, όπως οι εφαρμογές πληρωμών για κινητές συσκευές με δυνατότητες επεξεργασίας πληρωμών εντός εφαρμογής που αναφέρονται παραπάνω (π.χ. Uber), αποτελούν επίσης μεθόδους που παρέχουν νέες δυνατότητες στους εγκληματίες.

Προσέτι, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, αποτελούν επί του παρόντος το κύριο επίκεντρο των κανονισμών για την «καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος» (AML) και «καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας» (CFT). Συγκεκριμένα, το υφιστάμενο κανονιστικό πλαίσιο που θα εξετάσουμε αναλυτικά σε επόμενη ενότητα απαιτούν από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να διενεργούν ελέγχους σχετικά με την ταυτότητα των πελατών τους, το γνωστό «knowyourcustomer» (KYC), αλλά να επιδεικνύουν τη δέουσα επιμέλεια όσον αφορά στην κατανόηση από τους πελάτες των «κανονικών» προτύπων συναλλαγών, επιτρέποντας τον εντοπισμό και την αναφορά ύποπτων συναλλαγών σε καθορισμένες εθνικές μονάδες χρηματοοικονομικών πληροφοριών.

---

⁹Barone, R. and Masciandaro, D., 2019. Cryptocurrency or usury? Crime and alternative money laundering techniques. *European Journal of Law and Economics*, 47, pp.233-254.

Ωστόσο, η καινοτόμος τεχνολογία FinTech ψηφιοποιεί με ταχείς ρυθμούς τις παραδοσιακές υπηρεσίες, επιτρέποντας ολοένα και πιο απομακρυσμένη και ανώνυμη πρόσβαση στην ηλεκτρονική τραπεζική, τη συγκέντρωση κεφαλαίων και τις συναλλαγές κινητών αξιών. Αναδεικνύοντας τους κινδύνους των εφαρμογών της εν λόγω τεχνολογίας, το Ηνωμένο Βασίλειο έχει εντοπίσει μια «σημαντική αύξηση» αναφορών ύποπτων δραστηριοτήτων που υποβλήθηκαν μεταξύ 2017 και 2020 από τέτοιες υπηρεσίες (HMTreasury and Home Office), αν και αυτό θα μπορούσε να οφείλεται στην καλύτερη εκπαίδευση των εργαζομένων ή μια προληπτική προσπάθεια συμμόρφωσης με τους μελλοντικούς κανονισμούς. Στο εν λόγω έγγραφο η χρηματοοικονομική τεχνολογία FinTech περιγράφεται ως η παροχή χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και προϊόντων αυξημένων τεχνολογικών δυνατοτήτων. Φυσικά, σε άλλες έρευνες υιοθετούνται διαφορετικοί ορισμοί.

2.3 Σύγχρονες μορφές ξηπλύματος μαύρου χρήματος

2.3.1 Κρυπτονομίσματα

Όπως σημειώθηκε ήδη, τα κρυπτονομίσματα αποτελούν μια αναδυόμενη μορφή ψηφιακού χρήματος που δημιουργήθηκε το 2009. Συγκεκριμένα, το πρώτο κρυπτονόμισμα, το Bitcoin, αναπτύχθηκε από τον Satoshi Nakamoto, όπως είναι το ψευδώνυμο του ατόμου ή της ομάδας ατόμων που είναι υπεύθυνη για τη δημιουργία του και η ταυτότητά τους δεν είναι ακόμα γνωστή. Κατά την τελευταία δεκαετία, το Bitcoin και άλλα κρυπτονομίσματα έχουν ασκήσει σημαντική επιρροή στο παγκόσμιο χρηματοοικονομικό γίγνεσθαι, εγκαθιδρύοντας ένα νόμισμα που, αφενός δεν υπάγεται σε κανένα νόμο ή κεντρική αρχή, αφετέρου επιτρέπει τη διεξαγωγή ψηφιακών και ανώνυμων μεταφορών χρημάτων οπουδήποτε στον κόσμο.

Εξ ορισμού, τα κρυπτονομίσματα, επιτρέπουν την διεξαγωγή απευθείας συναλλαγών μεταξύ χρηστών και δη όπως σημειώθηκε δεν υπάρχει η αναγκαιότητα ύπαρξης κάποιου μεσάζοντα, όπως τράπεζας ή άλλης κεντρικής αρχής για την υλοποίησή τους¹⁰. Η εν λόγω απουσία διαφάνειας, έχει συμβάλλει ώστε η «μαύρη» αγορά να αναπτυχθεί, καθώς τα κρυπτονομίσματα επιτρέπουν σε μεμονωμένα άτομα να συμμετέχουν σε παράνομες χρηματοοικονομικές συναλλαγές που σε ορισμένες περιπτώσεις είναι απίθανο να ελεγχθούν.

Σύμφωνα και με όσα ελέχθησαν στην αμέσως προηγούμενη ενότητα η τεχνολογία στη βάση της οποίας δομούνται τα κρυπτονομίσματα, είναι το «blockchain», δηλαδή, ένα

---

¹⁰Albrecht, C., Duffin, K.M., Hawkins, S. and Morales Rocha, V.M., 2019. The use of cryptocurrencies in the money laundering process. *Journal of Money Laundering Control*, 22(2), pp.210-216.

τεράστιο δίκτυο από υπολογιστές, ικανό να επιβεβαιώνει την παραμικρή μεταφορά χρημάτων που πραγματοποιείται εντός της εκάστοτε αποκεντρωμένης βάσης δεδομένων. Παρά το γεγονός ότι το blockchain αναγνωρίζεται επίσημα από τις περισσότερες θεσμικές αρχές παγκοσμίως, εντούτοις είναι εξαιρετικά δύσκολη η ταυτοποίηση μιας οντότητας ή μίας εταιρείας που δραστηριοποιείται και εκτελεί συναλλαγές μέσα σε ένα σύστημα δομημένο με βάση τη συγκεκριμένη τεχνολογία.

Έτσι, το γεγονός ότι οι συναλλασσόμενοι με κρυπτονομίσματα δεν υποχρεούνται μέχρι πρότινος να συνεργάζονται ή να αποκαλύπτουν την ταυτότητά τους στα περισσότερα ανταλλακτήρια, όπου πραγματοποιούν συναλλαγές, τούτο τους επιτρέπει να αποφεύγουν εντελώς την εμπλοκή με το τραπεζικό σύστημα και τους αντίστοιχους ελεγκτικούς μηχανισμούς αυτών¹¹. Τούτων λεχθέντων, μέσω των κρυπτονομισμάτων, το μόνο που απαιτείται για να μεταφερθούν χρηματικά ποσά ακόμη και διακρατικά, είναι η σύνδεση στο διαδίκτυο. Τα χρήματα λοιπόν, μπορούν εύκολα να μεταφερθούν μεταξύ κρατών, εντός του συστήματος των κρυπτονομισμάτων, καθώς δεν υπάρχει κάποια επίσημη κεντρική αρχή που θα ρυθμίσει τις συναλλαγές.

Στο σημείο αυτό θα εξετάσουμε πως πραγματοποιείται στην πράξη η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες με τη χρήση των κρυπτονομισμάτων και της τεχνολογίας blockchain. Συγκεκριμένα, ενόψει της έλλειψης απουσίας ακόμη και σήμερα ενός σύγχρονου κανονιστικού πλαισίου για τη ρύθμιση της συγκεκριμένης αγοράς, όσες εταιρείες παρανομούν και στοχεύουν να «ξεπλύνουν» τα κέρδη τους, μετατρέπουν τα κεφάλαιά τους σε κρυπτονομίσματα και στη συνέχεια τα μεταφέρουν οπουδήποτε στον κόσμο, προκειμένου να αποφύγουν τον έλεγχο των φορολογικών αρχών. Για την πραγματοποίηση της συγκεκριμένης πρακτικής και δη την απόκτηση των κρυπτονομισμάτων χρησιμοποιείται, κατά τον Teichmann¹² κάποια από τις παραπάνω μεθόδους:

- Οι εγκληματίες «κατεβάζουν» ένα ψηφιακό «πορτοφόλι», ήτοι ένα εργαλείο λογισμικού που επιτρέπει την αποθήκευση, αποστολή και λήψη κρυπτονομισμάτων.
- Εναλλακτικά, προβαίνουν σε αγορές κρυπτονομισμάτων δια ζώσης, μέθοδος που γίνεται συνήθως με τη χρήση τρίτου ατόμου, ώστε να μην κινηθούν υποψίες. Το μόνο που χρειάζεται είναι ένα CryptoATM, μία τράπεζα που πραγματοποιεί τέτοιου είδους συναλλαγές με κρυπτονομίσματα ή κάποιος λιανέμπορος που πραγματοποιεί τέτοιου

¹¹Brenig, C. and Müller, G., 2015. Economic analysis of cryptocurrency backed money laundering.

¹²Teichmann, F.M.J. and Falker, M.C., 2020. Money laundering via cryptocurrencies—potential solutions from Liechtenstein. *Journal of money laundering control*, 24(1), pp.91-101.

είδους συναλλαγές, ανταλλαγής μετρητών με κρυπτονομίσματα. Παλαιότερα, δε υπήρχε και η πλατφόρμα «localbitcoins» ακριβώς για το σκοπό αυτό.

- Ακόμη, ένας άλλος τρόπος, είναι η απόκτηση δωρεάν κρυπτονομισμάτων μέσω διαδικτυακών παιχνιδιών ή διαδικτυακής εργασίας (π.χ. πραγματοποίηση ερευνών στο διαδίκτυο με ανταμοιβή). Εν συνεχεία, αφού οι ενδιαφερόμενοι αποκτήσουν την ποσότητα κρυπτονομισμάτων που επιθυμούν, τα χρήματα αυτά τα «στρωματοποιεί». Κατά την διαδικασία της στρωματοποίησης, τα παράνομη προελεύσεως κρυπτονομίσματα μεταφέρονται με επαναλαμβανόμενες διαδικασίες μεταξύ διαφόρων διευθύνσεων. Συνήθως δε, χρησιμοποιούνται για το σκοπό αυτό διάφορες υπηρεσίες «mixers» και «tumblers», όπως η εφαρμογή tornadocash που πρόσφατα έπεσε στα δίχτυα των αρχών. Σημειώνεται ότι απαιτούνται ψηφιακά πορτοφόλια στο clearnet και στο darknet αντίστοιχα για τις «μεταπηδήσεις» των χρημάτων. Ως εκ τούτου, μετά τις επαναλαμβανόμενες μεταφορές-μεταπηδήσεις χρημάτων (hop), τα κρυπτονομίσματα αναμιγνύονται με άλλα, νόμιμη προέλευσης και τελικώς μπορούν να χρησιμοποιηθούν ή να εμπορευτούν αντίστοιχα.

Συνοψίζοντας, όπως και σε άλλες πιο παραδοσιακές μεθόδους και στη συγκεκριμένη σύγχρονη μέθοδο εντοπίζονται συγκεκριμένα ρίσκα και κίνδυνοι. Ειδικότερα, οι τεράστιες αυξομειώσεις στην αξία των κρυπτονομισμάτων, εντός πολύ μικρών χρονικών διαστημάτων μπορεί να οδηγήσει στην πλήρη απαξίωση των παρανόμως κτηθέντων κεφαλαίων που έχουν τραπεί σε κρυπτονομίσματα. Παράλληλα, η πλοήγηση στο darknet ενέχει πολλούς κινδύνους όπως επιθέσεις τύπου hacking, αλλά και ανησυχία για οικονομικές ή περιουσιακές απώλειες, ακόμα και για διακινδύνευση της σωματικής ακεραιότητας, καθώς το darknet βρίθει εγκληματιών που αποζητούν χρηματικά οφέλη με κάθε μέσο. Παρά ταύτα, η διαρκώς αυξανόμενη χρήση κρυπτονομισμάτων από εγκληματικές ομάδες, στα πλαίσια της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες είναι μία πραγματική κατάσταση που επηρεάζει αρνητικά τις οικονομίες σε όλο τον κόσμο¹³ και χρήζει αντιμετώπισης με τη διαμόρφωση ενός σύγχρονου και αποτελεσματικού κανονιστικού πλαισίου.

2.3.2 Η βιομηχανία των διαδικτυακών βιντεοπαιχνιδιών

Η παγκόσμια αγορά βιντεοπαιχνιδιών ήδη πριν το 2020 είχε εκτιμηθεί πως προσεγγίζει σε αξία τα 90 δισεκατομμύρια δολάρια, ενώ το σύνολο των χρηστών υπολογίζονταν σε 2.5 δισεκατομμύρια. Για παράδειγμα, το γνωστό βιντεοπαιχνίδι Fortnite, ήδη από τους πρώτους

---

¹³Florea, I.O. and Nitu, M., 2020. Money Laundering Through Cryptocurrencies. *Romanian Economic Journal*, 22(76), pp.66-71.

μήνες κυκλοφορίας του διέθετε περίπου 125 εκατομμύρια μοναδικούς χρήστες καταγράφοντας περισσότερα από 300 εκατομμύρια δολάρια σε μηνιαία βάση.

Όπως συνάγεται από τα παραπάνω, η μεγάλη οικονομική ανάπτυξη που γνώρισε η αγορά βιντεοπαιχνιδιών και δη η ανάπτυξη συστημάτων χρηματικών συναλλαγών σε αυτά οδήγησε στην αύξηση των κινδύνων που σχετίζονται με την διάπραξη αδικημάτων, όπως η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Ειδικότερα, ερευνητές του πεδίου των κυβερνοεγκλημάτων έχουν προ πολλού επισημάνει, ότι η μαζικότητα και η ανωνυμία που χαρακτηρίζουν τον ψηφιακό κόσμο των βιντεοπαιχνιδιών τον κατέστησαν ιδιαίτερα ελκυστικό για όσους διαπράττουν τέτοια εγκλήματα¹⁴. Αξίζει βέβαια να σημειωθεί, ότι επειδή εκ των πραγμάτων τα παράνομα χρηματικά ποσά που μπορούν να διοχετευτούν προς νομιμοποίηση με τη συγκεκριμένη μέθοδο είναι μικρά, οι υπεύθυνοι στην πλειοψηφία των περιπτώσεων μένουν ποινικά ατιμώρητοι¹⁵.

Ακολούθως, πριν εστιάσουμε στη συγκεκριμένη μέθοδο νομιμοποίησης εσόδων θα πρέπει να διευκρινίσουμε τη σημασία των κάτωθι εννοιών:

- Ως *in-gamecurrency* νοείται οιοδήποτε νόμισμα ή ανταλλακτικό μέσο που χρησιμοποιείται ως μέσο συναλλαγής εντός ενός παιχνιδιού.
- Ως *Skins* ή *virtualitems* λογίζονται τα ψηφιακά αντικείμενα, συνήθως κοσμητικά, που αποτελούν αντικείμενο συναλλαγής εντός ενός παιχνιδιού.
- Ως *GoldFarming* λογίζεται η πρακτική της εντατικής ενασχόλησης εντός ενός διαδικτυακού παιχνιδιού, με στόχο τη συσσώρευση σημαντικών αποθεμάτων ενός ψηφιακού νομίσματος ή μέσου ανταλλαγής ή πολύτιμων αντικειμένων που στη συνέχεια θα ανταλλαχθούν με άλλους χρήστες για πραγματικά χρήματα.
- Ως *powerLeveling* λογίζεται η εντατική ενασχόληση με ένα διαδικτυακό παιχνίδι, με στόχο την πώληση σαν υπηρεσία της αναβάθμισης επιπέδου στα πλαίσια του παιχνιδιού με αντάλλαγμα πραγματικά χρήματα.
- Ως *MMO-RPG* (*MassiveMultiplayerOnline – RolePlayingGames*), δηλαδή ως μαζικό διαδικτυακό παιχνίδι πολλαπλών παιχτών λογίζεται ονομάζεται το είδος εκείνο βιντεοπαιχνιδιών ή *web browser* παιχνιδιών, στα οποία είναι ταυτόχρονα δυνατή η συμμετοχή και η αλληλεπίδραση μεγάλου αριθμού παικτών.

---

¹⁴Richet, J.L., 2013. Laundering Money Online: a review of cybercriminals methods. arXiv preprint arXiv:1310.2368.

¹⁵Cloward, J.G. and Abarbanel, B.L., 2020. In-game currencies, skin gambling, and the persistent threat of money laundering in video games. *UNLV Gaming LJ*, 10, p.105.

Σε συνέχεια όσων σημειώθηκαν παραπάνω, είναι ευνόητο, ότι οι εγκληματίες που διαπράττουν ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, επιλέγουν να προβαίνουν σε συναλλαγές, όσο το δυνατόν, πιο ασαφείς και περίπλοκες, προκειμένου ο εντοπισμός τους να γίνεται πιο δύσκολος. Συγκεκριμένα, όπως συχνότερα συμβαίνει στην πράξη, οι εγκληματίες που διοχετεύουν στην αγορά παρανόμως κτηθέντα κεφάλαια, τα μεταφέρουν από τα ψηφιακά τους πορτοφόλια (όπως λ.χ. Paypal, Paysafe ή Cryptowallets), σε άλλα ψεύτικα ψηφιακά πορτοφόλια που διαχειρίζονται οι ίδιοι απομακρυσμένα, μέσω κακόβουλων λογισμικών, ενώ δικαιούχοι τους είναι ανυποψίαστα θύματα hacking. Εν συνεχεία και δη αφού έχει γίνει ο διαμοιρασμός των χρημάτων σε διάφορους λογαριασμούς- ψηφιακά πορτοφόλια, θα πραγματοποιηθούν αγορές τους συναλλάγματος που χρησιμοποιείται εντός του εκάστοτε παιχνιδιού (in-gamecurrency), είτε μέσω επίσημων ανταλλακτηρίων, είτε δια της ίδιας της πλατφόρμας του παιχνιδιού.

Ακολούθως, οι εγκληματίες έχουν την επιλογή, είτε της μεταπώλησης των νομισμάτων εντός του παιχνιδιού σε άλλους χρήστες του, λαμβάνοντας ως αντίτιμο πραγματικά χρήματα, μέσω νόμιμων πια συναλλαγών είτε της επένδυσής τους στην αγορά ψηφιακών αντικειμένων σχετικών με το παιχνίδι (π.χ. Skins), με στόχο τη δημιουργία ενός λογαριασμού υψηλής αξίας που στη συνέχεια θα μεταπωλήσουν νόμιμα, μέσω των διαθέσιμων πλατφορμών, λαμβάνοντας ως αντίτιμο πραγματικά χρήματα. Ταυτόχρονα, όσο περισσότερες είναι οι εν λόγω συναλλαγές, τόσο πιο πολύπλοκη γίνεται η αλληλουχία τους, με αποτέλεσμα να δυσκολεύει ο εντοπισμός της νομιμοποίησης των παράνομων κεφαλαίων που πραγματοποιήθηκε με αυτές αυτές¹⁶.

Όσον αφορά στο φαινόμενο του goldfarming, το οποίο εξηγήσαμε εν συντομία ευθύς παραπάνω, αξίζει να καταγράψουμε περισσότερες λεπτομέρειες. Συγκεκριμένα, πρόκειται πλέον για μια ιδιαίτερης μορφής διαδικτυακή αμειβόμενη απασχόληση και μάλιστα ραγδαίως αναπτυσσόμενη, η οποία καταγράφεται κυρίως σε χώρες της Ασίας και δη στην Κίνα. Ειδικότερα, έχει υπολογιστεί, ότι στο συγκεκριμένο κλάδο απασχολούνται εκατοντάδες εργαζόμενοι, ενώ διακινούνται εκατοντάδες εκατομμύρια δολάρια ετησίως σε παγκόσμιο επίπεδο. Το υπό κρίση φαινόμενο, όπως εξηγήθηκε εν συντομία και παραπάνω, αφορά πρακτικά στην συσσώρευση ψηφιακών αντικειμένων ή/και υπηρεσιών ενός διαδικτυακού παιχνιδιού, με στόχο την πώλησή τους σε άλλους χρήστες και απώτερο σκοπό την νομιμοποίηση παράνομων κεφαλαίων. Οι πωλήσεις πραγματοποιούνται, κατά βάση, μέσω

---

¹⁶ id

νόμιμων ιστοσελίδων αγοραπωλησιών, είτε ανταλλακτηρίων. Οι goldfarmers, δηλαδή, αυτοί που προβαίνουν στη συγκεκριμένη δραστηριότητα για λογαριασμό όσων διαπράττουν ξέπλυμα αμείβονται φυσικά πραγματικά χρήματα ως αντίτιμο, ενώ συνήθως «απασχολούνται» από τους εγκληματίες σαν εξωτερικοί συνεργάτες. Μάλιστα, το «κόστος» για την παροχή της συγκεκριμένης εργασίας είναι συνήθως ιδιαίτερα χαμηλό, επειδή στις περισσότερες περιπτώσεις οι εγκληματίες επιλέγουν την πρακτική του «outsourcing» συνεργατών από χώρες της Ασίας. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί πως παρόλο που αρκετές χώρες έχουν απαγορεύσει τις συναλλαγές αυτής της κατηγορίας, εντούτοις η κινεζική κυβέρνηση επέλεξε να επενδύσει σημαντικά κεφάλαια σε θέσεις εργασίας «goldfarming», με το επιχείρημα, ότι μέσω της νέας αυτής τάσης διαδικτυακής απασχόλησης εξασφαλίζονται τα προς το ζην για μεγάλο αριθμό Κινέζων πωλητών.

2.3.3 Διαδικτυακός τζόγος

Σύμφωνα με εκτιμήσεις, η παγκόσμια διαδικτυακή αγορά τυχερών παιγνίων, αναμένεται να ξεπεράσει σε αξία τα 92,9 δισεκατομμύρια δολάρια εντός του 2023, ενώ το 2022 το μέγεθος της ίδιας αγοράς ανερχόταν περίπου σε 59 δισεκατομμύρια δολάρια. Τούτο σημαίνει, ότι το μέγεθος της συγκεκριμένης αγοράς αναμένεται σχεδόν να διπλασιαστεί τα επόμενα χρόνια και ως εκ τούτου αποτελεί ένα από τα πιο κατάλληλα εργαλεία νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Ειδικότερα, η καταλληλότητα της συγκεκριμένης αγοράς μπορεί να συνοψιστεί στους κάτωθι λόγους:

- Στην πραγματοποίηση ενός γιγαντιαίου όγκου συναλλαγών που περιλαμβάνει πλήθος συνεχών ταμειακών ροών. Τα εν λόγω χαρακτηριστικά είναι φυσικά ιδιαίτερος χρήσιμα στα πλαίσια της υπό κρίση εγκληματικής πρακτικής.
- Ο τζόγος εκ των πραγμάτων δεν περιλαμβάνει φυσικά προϊόντα, με αποτέλεσμα η παρακολούθηση των χρηματικών ροών και η δυνατότητα διάκρισης των πραγματικών από τα εικονικά κέρδη, να καθίστανται ιδιαίτερα δύσκολες διαδικασίες.
- τα κέρδη που προέρχονται από τον διαδικτυακό τζόγο δεν υπόκεινται σε φορολογία, όταν δεν ξεπερνούν ένα συγκεκριμένο όριο και δη συνήθως, όταν πρόκειται για μικρομεσαία ποσά.

Τα παραπάνω χαρακτηριστικά στο σύνολό τους, αποδεικνύουν, ότι ο τζόγος και δη ο διαδικτυακός αποτελεί μία ιδιαίτερα ελκυστική μέθοδο νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Συγκεκριμένα, τα δύο πρώτα χαρακτηριστικά σχετίζονται με την ελαχιστοποίηση του κινδύνου εντοπισμού των παράνομων κεφαλαίων και της νομιμοποίησής

τους, ενώ το τρίτο χαρακτηριστικό σχετίζεται με τον σημαντικό περιορισμό του κόστους της διαδικασίας της νομιμοποίησης, ειδικά εν συγκρίσει με άλλες σαφώς πιο κοστοβόρες μεθόδους.

Η συγκεκριμένη μέθοδος «ξεπλύματος» είναι μάλλον περισσότερο διαδεδομένη στους κύκλους των εμπόρων ναρκωτικών και όπλων που τη χρησιμοποιούν, με σκοπό τη διοχέτευση των παρανόμων κτηθέντων εσόδων τους στο οικονομικό σύστημα¹⁷. Ειδικότερα, η συγκεκριμένη μέθοδος συνήθως εκκινεί με τη μεταφορά ενός μικρού χρηματικού ποσού από έναν νόμιμο τραπεζικό λογαριασμό σε έναν λογαριασμό που διατηρεί κάποιος «παίχτης» σε μια διαδικτυακή στοιχηματική εταιρεία. Το συγκεκριμένο βήμα αποτελεί προϋπόθεση για την αναγνώριση και επαλήθευση του εκάστοτε χρήστη στις διαδικτυακές πλατφόρμες στοιχηματισμού. Στη συνέχεια, μεταφέρονται στον λογαριασμό που δημιουργήθηκε τα παράνομα κεφάλαια με τη χρήση προπληρωμένων καρτών ή κάποιας άλλης ανώνυμης μεθόδου. Τελικώς, τα χρήματα αποσύρονται στον νόμιμο τραπεζικό λογαριασμό εμφανιζόμενα ως κέρδη από στοιχηματισμό.

Συνεπώς, η βιομηχανία των διαδικτυακών τυχερών παιγνίων αποτελεί μία αρκετά αποτελεσματική και σύγχρονη μέθοδο για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Σε περίπτωση που τα παράνομα κεφάλαια που θα πρέπει να νομιμοποιηθούν είναι «μικρά» προτιμώνται πλατφόρμες διαδικτυακού στοιχηματισμού ή τυχερών παιγνίων και δη κατά βάση πλατφόρμες που δεν υπόκεινται σε ιδιαίτερα αυστηρό πλαίσιο κανονιστικών ρυθμίσεων. Σε περίπτωση δε, μεγαλύτερων ποσών, συνηθέστερη είναι η αξιοποίηση μεγάλων διαδικτυακών καζίνο.

---

¹⁷Fiedler, I., 2013. Online gambling as a game changer to money laundering?. Available at SSRN 2261266.

Κεφάλαιο 3^ο: Το Θεσμικό πλαίσιο

3.1 Ο διεθνής χαρακτήρας των ρυθμίσεων

Η διεθνοποίηση της καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες σημαδεύτηκε από τη θέσπιση δύο πολύ σημαντικών κειμένων, με πρωτοβουλία των Ηνωμένων Εθνών (Σύμβαση της Βιέννης 1988), αλλά και της Επιτροπής της Βασιλείας για τους Τραπεζικούς Κανονισμούς¹⁸. Το πρώτο εξ αυτών αναφέρεται στη διεθνοποίηση της ποινικής πτυχής της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, ενώ το δεύτερο αναφέρεται στη διεθνοποίηση της αρχής των χρηματοοικονομικών κανονισμών κατά της χρήσης του χρηματοπιστωτικού τομέα για σκοπούς νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Υπό ένα ευρύτερο πρίσμα, ο Gilmore έχει χαρακτηρίσει τα δύο αυτά διεθνή κείμενα ως «μια διπλή λύση του προβλήματος του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος».

Ως εκ τούτου, δε θα πρέπει να θεωρηθεί υπερβολική η θέση, ότι τα συγκεκριμένα νομοθετήματα αποτελούν τους σημαντικότερους παράγοντες για την ανάπτυξη του καθεστώτος καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες διεθνώς. Συγκεκριμένα, επικαλούμενος τους Baldwin και Munro, ο Gilmore υποστήριξε, ότι η Σύμβαση της Βιέννης δημιούργησε τη βάση για τη θέσπιση διεθνών ελέγχων και τον καθορισμό διεθνών προτύπων για τις προσπάθειες αντιμετώπισης του φαινομένου.

Ειδικότερα, παρόλο που το πεδίο εφαρμογής της υπό κρίση Σύμβασης περιορίζεται στα εγκλήματα σχετικά με τα ναρκωτικά που κρίνονται ως τα βασικά αδικήματα που σχετίζονται με το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, εντούτοις η εμβέλεια της συγκεκριμένης διεθνούς νομοθετικής πράξης είναι αναμφίβολα σπουδαία συμβάλλοντας στην ανάδειξη του ζητήματος της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες σε διεθνές επίπεδο. Τούτο δε, αποδεικνύεται και από το γεγονός, ότι η συγκεκριμένη Σύμβαση αποτέλεσε τη βάση για διακυβερνητικές πρωτοβουλίες (όπως η Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης G7) και άλλες διεθνείς συμφωνίες (όπως η Σύμβαση του Στρασβούργου, η Σύμβαση του Παλέρμο και η Οδηγία της ΕΕ).

---

¹⁸9 Statement of Principles for the Prevention of Criminal Use of Banking Systems for the Purpose of Money Laundering, 1988. 10 William C. Gilmore, 1983, “Money Laundering: The International Aspect”, in David Hume Institute, Money Laundering, Hume Papers on Public Policy, Vol.1, No.2, Edinburg University Press, p. 2. 11 Ibid., p. 3-5.

Επιπλέον, η συγκεκριμένη Σύμβαση έθεσε τα θεμέλια για την προώθηση της συνεργασίας σε σχέση με τη δήμευση, την έκδοση και την αμοιβαία νομική συνδρομή κατά την αντιμετώπιση του ερευνώμενου φαινομένου. Ως εκ τούτου, είναι απολύτως λογικό η Σύμβαση της Βιέννης να χαρακτηρίζεται ως «μια ενιαία διεθνής προσπάθεια» για την καταπολέμηση της εγκληματικότητας και της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Ακολούθως, η ποινικοποίηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες προβλέπεται στο άρθρο 3(1)(β) της Σύμβασης. Στη διάταξη αυτή, ο όρος «ξέπλυμα χρήματος» ορίζεται με τρεις τρόπους και δη: α) ως μετατροπή ή μεταβίβαση περιουσίας, γνωρίζοντας ότι αυτή προέρχεται από αδίκημα (διακίνηση ναρκωτικών) με σκοπό την απόκρυψη ή συγκάλυψη της παράνομης προέλευσης της ή την υποστήριξη οποιουδήποτε άλλου προσώπου που εμπλέκεται στη διάπραξη του συγκεκριμένου αδικήματος (διακίνηση ναρκωτικών), β) ως απόκρυψη ή συγκάλυψη της αληθινής φύσης, πηγής, τοποθεσίας, διάθεσης, μετακίνησης ή ιδιοκτησίας περιουσίας, γνωρίζοντας ότι αυτή η περιουσία προέρχεται από αδίκημα (διακίνηση ναρκωτικών) και από πράξη συμμετοχής σε τέτοιο αδίκημα και γ) ως απόκτηση, κατοχή ή χρήση περιουσίας, γνωρίζοντας κατά τη στιγμή της απόκτησης, κατοχής ή χρήσης της, ότι η περιουσία αυτή προήλθε από εγκληματική πράξη (διακίνηση ναρκωτικών).

Προσέτι, σε αντίθεση με τη Σύμβαση της Βιέννης, το δεύτερο διεθνές κείμενο που θα εξετάσουμε και θεσπίστηκε από την Επιτροπή της Βασιλείας, η οποία ασχολείται με τη ρύθμιση του χρηματοπιστωτικού συστήματος, δεν είναι μία δεσμευτική κανονιστική ρύθμιση. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή εξέδωσε ορισμένες κατευθυντήριες γραμμές, τις οποίες τα μέλη ενθαρρύνονται να εφαρμόσουν. Συγκεκριμένα, εισήγαγε έναν γενικό κανόνα για την ενθάρρυνση των δεοντολογικών προτύπων επαγγελματικής συμπεριφοράς μεταξύ των τραπεζών και άλλων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και τη θέσπιση μιας αποτελεσματικής διαδικασίας για τη διασφάλιση των ακόλουθων ζητημάτων: «ότι όλα τα άτομα που συναλλάσσονται με τα ιδρύματά τους προσδιορίζονται σωστά· ότι οι συναλλαγές που δεν φαίνονται νόμιμες θα πρέπει να είναι αποθαρρύνονται· και ότι επιτυγχάνεται συνεργασία με τις υπηρεσίες επιβολής του νόμου».

Επιπλέον, στα πλαίσια της διεθνοποίησης του κανονιστικού πλαισίου περί νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, η Επιτροπή της Βασιλείας διαδραμάτισε σπουδαίο ρόλο στην αποτροπή της χρήσης τραπεζών και άλλων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων

παγκοσμίως ως διαύλου για ξέπλυμα χρήματος. Η αρχή «knowyourcustomer» (KYC) είναι μια μνημειώδης θέση της Επιτροπής της Βασιλείας που είναι πολύ σημαντική για τον αποτελεσματικό εντοπισμό και την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Η εφαρμογή αυτής της αρχής αναπτύχθηκε από την Ειδική Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF) και άλλα νομικά μέσα. Ακόμη, δύο πρωτοβουλίες ενδεικτικές της προσέγγισης που υιοθέτησε η Επιτροπή της Βασιλείας στο πρόβλημα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες είναι η «Δήλωση Αρχών για την πρόληψη της εγκληματικής χρήσης τραπεζικών συστημάτων με σκοπό τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες»¹⁹ και τα «Ελάχιστα πρότυπα για την εποπτεία διεθνών τραπεζικών ομίλων για να τονιστεί η ανάγκη για πιο ενοποιημένη εποπτεία»²⁰.

Ειδικότερα, η Δήλωση Αρχών είναι η πρώτη διεθνής συμφωνία που εισήγαγε τον όρο «ξέπλυμα χρήματος» σε διεθνές επίπεδο. Η Δήλωση αποσκοπεί στην αποτροπή της συσχέτισης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων με εγκληματικές δραστηριότητες και, ως εκ τούτου, στη διατήρηση της ακεραιότητας του τραπεζικού συστήματος.²¹ Η Δήλωση περιέχει πρότυπα δεοντολογίας και επαγγελματικής συμπεριφοράς μεταξύ των τραπεζών και άλλων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που τους ενθαρρύνουν να υιοθετήσουν πολιτικές και πρακτικές συνεπείς με τις αρχές της Δήλωσης. Συγκεκριμένα, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να διερευνούν την ταυτότητα των πελατών τους και να κλείνουν τυχόν λογαριασμούς εάν υπάρχει υποψία ότι το τραπεζικό σύστημα έχει χρησιμοποιηθεί για σκοπούς νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Επιπλέον, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να τηρούν αρχεία των συναλλαγών και να παρέχουν εκπαίδευση στο προσωπικό τους, προκειμένου να ενισχύσουν την προσπάθεια επίτευξης αυτών των στόχων.

Όσον αφορά στα «Ελάχιστα Πρότυπα», πρόκειται για πρωτοβουλία που διαμορφώθηκε ως απάντηση στην ταχεία ανάπτυξη των διεθνών τραπεζικών δραστηριοτήτων. Σκοπός της θεσπίσεώς τους είναι να διασφαλιστεί, ότι όλες οι τράπεζες που ασκούν διεθνείς χρηματοοικονομικές δραστηριότητες εποπτεύονται σωστά από μία μόνο εποπτική Αρχή. Η ενιαία αυτή Αρχή διαθέτει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες για την αποτελεσματική άσκηση αυτής της εποπτείας. Ακόμη, τα Ελάχιστα Πρότυπα προβλέπουν κατευθυντήριες γραμμές που παρέχουν στις τραπεζικές ρυθμιστικές αρχές της χώρας υποδοχής το δικαίωμα

¹⁹Εκδόθηκε τον Δεκέμβριο του 1988

²⁰Εκδόθηκε το 1992

²¹για την Πρόληψη της Εγκληματικής Χρήσης Τραπεζικών Συστημάτων με σκοπό τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, Προοίμιο 3.

να λαμβάνουν πληροφορίες από διεθνείς τράπεζες. Σύμφωνα με τα πρότυπα, εάν η χώρα υποδοχής κρίνει ότι μια διεθνής τράπεζα δεν πληροί τα πρότυπα, τότε η ρυθμιστική αρχή της χώρας υποδοχής μπορεί να επιβάλει κυρώσεις.

3.2 Η εξέλιξη της ποινικής αντιμετώπισης του φαινομένου στην νομοθεσία της Ε.Ε.

Η ψήφιση της Συνθήκης της Λισαβόνας αποτελεί ορόσημο για το ερευνώμενο ζήτημα της νομοθετικής αντιμετώπισης του φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες στην ΕΕ. Συγκεκριμένα, με την ψήφιση της εν λόγω Συνθήκης, η ΕΕ έχει πλέον άμεση αρμοδιότητα να νομοθετεί και να ποινικοποιεί το ξέπλυμα χρήματος.

Συγκεκριμένα, η θέση περί εφαρμογής αυστηρών ποινικών κυρώσεων στην ΕΕ για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μπορεί να ειπωθεί ότι ξεκίνησε πολύ πριν από το 1990. Ειδικότερα, η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΚΚ) δημιούργησε το 1957, μέσω της Συνθήκης της Ρώμης²², μια κοινή αγορά για τα κράτη μέλη, με σκοπό την εξάλειψη των φραγμών, μεταξύ άλλων, του εμπορίου, της κυκλοφορίας ανθρώπων και ειδικότερα κεφαλαίων μεταξύ των κρατών μελών. Σκοπός της Συνθήκης ήταν επιπλέον να «θέσει τα θεμέλια μιας ολοένα στενότερης ένωσης μεταξύ των λαών της Ευρώπης».

Παρά ταύτα, η Συνθήκη της Ρώμης δεν εξέτασε καθόλου ζητήματα εναρμόνισης στο πεδίο του ποινικού Δικαίου. Αντίθετα, η πρώτη προσπάθεια εναρμόνισης στο πεδίο του ποινικού δικαίου της ΕΕ μπορεί να ειπωθεί ότι ξεκίνησε το 1976 με την εισαγωγή της ομάδας Terrorism, Radicalism, Extremism, Violence International (TREVI). Η συγκεκριμένη ομάδα ήταν μια διακυβερνητική συνεργασία μεταξύ υπουργών δώδεκα κρατών μελών της ΕΕ. Ωστόσο, τα θεσμικά όργανα της ΕΚ, δηλαδή η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, δεν συμπεριλήφθηκαν σε αυτή τη συνεργασία. Ο σκοπός της ομάδας TREVI ήταν να καταπολεμήσει την τρομοκρατία και να έχει μεγαλύτερο αστυνομικό συντονισμό.

Ακολούθως, η ενοποίηση του ποινικού χώρου στην ΕΕ ενισχύθηκε περαιτέρω μετά την ψήφιση της Συνθήκης του Μάαστριχτ και των μετέπειτα τροποποιήσεών της, με τις οποίες τέθηκε σε ισχύ το 1993. Η εν λόγω Συνθήκη θεωρείται ως η πιο σημαντική νομοθετική πρωτοβουλία στην ΕΕ μέχρι και σήμερα, καθώς εισήγαγε θεμελιώδεις αλλαγές στην

---

²²Ενοποιημένη έκδοση της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας], 1957, [cit. Συνθήκη της Ρώμης].

κοινότητα και εισήγαγε την έννοια της Ένωσης.²³ Συγκεκριμένα, η ΕΕ μπορεί να ειπωθεί, ότι αποτελεί περαιτέρω ανάπτυξη του μορφώματος της ΕΚ και φέρει τα χαρακτηριστικά της ως θεσμική δομή, που αποτελείται μεταξύ άλλων από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (το Συμβούλιο), το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Επιτροπή και το ΔΕΚ.

Παράλληλα, μία από τις σημαντικότερες καινοτομίες που εισήχθησαν μέσω της Συνθήκης του Μάαστριχτ ήταν το σύστημα των τριών «πυλώνων». Αυτά τα συστήματα περιλάμβαναν τομείς, επί των οποίων δόθηκε στην Ένωση αρμοδιότητα να νομοθετεί και να παρακολουθεί.²⁴ Ο πρώτος πυλώνας παρείχε ένα πλαίσιο, εντός του οποίου θα μπορούσε να δράσει μια πραγματική Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Σκοπός ήταν η δημιουργία μιας εσωτερικής αγοράς και η προώθηση, μεταξύ άλλων, της βιώσιμης και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, ισόρροπων οικονομικών δραστηριοτήτων, της ισότητας μεταξύ των φύλων και της κοινωνικής προστασίας.

Ο δεύτερος πυλώνας αφορούσε στην κοινή εξωτερική πολιτική και στην πολιτική ασφάλειας, τομείς στους οποίους η Ένωση είχε πλέον ρυθμιστική αρμοδιότητα. Ο τομέας αυτός περιλάμβανε, μεταξύ άλλων, πολιτικές που σχετίζονται με τη διασφάλιση θεμελιωδών συμφερόντων και αξιών, οι οποίες προσδιορίστηκαν με βάση τις αρχές του καταστατικού χάρτη του ΟΗΕ. Επίσης, μέσω του τίτλου VI της Συνθήκης του Μάαστριχτ, ο οποίος τροποποιήθηκε αργότερα από τη Συνθήκη της Νίκαιας, η Ένωση είχε πλέον αρμοδιότητα, μεταξύ άλλων σχετικά με ζητήματα, όπως η καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, της τρομοκρατίας και της διακίνησης ναρκωτικών. Επιπλέον, το Συμβούλιο υποστήριξε, ότι η αρμοδιότητα θα μπορούσε να επεκταθεί ώστε να επιβληθούν ποινικές κυρώσεις και κυρώσεις στα κράτη μέλη.²⁵

Ειδικότερα, η αρμοδιότητα της ΕΕ να ρυθμίζει τη διαμόρφωση και επιβολή ποινικών κυρώσεων επανεξετάστηκε από το ΔΕΚ, με αφορμή μία υπόθεση της Επιτροπής κατά του Συμβουλίου. Το ερώτημα που τέθηκε στην υπόθεση αυτή ήταν, εάν η ΕΕ είχε αρμοδιότητα να απαιτεί από τα κράτη μέλη να επιβάλλουν ποινικές κυρώσεις μέσω των εθνικών τους νομοθεσιών. Συγκεκριμένα, το ιστορικό της υπόθεσης αφορούσε στην απόφαση-πλαίσιο του

---

²³Bernitz, U. and Kjellgren, A., 2002. *Europarättens grunder* [The principles of European law]. *Stockholm: Nordstedts Juridik AB*.

²⁴Engel, A., Engel, A. and Trautmann, 2018. *Choice of Legal Basis for Acts of the European Union* (p. 13). Springer, p. 3.

²⁵Ouwerkerk, J.W., 2016. Criminalization Powers of the European Union and the Risks of Cherry-Picking between Various Legal Bases: The Case for a Single Legal Framework for EU-Level Criminalization. *Colum. J. Eur. L.*, 23, p.503, p. 506 f.

Συμβουλίου σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου. Αυτό έγινε κυρίως υπό το πρίσμα του τίτλου VI, άρθρο 34 παράγραφος 2 στοιχείο β) της Συνθήκης του Μάαστριχτ, όπου προβλέπεται πως το Συμβούλιο μπορεί «να εκδίδει αποφάσεις-πλαίσια με σκοπό την προσέγγιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών».

Παρά ταύτα, η Επιτροπή αντιτάχθηκε στη νομική βάση της απόφασης-πλαισίου με το επιχείρημα ότι ο στόχος της απόφασης-πλαισίου είναι η προστασία του περιβάλλοντος και ως εκ τούτου η νομική βάση θα έπρεπε να θεσπιστεί με βάση τον πρώτο πυλώνα και το Συμβούλιο δεν έχει την αρμοδιότητα να ρυθμίζει την ποινική νομοθεσία βάσει του πρώτου πυλώνα. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή ζήτησε από το ΔΕΚ την ακύρωση της απόφασης-πλαισίου. Κατόπιν τούτου, το ΔΕΚ υποστήριξε, ότι ούτε το ποινικό δίκαιο ούτε η ποινική διαδικασία εμπίπτουν γενικά στην αρμοδιότητα της Κοινότητας, χωρίς ωστόσο, αυτό να εμποδίζει τον κοινοτικό νομοθέτη να λάβει διαφορετικά μέτρα για την επιβολή ποινικών κυρώσεων, εάν τα μέτρα αυτά είναι αναλογικά, αποτελεσματικά και αποτρεπτικά, προκειμένου να διασφαλιστεί η προστασία του περιβάλλοντος.

Συγκεκριμένα, στην υπό κρίση περίπτωση, το Δικαστήριο διαπίστωσε, ότι η απόφαση-πλαίσιο θα μπορούσε να είχε εκδοθεί βάσει του πρώτου πυλώνα, καθώς ο κύριος σκοπός της απόφασης-πλαισίου ήταν η προστασία του περιβάλλοντος. Επιπλέον, το ΔΕΚ δήλωσε, ότι η ΕΕ είχε την αρμοδιότητα να επιβάλλει ποινικές κυρώσεις, ωστόσο αυτή η αρμοδιότητα τελούσε υπό την προϋπόθεση, ότι η επιβολή ήταν απαραίτητη για τις περιβαλλοντικές πολιτικές της ΕΕ και την επιβολή τους. Ως αποτέλεσμα των ανωτέρω, το ΔΕΚ ακύρωσε την απόφαση-πλαίσιο. Αυτό που έκανε την κρίση αυτή ιδιαίτερα σημαντική ήταν, ότι καθόριζε σαφώς τους πυλώνες στους οποίους η Κοινότητα είχε (και δεν είχε) την αρμοδιότητα να νομοθετεί. Αυτό σήμαινε ότι υπήρχε πλέον ένας σαφώς καθορισμένος τομέας αρμοδιοτήτων σε σχέση με τη δομή του πυλώνα. Η υπόθεση κατέδειξε επίσης, ότι οι Συνθήκες παρέχουν στην Επιτροπή, και στην ΕΕ στο σύνολό της τη σιωπηρή εξουσία να νομοθετούν σε τομείς, όπου κρίνεται απαραίτητο, παρόλο που τέτοιες εξουσίες ενδέχεται να μην συνάγονται άμεσα από τις διατάξεις των Συνθηκών.

Ακολούθως, κρίσιμο γεγονός για το ζήτημα, το οποίο ερευνούμε είναι και η ίδρυση ενός ξεχωριστού οργάνου- σώματος της ΕΕ. Συγκεκριμένα, η εισαγωγή της Συνθήκης του Μάαστριχτ, η οποία τροποποιήθηκε αργότερα από τη Συνθήκη της Νίκαιας, με τη δημιουργία του τρίτου πυλώνα, οδήγησε στην ίδρυση της Europol. Το συγκεκριμένο όργανο

δημιουργήθηκε και ξεκίνησε τις δραστηριότητές του το 1999 αποτελώντας ουσιαστικά την «αστυνομία» σε όλη την επικράτεια της Ένωσης, όπου τα κράτη μέλη θα συνεργαστούν, μεταξύ άλλων, για τη δημιουργία ενοποιημένης βάσης δεδομένων εγκληματικών πράξεων και εκπαίδευσης στην ΕΕ.²⁶

Ταυτόχρονα, μέσω της εισαγωγής της Συνθήκης του Μάαστριχτ, η οποία τροποποιούσε τη Συνθήκη της Ρώμης, η ΕΕ απέκτησε την αρμοδιότητα να προσεγγίζει ρυθμιστικά τη νομοθεσία που αφορά στην εσωτερική αγορά. Τούτο δε, αντικατοπτρίζεται στις προηγούμενες οδηγίες για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, καθώς οι οδηγίες, μεταξύ άλλων της AMLD, αναφέρονται στο άρθρο 95 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΣΕΚ) (νυν άρθρο 114 ΣΛΕΕ). Ο λόγος χρήσης του άρθρου 95 ΣΕΚ ως νομικής βάσης, μεταξύ άλλων για τις 2 AMLD, μπορεί να ειπωθεί ότι σχετίζεται με τη νομική αρμοδιότητα (ή την έλλειψη αυτής) της ΕΕ.

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, η ΕΕ δεν είχε την αρμοδιότητα να ρυθμίζει νομοθετικά ζητήματα που σχετίζονται με έναν τομέα που θα μπορούσε να εγείρει ρυθμίσεις ποινικού χαρακτήρα, δηλαδή τον τρίτο πυλώνα. Παρόλα αυτά, είχε την αρμοδιότητα να ρυθμίζει νομοθετικά τομείς που θα μπορούσαν να επηρεάσουν την εσωτερική αγορά, δηλαδή τον πρώτο πυλώνα. Έτσι, καθώς η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ήταν, και εξακολουθεί να είναι, μια διασυνοριακή απειλή που θα μπορούσε να επηρεάσει την εσωτερική αγορά, η ΕΕ θα μπορούσε να ειπωθεί, ότι έχει αρμοδιότητα να νομοθετεί σε αυτό το θέμα. Ως εκ τούτου, υπό το ως άνω καθεστώς, η ΕΕ μπορούσε να υποχρεώσει τα κράτη μέλη να απαγορεύσουν, αλλά όχι να ποινικοποιήσουν το ξέπλυμα χρήματος, λόγω έλλειψης αρμοδιότητας.

Η παραπάνω κατάσταση άλλαξε το 2009, όταν τέθηκε σε ισχύ η Συνθήκη της Λισαβόνας. Η νέα αυτή Συνθήκη, η οποία ισχύει μέχρι και σήμερα, εισάγει, μεταξύ άλλων, ένα ευρύτερο πεδίο νομοθετικών αρμοδιοτήτων που απονεμήθηκαν στην ΕΕ σε διάφορους τομείς. Ένας από τους τομείς, όπου σαφέστατα διευρύνθηκε η αρμοδιότητα της ΕΕ ήταν αυτός του ποινικού Δικαίου. Συγκεκριμένα, υπάρχουν διάφορα μέτρα που εισηγήθηκαν στον ποινικό τομέα μέσω της Συνθήκης της Λισαβόνας, όπως λ.χ. η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία (EPPO). Ειδικότερα, με τη θέσπιση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας υπάρχει πλέον Ευρωπαίος εισαγγελέας που έχει την αρμοδιότητα να ερευνά και να διώκει στα αρμόδια δικαστήρια των

---

²⁶Seyad, S., 2010. EU financial law. Jure, 217-218.

κρατών μελών σχετικά με «δράστες [...] αδικημάτων κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης», σύμφωνα με το άρθρο 86 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ.

Ακόμη, η ψήφιση της Συνθήκης της Λισαβόνας έφερε επίσης μαζί της το άρθρο 114 ΣΛΕΕ. Βέβαια, η συγκεκριμένη διάταξη δεν εισέφερε κάποια καινοτομία, δεδομένου ότι το περιεχόμενό της είναι σχεδόν πανομοιότυπο με αυτό του άρθρου 95 της ΣΕΚ. Αντίθετα, η νομοθετική αρμοδιότητα της Ένωσης στο πεδίο του ποινικού δικαίου και κατ' επέκταση στην αντιμετώπιση του υπό κρίση φαινομένου ενισχύθηκε με τη διάταξη του άρθρου 114 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ. Η εν λόγω διάταξη προβλέπει, ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο μπορούν να θεσπίζουν μέτρα για την διαμόρφωση των νομοθεσιών στα κράτη μέλη, υπό το πρίσμα της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς. Εξαιρετικά σημαντική προσθήκη της Συνθήκης της Λισαβόνας που εισάγει ακόμη μεγαλύτερη αρμοδιότητα στο υπό κρίση ζήτημα είναι αυτή του άρθρου 83 ΣΛΕΕ. Η εν λόγω διάταξη αφορά στην καταπολέμηση «ιδιαίτερα σοβαρών» εγκλημάτων, στα οποία περιλαμβάνεται, μεταξύ άλλων, το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος.

Συνεπώς, από όσα εξετάστηκαν ευθύς ανωτέρω προκύπτει, ότι η ουσιαστική αντιμετώπιση του φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες απαιτεί τη λήψη νομοθετικών πρωτοβουλιών και στο πεδίο του ποινικού Δικαίου. Σε αντίθεση με το προισχύσαν νομοθετικό καθεστώς, η ΕΕ διαθέτει πλέον την αρμοδιότητα να εγκρίνει οδηγίες που μπορεί να υποστηριχθεί, ότι έχουν άμεση ποινική ουσία, άλλως πως να νομοθετήσει, δηλαδή να λάβει μέτρα για την καταπολέμηση εγκληματικών φαινομένων, όπως το ξέπλυμα χρήματος. Στην αμέσως επόμενη ενότητα θα εξετάσουμε αναλυτικότερα τις νομοθετικές πρωτοβουλίες που έλαβε η Ε.Ε. στο ερευνώμενο πεδίο υπό το πρίσμα της ελληνικής νομοθεσίας, στην οποία και ενσωματώθηκαν.

3.3 Το νομοθετικό πλαίσιο στην ελληνική έννομη τάξη

Εξετάζοντας το εθνικό νομοθετικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες θα πρέπει αρχικά να σημειωθεί, ότι είναι αναμφίβολα άρρηκτα συνδεδεμένο με τις κατευθύνσεις που θέτει η ενωσιακή Νομοθεσία μέσω κυρίως των Οδηγιών που εκδίδονται και ενσωματώθηκαν στην ελληνική έννομη τάξη. Δεδομένου, ότι η πλήρης ιστορική αναδρομή στο εθνικό νομοθετικό πλαίσιο και τις αντίστοιχες ευρωπαϊκές οδηγίες εκφεύγει των ορίων της παρούσας, θα εξετάσουμε κατά βάση τα πλέον πρόσφατα νομοθετήματα και τις αντίστοιχες ενωσιακές Οδηγίες που ενσωματώθηκαν στην ελληνική έννομη τάξη.

Ειδικότερα, η τέταρτη Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, 2015/849 εκδόθηκε ταυτόχρονα με τον Κανονισμό 2015/847/ΕΕ περί στοιχείων που συνοδεύουν τις μεταφορές χρηματικών ποσών. Η συγκεκριμένη οδηγία ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με την ψήφιση του Ν. 4557/2018, αφού προηγουμένως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε παραπέμψει την χώρα στο ευρωπαϊκό Δικαστήριο εξαιτίας της μη έγκαιρης ενσωμάτωσης της συγκεκριμένης Οδηγίας, την οποία θα έπρεπε να ενσωματώσει μέχρι την 26-6- 2017. Βέβαια, θα πρέπει να σημειωθεί, ότι μόνο 11 κράτη μέλη είχαν κατορθώσει να ολοκληρώσουν εγκαίρως την ενσωμάτωση της ως άνω Οδηγίας.

Η συγκεκριμένη Οδηγία, κατ' αντιστοιχία με τις προηγούμενες ευρωπαϊκές Οδηγίες, προέβλεπε την περαιτέρω διεύρυνση των υποχρεώσεων των υπόχρεων προσώπων συμπεριλαμβάνοντας στο ρυθμιστικό της πεδίο και μη χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Ακόμη, υπήρξε ποσοτικός προσδιορισμός του ύψους, η υπέρβαση του οποίου θα έπρεπε να καταστήσει μια συναλλαγή ύποπτη. Σημαντικός στόχος ήταν και η ενίσχυση της διαφάνειας σε επίπεδο εταιρικών δομών, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η διαφθορά και η φοροδιαφυγή, δύο φαινόμενα που γνώρισαν άνθιση κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης. Υπό το συγκεκριμένο πρίσμα προβλέφθηκε και η υποχρέωση καταγραφής των πραγματικών δικαιούχων των νομικών οντοτήτων από τις Δημόσιες Αρχές με την κατάρτιση του Κεντρικού Μητρώου Πραγματικών Δικαιούχων (Άρθρο 20). Τέλος, από τις πιο σημαντικές αλλαγές αποτέλεσε η προσπάθεια ενίσχυσης και εμπλουτισμού των μέτρων αυξημένης δέουσας επιμέλειας σχετικά με τα Πολιτικώς Εκτεθειμένα Πρόσωπα.

Ακολούθως, η πέμπτη κατά σειρά Οδηγία που εκδόθηκε από την ΕΕ σχετικά με το ερευνώμενο ζήτημα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες είναι η υπ' αρ. 2018/843, η οποία ενσωματώθηκε στο ελληνικό Δίκαιο με την ψήφιση του εθνικού Νόμου 4734/2020, από κοινού με τη διάταξη του Άρθρου 3 της Οδηγίας 2019/2177 που τροποποίησε το Άρθρο 6 της υπ' αρ. 2015/849. Εντύπωση προκαλεί το πολύ μικρό χρονικό διάστημα που μεσολάβησε μεταξύ της προθεσμίας ενσωμάτωσης της 4ης Οδηγίας και της έκδοσης της 5^{ης}. Ασφαλώς σε αυτό συνέβαλαν αποφασιστικά οι διαδοχικές τρομοκρατικές επιθέσεις που έπληξαν διάφορες χώρες της ΕΕ και δη τη Γαλλία από το «Ισλαμικό Κράτος» και συνολικά ξεπέρασαν τις 6000 το διάστημα 2015-2017. Ενδεικτικό είναι άλλωστε, ότι η συγκεκριμένη Οδηγία έσπευσε να ρυθμίσει το ζήτημα των προπληρωμένων καρτών, προβλέποντας τη θέσπιση ορίων και περιορισμών στη χρήση τους, επειδή φάνηκε πως διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο κατά την τρομοκρατική επίθεση στο θέατρο Μπατακλάν στο Παρίσι .

Προσέτι, αναμφίβολα μια εξαιρετικά σημαντική προσθήκη που εισέφερε η συγκεκριμένη Οδηγία ήταν η θέσπιση διατάξεων σχετικά με τα κρυπτονομίσματα και τα ηλεκτρονικά πορτοφόλια, αλλά και η διαμόρφωση ορισμών σχετικά με τα «εικονικά νομίσματα» και τους «παρόχους υπηρεσιών θεματοφυλακής πορτοφολιών». Συγκεκριμένα, προβλέφθηκε, ότι οι φορείς παροχής πορτοφολιού θα είναι υποχρεωμένοι να ελέγχουν ποιοι είναι οι πελάτες τους, περιορίζοντας την ανωνυμία που σχετίζεται με αυτές τις συναλλαγές. Ενόψει όσων αναλύθηκαν σε προηγούμενο κεφάλαιο σχετικά με τον συγκεκριμένο τομέα και την χρήση του για το ερευνώμενο ζήτημα του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, καθίσταται σαφές, ότι πρόκειται για ένα πεδίο που αναμένεται να συγκεντρώσει ακόμη μεγαλύτερο ρυθμιστικό ενδιαφέρον. Τέλος, προβλέφθηκε και η ενίσχυση της ηλεκτρονικής παρακολούθησης των πελατών στο πλαίσιο της λήψης μέτρων δέουσας επιμέλειας, αλλά και η δημιουργία σε εθνικό επίπεδο ενός πιο λειτουργικού καταλόγου για τον προσδιορισμό των Πολιτικώς Εκτεθειμένων Προσώπων.

Η 6^η χρονικά Οδηγία που εξέδωσε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και την χρηματοδότηση της τρομοκρατίας είναι η υπ' αρ. 2018/1673, για την ενσωμάτωση της οποίας ορίστηκε ως προθεσμία η 3/12/2020. Η συγκεκριμένη Οδηγία εκδόθηκε σχεδόν αμέσως μετά την προηγούμενη, γεγονός το οποίο προμηνύει ότι η ΕΕ πιθανότατα θα επιδιώξει στο άμεσο μέλλον να διαμορφώσει το νομοθετικό της πλαίσιο επιχειρώντας για πρώτη φορά να «προλάβει» τις εγκληματικές πρακτικές νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, εν αντιθέσει με ό,τι συμβαίνει μέχρι σήμερα.

Μία εξαιρετικά ενδιαφέρουσα αλλαγή που εισάγει η συγκεκριμένη Οδηγία αφορά στην επαναπροσέγγιση βασικών ζητημάτων και εννοιών, όπως λ.χ. το ποιες πράξεις συνιστούν εγκληματικές δραστηριότητες, ποια είναι τα υπόχρεα πρόσωπα και ποιες κυρώσεις θα πρέπει να τους επιβάλλονται. Στόχος της ανωτέρω προσέγγισης είναι η επίτευξη της εναρμόνισης της ορολογίας του ξεπλύματος σε κοινοτικό επίπεδο, προκειμένου να αποφευχθούν τυχούσες ασάφειες που ενδεχομένως θα προκύψουν. Επίσης, στη διάταξη του άρθρου 2 της Οδηγίας διαμορφώνεται μια λίστα, στην οποία περιλαμβάνονται 22 αξιόποινες πράξεις που εμπίπτουν στον ορισμό της εγκληματικής δραστηριότητας της διάταξης.

Παράλληλα, στη διάταξη του άρθρου 4 προβλέπεται, ότι πλέον η «υποβοήθηση, η συνέργεια, η ηθική αυτουργία και η απόπειρα διάπραξης» αδικημάτων σχετικά με τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες συνιστά επίσης ποινικό αδίκημα. Είναι ενδεικτικό,

ότι μέχρι εκείνο το σημείο οι σχετικές ρυθμίσεις κατέτειναν στην επιβολή κυρώσεων μόνον σε βάρος των προσώπων που επωφελούνταν άμεσα από τις πράξεις της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Φυσικά, οι αλλαγές και ο εκσυγχρονισμός του θεσμικού πλαισίου αντιμετώπισης του φαινομένου αποτελεί και μία πρόκληση για τα υπόχρεα πρόσωπα, τα οποία θα πρέπει, αφενός να παρέχουν την κατάλληλη εκπαίδευση στο προσωπικό τους, αφετέρου να προσαρμόσουν τα ειδικά πληροφοριακά συστήματα που διαθέτουν κατά τρόπο που θα διευκολύνει τον εντοπισμό ύποπτων δραστηριοτήτων που μπορεί να σχετίζονται με τη διάπραξη των συγκεκριμένων αδικημάτων.

Ακολούθως, στο πεδίο των κυρώσεων, αξίζει να αναφερθούμε σε δύο σημαντικές προσθήκες που εισήχθησαν με την υπό κρίση Οδηγία. Συγκεκριμένα, η βασικότερη εκ των δύο είναι η επέκταση της ευθύνης και στα νομικά πρόσωπα. Ειδικότερα, σε περίπτωση που λ.χ. οι υπάλληλοι ενός Οργανισμού εμπλέκονται στην τέλεση αδικημάτων νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή συνδράμουν στη διαδικασία αυτή προς όφελος της εταιρείας, τότε θα επιβάλλονται κυρώσεις σε βάρος της, όπως ο αποκλεισμός από δημόσιες παροχές ή ενισχύσεις, αλλά και η οριστική απαγόρευση άσκησης εμπορικής δραστηριότητας. Όπως είναι λογικό, η ως νομοθετική επέκταση της ευθύνης οδήγησε στη διαμόρφωση ενός εξαιρετικά ισχυρού κινήτρου για τις εταιρείες, ώστε να εξασφαλίζουν την αποτροπή τέτοιων προσπαθειών υιοθετώντας αυστηρότερες εσωτερικές διαδικασίες. Η δεύτερη προσθήκη που εισήγαγε η παρούσα Οδηγία σχετίζεται με την αυστηριοποίηση των ποινών που απειλούνται για τα φυσικά πρόσωπα.

Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί, ότι η 6η Οδηγία αποσκοπεί στην περαιτέρω ενίσχυση της προσπάθειας ανάπτυξης της συνεργασίας ανάμεσα στα κράτη μέλη, στοχεύοντας ειδικότερα στην παράκαμψη της αρχής του διττού αξιόποινου, δηλαδή της απαίτησης, οι εν προκειμένω εξεταζόμενες αξιόποινες πράξεις να συνιστούν έγκλημα, τόσο στη χώρα όπου κρατούνται οι ύποπτοι για την τέλεσή τους, όσο και στο έδαφος της χώρας, όπου θα πρέπει να παραδοθούν, προκειμένου να προσαχθούν σε δίκη. Ειδικότερα, με βάση το καθεστώς που διαμορφώνει η υπό κρίση Οδηγία, σε περίπτωση που ένα αδίκημα υπάγεται στη δικαιοδοσία περισσότερων κρατών μελών και οιοδήποτε εξ αυτών μπορεί να ασκήσει νόμιμα ποινική δίωξη με βάση τα ίδια πραγματικά περιστατικά, τα συγκεκριμένα κράτη μέλη θα πρέπει και οφείλουν να επιλέξουν τη λύση της συνεργασίας αποφασίζοντας ποιο εξ αυτών θα κινήσει τη διαδικασία της δίωξης σε βάρος του δράστη. Όπως γίνεται αντιληπτό, σκοπός της συγκεκριμένης ρύθμισης είναι φυσικά η συγκέντρωση της διαδικασίας στην έννομη τάξη ενός μόνο κράτους μέλους.

3.4 Το διεθνές πρότυπο ISO 37001

Ως γνωστόν, η διαφθορά είναι ένα από τα μεγαλύτερα εμπόδια που αντιμετωπίζουν τα κράτη διεθνώς στην προσπάθεια για ανάπτυξη ασφαλών και επαρκών υποδομών. Συγκεκριμένα, εξαιτίας φαινομένων διαφθοράς τα κονδύλια και οι πόροι που προορίζονται για την ανάπτυξη κάποιου ευεργετικού έργου εκτρέπονται και κατασπαταλώνονται από ένα σύστημα διεφθαρμένων αξιωματούχων, εργολάβων, συμβούλων, προμηθευτών και συνεργατών²⁷.

Το φαινόμενο της διαφθοράς, όπως έχει εύστοχα παρατηρηθεί, λαμβάνει χώρα «σε όλα τα έθνη, τόσο ανεπτυγμένα όσο και αναπτυσσόμενα χώρες, στο δημόσιο, αλλά και στον ιδιωτικό τομέα, όπως καθώς και μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς». Παράλληλα, η διαφθορά και οι απότοκες αυτής εγκληματικές πράξεις, όπως η δωροδοκία συνδέονται συχνά και με άλλες οργανωμένες ή μη αξιόποινες πράξεις. Ως εκ τούτου, η αποτελεσματική αντιμετώπιση και ο περιορισμός της διαφθοράς αποτελεί μια παγκόσμια πρόκληση.

Το 2013, ο Διεθνής Οργανισμός Τυποποίησης (ISO) αποφάσισε να αναπτύξει και να δημοσιεύσει ένα διεθνές πρότυπο συστημάτων διαχείρισης κατά της δωροδοκίας. Το πρότυπο, το οποίο έλαβε την αρίθμηση ISO 37001 και αναπτύχθηκε με τη συμμετοχή στη διαδικασία αντιπροσώπων 22 χωρών δημοσιεύτηκε τελικώς το 2016, σύμφωνα με τον αρχικό προγραμματισμό²⁸. Για την ανάπτυξη του συγκεκριμένου προτύπου ελήφθησαν υπόψη όλες οι τότε διεθνώς αναγνωρισμένες ορθές πρακτικές κατά της δωροδοκίας. Παράλληλα, σχεδιάστηκε, προκειμένου να μπορεί να εφαρμοστεί σε μικρούς, μεσαίους και μεγάλους οργανισμούς στο δημόσιο, τον ιδιωτικό, αλλά και το μη κερδοσκοπικό τομέα.

Ο κίνδυνος δωροδοκίας που αντιμετωπίζει ένας οργανισμός ποικίλλει ανάλογα με παράγοντες όπως το μέγεθος του οργανισμού, τις χώρες και τους τομείς στους οποίους δραστηριοποιείται ο οργανισμός και τη φύση, την κλίμακα και την πολυπλοκότητα των λειτουργιών που πραγματοποιεί. Ως εκ τούτου, το προσχέδιο που χρησιμοποιήθηκε για την ανάπτυξη του υπό κρίση προτύπου έλαβε υπόψη του, ότι αυτό θα εφαρμόζεται με την οργάνωση και υιοθέτηση λογικών και αναλογικών πολιτικών, διαδικασιών και ελέγχων. Οι συγκεκριμένοι μηχανισμοί έχουν σχεδιαστεί, με σκοπό την αποτροπή της δωροδοκίας που

---

²⁷ B.M. Oviatt, and P.P. McDougall, “Defining international entrepreneurship and modeling the speed of internationalization”, *Entrepreneurship Theory and Practice*, Vol. 29, No. 5, pp. 537-554, (2005)

²⁸ J. Hindriks, M. Keen, and A. Muthoo, “Corruption, extortion, and evasion”, *Journal of Public Economics*, Vol. 74, No. 3, pp. 395-430, (1999).

λαμβάνει χώρα από, για λογαριασμό ή εναντίον της οργάνωσης και μετά ταύτα να ανιχνεύει και να αντιμετωπίζει κατάλληλα κάθε έκφραση δωροδοκίας που συμβαίνει.

Τα παραπάνω μέτρα και μηχανισμοί πρακτικής σχεδιάστηκαν ενσωματώνοντας τυπικές απαιτήσεις διεθνών καλών πρακτικών κατά της διαφθοράς, όπως η υιοθέτηση πολιτικής κατά της δωροδοκίας, ο διορισμός επικεφαλής συμμόρφωσης εντός του Οργανισμού, δηλαδή προσώπου που είναι υπεύθυνο για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με το κανονιστικό πλαίσιο κατά της δωροδοκίας, η παροχή εκπαίδευσης ή/και καθοδήγησης στους εργαζόμενους, η ανάληψη περιοδικών αξιολογήσεων κινδύνου δωροδοκίας και κατάλληλης δέουσας επιμέλειας σε έργα και σε εταίρους, αντιπροσώπους, συμβούλους, υπεργολάβους και προμηθευτές, η εφαρμογή οικονομικών και εμπορικών ελέγχων για τη μείωση του κινδύνου δωροδοκίας και τέλος η υιοθέτηση και εφαρμογή εμπιστευτικών διαδικασιών αναφοράς και έρευνας.

Με τη δημοσίευσή του το 2016 το εν λόγω πρότυπο (ISO 37001) αποτέλεσε ένα εξαιρετικά χρήσιμο εργαλείο για τους οργανισμούς διεθνώς αρχικά συμβάλλοντας στην παροχή διαβεβαιώσεων προς το διοικητικό συμβούλιο και στους μετόχους ενός οργανισμού ότι ο οργανισμός τους έχει εφαρμόσει ελέγχους βέλτιστων πρακτικών κατά της δωροδοκίας. Παράλληλα, ένας υπεύθυνος ανάπτυξης έργου ή χρηματοδότης έργου μπορεί να απαιτήσει από τους εργολάβους, τους προμηθευτές και τους συμβούλους που κατασκευάζουν ένα έργο να παρέχουν πιστοποίηση κατά τα πρότυπα ISO 37001 ως απόδειξη ότι έχουν εφαρμόσει ελέγχους κατά της δωροδοκίας στους οργανισμούς τους. Ταυτόχρονα, οι οργανισμοί συχνά απαιτούν από τους μεγάλους υπεργολάβους, προμηθευτές και συμβούλους τους να παρέχουν αποδεικτικά στοιχεία πιστοποίησης, σύμφωνα με το πρότυπο του ISO 37001 ως μέρος της διαδικασίας έγκρισης της αλυσίδας εφοδιασμού τους, όπως αντίστοιχα ισχύει σε παρόμοια βάση με την απαίτηση αποδεικτικών πιστοποίησης κατά ISO 9001 κ.λπ.).

Συνοψίζοντας, η εισαγωγή του συγκεκριμένου προτύπου στην παγκόσμια οικονομική σκηνή συνέβαλε ουσιαστικά στη μείωση του κινδύνου δωροδοκίας, βοηθώντας τους οργανισμούς να εφαρμόσουν αποτελεσματικούς ελέγχους κατά της δωροδοκίας. Δεδομένης δε, της πιθανότητας σύνδεσης μεταξύ του αδικήματος της δωροδοκίας και του ερευνώμενου εγκληματικού φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και σε κάθε περίπτωση την παρόμοια φύση των δύο αδικημάτων ως οικονομικής φύσεως εγκλήματα ήταν απαραίτητο να αναφερθούμε στο συγκεκριμένο πρότυπο για δύο λόγους και δη: α) γιατί ήδη με την εφαρμογή του και τα αυστηρά πρότυπα που θέτει συμβάλλει έστω και εμμέσως

στην καταπολέμηση του ερευνώμενου εγκληματικού φαινομένου και κυρίως β) επειδή αποτελεί ένα εξαιρετικά αποτελεσματικό και αξιόπιστο πρότυπο πολιτικών, μέτρων και διαδικασιών αντιμετώπισης, στα πρότυπα του οποίου θα μπορούσε να δομηθεί ένα αντίστοιχο εργαλείο ειδικά για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, ήτοι το εγκληματικό φαινόμενο που μελετάμε στην παρούσα διπλωματική εργασία.

Κεφάλαιο 4^ο: Το υφιστάμενο καθεστώς αντιμετώπισης του φαινομένου και η επάρκειά του

4.1 Η επάρκεια του υφιστάμενου κανονιστικού πλαισίου και των μεθόδων αντιμετώπισης του φαινομένου

Η διαδικασία που ακολουθείται από τους εγκληματίες για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες έχει αποτελέσει αντικείμενο πολλών μελετών στη διεθνή βιβλιογραφία. Παραδοσιακά, οι περισσότεροι ερευνητές καταλήγουν σε ένα μοντέλο που περιλαμβάνει τρία διακριτά στάδια και δη την τοποθέτηση, τη στρωματοποίηση και την ολοκλήρωση. Το συγκεκριμένο μοντέλο αποτελεί κατά βάση και τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται οι κυβερνήσεις και οι αρμόδιες αρχές διεθνώς τη διαδικασία ξεπλύματος χρήματος²⁹.

Ειδικότερα, το ξέπλυμα χρήματος συνήθως αντιπροσωπεύεται ως μια διαδοχική πρακτική που εκκινεί από τη διάθεση παράνομων κεφαλαίων στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Αυτή η τοποθέτηση μπορεί να περιλαμβάνει την απλή κατάθεση μετρητών σε τραπεζικό λογαριασμό ή τη μεταφορά κεφαλαίων από ένα περιουσιακό στοιχείο σε μια άλλη μορφή ιδιοκτησίας που κατέχει μια τράπεζα. Στη συνέχεια, στο δεύτερο στάδιο της διαδικασίας, το λεγόμενο layering, ακολουθεί η πραγματοποίηση παράνομων πληρωμών σε μικρά ποσά που κατατίθενται μέσω πολυάριθμων τραπεζικών λογαριασμών ή αναμιγνύονται με νομίμως αποκτηθείσα χρήματα, συνήθως πληρωμές ή άλλα περιουσιακά στοιχεία για να συσκοτιστεί η εγκληματική τους προέλευση. Η απόκρυψη της παράνομης προέλευσης των κεφαλαίων επιτυγχάνεται περαιτέρω με τη χρήση πλαστών εγγράφων, εικονικών εταιρειών και πολύπλοκων εταιρικών δομών. Οι παράνομες πληρωμές ενσωματώνονται στη συνέχεια στη νόμιμη οικονομία για μελλοντική επανεπένδυση μέσω της μετατροπής τους σε φαινομενικά νόμιμες αποδόσεις, όπως μετοχές, ακίνητα ή πολυτελή σκάφη και αυτοκίνητα³⁰.

Όπως σημειώθηκε ήδη, οι περισσότερες αρχές και υπηρεσίες επιβολής του νόμου, αλλά και κυβερνήσεις διεθνώς βασίζονται στο παραπάνω περιγραφόμενο μοντέλο των τριών σταδίων, ώστε να κατευθύνουν τις ενέργειες τους και να διαμορφώσουν κατάλληλες πολιτικές AML³¹. Για παράδειγμα, η Ειδική Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF), ο διακυβερνητικός

²⁹Gilmour, N., 2020. Illustrating the incentivised steps criminals take to launder cash while avoiding government anti-laundering measures. *Journal of Money Laundering Control*, 23(2), pp.515-526.

³⁰Cassella, S.D., 2018. Toward a new model of money laundering: Is the “placement, layering, integration” model obsolete?. *Journal of Money Laundering Control*, 21(4), pp.494-497.

³¹Soudijn, M.R., 2016. Rethinking money laundering and drug trafficking: Some implications for investigators, policy makers and researchers. *Journal of Money Laundering Control*, 19(3), pp.298-310.

οργανισμός που θέτει παγκόσμια πρότυπα AML, περιγράφει τη διαδικασία ξεπλύματος βρώμικου χρήματος με βάση το παραπάνω μοντέλο των τριών σταδίων σε πολυάριθμες εκθέσεις της, όπου συνιστά σε κάθε χώρα να νομοθετεί για τη δίωξη της συγκεκριμένης εγκληματικής συμπεριφοράς. Επιπλέον, η ρητορική που χρησιμοποιείται από πολλές κυβερνήσεις για να περιγράψει το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος είναι τέτοια που η έννοια της προσλαμβάνει πια τη μορφή του «σοβαρού και οργανωμένου» εγκλήματος³².

Επίσης, σημαντικές για τη διαμόρφωση της αντίληψης των κρατικών αρχών σχετικά με το φαινόμενο και την διαμόρφωση πολιτικών αντιμετώπισής του είναι και οι περίπλοκες περιπτώσιολογικές μελέτες που συμπληρώνουν συχνά τη διεθνή βιβλιογραφία σχετικά με το ερευνώμενο ζήτημα. Τέτοιες περιγραφές, ωστόσο, του εγκληματικού φαινομένου ξεπλύματος βρώμικου χρήματος είναι μάλλον πια στην πλειοψηφία τους απαρχαιωμένες. Όπως αποδεικνύουν οι Levi και Soudijn³³ η έννοια της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ξεκίνησε κατά τη διάρκεια μιας περιόδου στη δεκαετία του 1980, όταν οι περισσότερες πληρωμές βασιζόνταν σε απλές συναλλαγές με μετρητά. Ωστόσο, όπως αναλύθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται σήμερα για την εν λόγω παράνομη δραστηριότητα είναι πολυάριθμες και ποικίλες, καθοδηγούμενες από την πρόοδο της τεχνολογίας και την παγκοσμιοποίηση, με αποτέλεσμα να μην είναι πλέον δυνατή η κατανόηση και η αποτελεσματική ερμηνεία τους με βάση το συμβατικό μοντέλο των τριών σταδίων.

Ειδικότερα, αν και τα μετρητά εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται ευρέως και είναι ιδιαίτερα σε ζήτηση σε λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, οι συναλλαγές με μετρητά παραμένουν δαπανηρές και λιγότερο βολικές για τους περισσότερους σε σχέση με τις ηλεκτρονικές πληρωμές. Πολλά συστήματα νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, όπως οι μέθοδοι που βασιζονται στο εμπόριο, αποφεύγουν τις συναλλαγές σε μετρητά και, αντ' αυτού, περιλαμβάνουν πρακτικές που χειραγωγούν την αξία εντός των εμπορικών τιμολογίων³⁴.

Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη την ανώνυμη φύση των συναλλαγών σε μετρητά, αξίζει να σημειωθεί ότι ο προσδιορισμός του ακριβούς όγκου των πληρωμών που πραγματοποιούνται

---

³²Levi, M. and Soudijn, M., 2020. Understanding the laundering of organized crime money. *Crime and Justice*, 49(1), pp.579-631.

³³Levi, M. and Soudijn, M., 2020. Understanding the laundering of organized crime money. *Crime and Justice*, 49(1), σ. 583

³⁴Gilmour, P.M., 2022. Reexamining the anti-money-laundering framework: a legal critique and new approach to combating money laundering. *Journal of Financial Crime*, 30(1), pp.35-47.

με μετρητά παραμένει δύσκολος. Τούτο δε υποδεικνύει, ότι ακόμη και σήμερα δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να υποτιμηθεί ο ρόλος των μετρητών στο ξέπλυμα χρήματος. Πράγματι, η ανωνυμία των μετρητών σημαίνει, ότι τα μετρητά που ξεπλένονται μπορούν να κυκλοφορούν ελεύθερα σε υπόγειες οικονομίες χωρίς να ανιχνεύονται ή να καταμετρώνται. Αυτό υπογραμμίζει ένα περαιτέρω σημαντικό ελάττωμα του μοντέλου τριών σταδίων και δη ότι δεν χρειάζεται να λάβουν χώρα όλα τα στάδια του μοντέλου για να «ξεπλυθεί» αποτελεσματικά τα χρήματα.

Συγκεκριμένα, η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μπορεί, ειδικά στη σύγχρονη εποχή, να πραγματοποιηθεί αποκλίνοντας σημαντικά από τη διαδικασία που περιγράφει το μοντέλο τριών σταδίων. Για παράδειγμα, τα παράνομα μετρητά που αποκτώνται μέσω διακίνησης ναρκωτικών και παραμένουν κρυμμένα, ώστε να χρησιμοποιηθούν για μελλοντικές επενδύσεις ναρκωτικών δεν «τοποθετούνται» στο παραδοσιακό χρηματοπιστωτικό σύστημα. Ακόμη, τέτοια κεφάλαια δεν χρειάζεται να «στρωθούν» για να δαπανηθούν.

Άλλες περιπτώσεις, όπου η έννοια της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μπορεί να μην ταιριάζει με το παραδοσιακό μοντέλο τριών σταδίων περιλαμβάνουν άτυπα συστήματα μεταφοράς αξίας (π.χ. Hawala). Τα συγκεκριμένα συστήματα περιλαμβάνουν περιστασιακές συμφωνίες εντός ενός δικτύου έμπιστων ανθρώπων στο εξωτερικό που ενεργούν ως «πάροχοι χρηματοοικονομικών υπηρεσιών» για τη μεταφορά κεφαλαίων σε διάφορες δικαιοδοσίες χωρίς κεφάλαια να εισέρχονται ποτέ στην επίσημη οικονομία³⁵. Τέλος, τα παράνομα κεφάλαια δεν χρειάζεται να επανεπενδύονται σε άλλα περιουσιακά στοιχεία για να ενσωματωθούν ξανά στο παραδοσιακό χρηματοπιστωτικό σύστημα. Είναι για παράδειγμα δυνατό απλά να δαπανηθούν σε καζίνο και νυχτερινά κέντρα ενόσω δεν υπάρχει η ανάγκη εξοικονόμησης αυτών των κεφαλαίων για μελλοντικές προσπάθειες³⁶.

Ένα άλλο παράδειγμα, όπως καταδεικνύει η Cassella³⁷ περιλαμβάνει δόλια επενδυτικά σχήματα, με τα οποία ξεπλένονται χρήματα μέσω μελλοντικών επενδύσεων χωρίς να συνεπάγονται οποιαδήποτε «τοποθέτηση, διαστρωμάτωση ή ενοποίηση» κεφαλαίων. Για την

---

³⁵Teichmann, F.M. and Falker, M.C., 2021. Money laundering via underground currency exchange networks. *Journal of Financial Regulation and Compliance*, 29(1), pp.1-14.

³⁶Levi, M. and Soudijn, M., 2020. Understanding the laundering of organized crime money. *Crime and Justice*, 49(1), p. 583

³⁷Cassella, S.D., 2018. Toward a new model of money laundering: Is the “placement, layering, integration” model obsolete?. *Journal of Money Laundering Control*, 21(4), pp.494-497.

Cassella, οι αρχές θα πρέπει να επικεντρωθούν περισσότερο στο ποιος εμπλέκεται στη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, παρά στις μεθόδους με τις οποίες ξεπλένεται το χρήμα. Υποστηρίζεται, επομένως, ότι το μοντέλο τριών σταδίων του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος αδυνατεί να λάβει υπόψη τα εμπλεκόμενα στην εν λόγω παράνομη δραστηριότητα μέρη, όπως λ.χ. οι φορείς που διευκολύνουν το ξέπλυμα χρήματος, ενώ αγνοεί επίσης και τους χώρους στους οποίους λαμβάνει χώρα.

Μετά ταύτα, η απόκτηση καλύτερης εικόνας για τα άτομα που ξεπλένουν χρήματα και τις παράνομες αγορές τους είναι το κλειδί, προκειμένου οι αρχές διεθνώς να προσεγγίσουν πιο αποτελεσματικά το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Επιπλέον, καθώς ο στόχος της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες είναι η συγκάλυψη εγκληματικών κερδών, για να αποφευχθεί η ανίχνευσή τους, υπάρχει ανάγκη να κατανοηθεί το εύρος των εγκληματικών δραστηριοτήτων που μπορεί να οδηγήσουν στην παρακολούθηση κεφαλαίων από τις αρχές. Έτσι, η ολοκληρωμένη προσέγγιση του ζητήματος της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες θα πρέπει να ενσωματώνει και την αναζήτηση σχετικά με τα «βασικά εγκλήματα», τα οποία διαπράττονται στα πλαίσια της διαδικασίας νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της διασύνδεσης των εμπλεκόμενων σε αυτήν μερών. Για παράδειγμα, τα εγκλήματα με οικονομικά κίνητρα, όπως η απάτη και η δωροδοκία, αποτελούν προφανή βασικά εγκλήματα στην αλυσίδα της εγκληματικής δραστηριότητας που σχετίζεται με το ξέπλυμα χρήματος.

Παρά ταύτα, δεν θα πρέπει να ξεχνάμε, ότι ο πυρήνας του διεθνούς κανονιστικού πλαισίου, διαμορφώθηκε αρχικά, πολλά χρόνια πριν, με βάση του, όπως σημειώθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο, τον περιορισμό των παράνομων κερδών που προέρχονται από τη διακίνηση ναρκωτικών κατά τη δεκαετία του 1980. Κατά συνέπεια, οι πολιτικές AML έχουν διαμορφωθεί από τέτοιες αρχές. Όπως λοιπόν εύστοχα σημειώνουν οι Pavlovic και Paunovic³⁸, η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών του 1988 κατά της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών, η οποία ποινικοποιούσε το ξέπλυμα εγκληματικών εσόδων που προέρχονται από τη διακίνηση ναρκωτικών, δεν αναγνώρισε καν τα εγκλήματα διαφθοράς.

Ακολούθως, η Σύμβαση του ΟΗΕ κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος που εισήχθη το 2000 διεύρυνε το πεδίο των βασικών εγκλημάτων για να συμπεριλάβει την

---

³⁸Pavlović, Z.S. and Paunović, N., 2019. Corruption Criminal Offenses as Predicate Economic Crimes to Money Laundering. *Journal of Eastern European Criminal Law*, 2, σ. 223

τρομοκρατία (και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας), την εμπορία ανθρώπων, την απάτη και την παραχάραξη νομισμάτων, μεταξύ άλλων³⁹. Επιπλέον, η αναφορά σε βασικά εγκλήματα που σχετίζονται με την εγκληματική αλυσίδα του ξέπλυματος βρώμικου χρήματος περιγράφεται λεπτομερώς στις Συστάσεις της Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης (2012), οι οποίες παρέχουν ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για το πώς οι χώρες πρέπει να αντιμετωπίσουν συλλογικά το ξέπλυμα χρήματος και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

Το κανονιστικό πλαίσιο διεθνώς συνεχίζει φυσικά να εξελίσσεται περιλαμβάνοντας ρυθμίσεις που κατατείνουν όλο και περισσότερο, όπως διαπιστώσαμε και στην περίπτωση της ΕΕ στην ποινικοποίηση του φαινομένου. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τους Korejoetal.⁴⁰, ιδίως τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια υπερποινικοποίηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, η οποία προέκυψε από την ακαθόριστη προσέγγιση των κυβερνήσεων στην έννοια της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Πράγματι, το ξέπλυμα χρήματος συχνά προκύπτει από πολλές άλλες εγκληματικές δραστηριότητες και συχνά συνδέεται στενά με τα βασικά εγκλήματά του, καθώς ο παράνομος πλούτος επανεπενδύεται για περαιτέρω εγκληματικές προσπάθειες.

Ωστόσο, όπως τονίζουν οι παραπάνω μελετητές, το ξέπλυμα χρήματος έχει επεκταθεί σε σημείο να μπορεί να συμπεριλάβει μια πληθώρα σοβαρών και διεθνικών οργανωμένων εγκλημάτων που δυνητικά αντιπροσωπεύουν ένα βασικό αδίκημα. Η πιο πρόσφατη 6η Οδηγία⁴¹ της ΕΕ για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες απαριθμεί 22 αδικήματα, τα οποία περιλαμβάνουν όχι μόνο τη διακίνηση ναρκωτικών, την απάτη, τη διαφθορά, την εμπορία ανθρώπων και την τρομοκρατία, αλλά, μεταξύ άλλων, τη φοροδιαφυγή, το έγκλημα στον κυβερνοχώρο, τα περιβαλλοντικά εγκλήματα, τη διακίνηση όπλων, την πειρατεία, τη δολοφονία και τις σοβαρές επιθέσεις. Ως εκ τούτου, για τους συγκεκριμένους ερευνητές, το εύρος των δραστηριοτήτων που δυνητικά ταξινομούνται ως βασικά εγκλήματα για το ξέπλυμα χρήματος είναι πολύ ευρύ.

Υπό το παραπάνω πρίσμα, θα μπορούσε να ειπωθεί, ότι η αυστηρή ποινική προσέγγιση των κυβερνήσεων διεθνώς στο πεδίο της αντιμετώπισης της νομιμοποίησης εσόδων από

---

³⁹Mugarura, N., 2011. The institutional framework against money laundering and its underlying predicate crimes. *Journal of financial regulation and compliance*, 19(2), σ. 180

⁴⁰Korejo, M.S., Rajamanickam, R. and Md. Said, M.H., 2021. The concept of money laundering: a quest for legal definition. *Journal of Money Laundering Control*, 24(4), pp.725-736.

⁴¹Council Directive 2018/U27, 273, 2018/U 273, 2018/27, 273, 27, 273, 2018/27.

παράνομες δραστηριότητες είναι εν μέρει προβληματική, επειδή κυρίως αδυνατεί να λάβει υπόψη τους φορείς που εμπλέκονται στο ξέπλυμα χρήματος ή τους χώρους στους οποίους δραστηριοποιούνται. Στα πλαίσια αυτά, είναι σημαντικό να καταγράψουμε τις προκλήσεις που παρουσιάζει το ξέπλυμα χρήματος για τις κρατικές αρχές διεθνώς, τόσο σε επιχειρησιακό όσο και σε στρατηγικό επίπεδο.

Συγκεκριμένα, το ξέπλυμα χρήματος ως εγκληματικό φαινόμενο δημιουργεί μοναδικές προκλήσεις για τις κυβερνήσεις και τις αρχές επιβολής του νόμου διεθνώς. Η συγκεκριμένη κατηγορία εγκλημάτων φροντίζει συνεχώς να διαφοροποιεί τις δραστηριότητές της, προκειμένου να συγκαλυφθεί η πηγή των παράνομων εσόδων⁴². Μια κύρια πρόκληση για τις αρχές στη διερεύνηση και στη συνέχεια τη δίωξη υποθέσεων ξεπλύματος βρώμικου χρήματος είναι, επομένως, αρχικά ο εντοπισμός των παράνομων εσόδων. Ανασταλτικούς παράγοντες στην προσπάθεια των αρχών μπορεί επίσης να αποτελέσουν η ύπαρξη περίπλοκων νομικών διαδικασιών, η ελλιπής διακυβερνητικής συνεργασία και η έλλειψη πολιτικής βούλησης, που εμποδίζουν την έγκαιρη εφαρμογή νέων καθεστώτων AML. Παράλληλα, ο μακρύς χρόνος που απαιτείται, προκειμένου οι κυβερνήσεις να νομοθετήσουν σχετικά με την καταπολέμηση του φαινομένου ή να εξελίξουν τις δράσεις επιβολής τους, έχει ως αποτέλεσμα οι εγκληματίες της συγκεκριμένης κατηγορίας να «προλαβαίνουν» τις κυβερνητικές αρχές ανακαλύπτοντας νέους τρόπους λειτουργίας που παρακάμπτουν και ματαιώνουν τα σχέδια των αρχών επιβολής του νόμου.

Ταυτόχρονα, η καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες περιπλέκεται περαιτέρω λόγω της αυξανόμενης παγκοσμιοποίησης της κοινωνίας. Η παγκοσμιοποίηση έχει αυξήσει τη διασυνοριακή διακίνηση αγαθών και υπηρεσιών, ανθρώπων και πληροφοριών και έχει διευκολύνει τα διεθνή ταξίδια⁴³. Η απελευθέρωση των χρηματοπιστωτικών αγορών οδήγησε σε λιγότερους ρυθμιστικούς φραγμούς και ευκολότερο διασυνοριακό εμπόριο. Είναι ενδεικτικό, ότι από την εκτιμώμενη αύξηση 8 τρισεκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ στη διασυνοριακή ροή κεφαλαίων μεταξύ 1990 και 2016, το παράνομο χρήμα να αντιπροσωπεύει το 20%.

Ακόμη, παρά την εξάρτηση από μετρητά, η ζήτηση για ηλεκτρονικές πληρωμές αυξάνεται. Οι αναδυόμενες τεχνολογίες, όπως οι προπληρωμένες κάρτες, τα συστήματα πληρωμών

---

⁴²Brown-Hruska, S., 2016. Developments in Bank Secrecy Act and Anti-Money Laundering Enforcement and Litigation. NERA Economic Consulting Report.

⁴³Julius Otusanya, O. and Lauwo, S., 2012. The role of offshore financial centres in elite money laundering practices: evidence from Nigeria. *Journal of Money Laundering Control*, 15(3), pp.336-361.

peer-to-peer, τα κρυπτονομίσματα και άλλες ψηφιακές πληρωμές, παρέχουν ταχύτερες πληρωμές, και ευκολία, ενώ επιτρέπουν στους εγκληματίες της συγκεκριμένης κατηγορίας να εκμεταλλεύονται καλύτερα το χρηματοπιστωτικό σύστημα. Για παράδειγμα, οι συναλλαγές σε εναλλακτικές πληρωμές, όπως τα κρυπτονομίσματα, παρέχουν άνεση και ανωνυμία σε σύγκριση με τα συμβατικά χρηματοοικονομικά συστήματα που έχουν διαμορφωθεί με βάση ένα συγκεκριμένο πλαίσιο κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Άλλωστε το διαδίκτυο και οι πλατφόρμες μέσω κοινωνικής δικτύωσης επέτρεψαν στους εγκληματίες να επικοινωνούν καλύτερα, διευρύνοντας παράλληλα την εμβέλειά τους πέρα από τα πολιτιστικά όρια και σε πολλούς τομείς της κοινωνίας, ενώ η παγκοσμιοποίηση έχει προσφέρει στους εγκληματίες καλύτερες ευκαιρίες να οργανωθούν και να μεταφέρουν τα παράνομα χρήματα πιο γρήγορα, περιορίζοντας έτσι την ικανότητα των αρχών να ανιχνεύουν τις παράνομες δραστηριότητές τους.

Επιπλέον, η χαρακτηριστική διεθνική και διασυνοριακή φύση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες σημαίνει ότι οι αρχές μπορεί να δυσκολεύονται περισσότερο να εντοπίσουν κεφάλαια που έχουν «ξεπλυθεί» στο εξωτερικό. Συγκεκριμένα, οι αρχές μπορεί να αντιμετωπίσουν πολλά νομικά, ηθικά και πρακτικά εμπόδια στην προσπάθειά τους να καταπολεμήσουν το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος ή άλλα οικονομικά εγκλήματα που διαπράττονται στο εξωτερικό. Ειδικότερα, πολλές φορές έρχονται αντιμέτωπες με κατακερματισμένους και μερικές φορές παρεμποδιστικούς νόμους σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, γεγονός που επιδεινώνει την κατάσταση συνεπεία των περίπλοκων και χρονοβόρων νομικών διαδικασιών που δημιουργεί.

Για παράδειγμα, σε αρκετές περιπτώσεις κρατών, ενδέχεται να μην υπάρχει καν νομική υποχρέωση συνδρομής των αλλοδαπών αρχών επιβολής του νόμου, ώστε να διερευνήσουν το ξέπλυμα χρήματος. Στο σημείο αυτό φυσικά εξαιρετικά σημαντικές είναι οι δεσμεύσεις που διαμορφώνονται με βάση διεθνείς συνθήκες ή άλλες αμοιβαίες νομικές ρυθμίσεις που ενισχύουν τη διεθνή συνεργασία. Φυσικά, σε αρκετές περιπτώσεις υπερπόντιων εννόμων τάξεων, η απροθυμία συνδρομής των αλλοδαπών αρχών ενδέχεται να είναι σκόπιμη και να οφείλεται στην πρόθεση διασφάλισης των δικών τους επενδύσεων και εμπορικών συμφερόντων. Ως εκ τούτου, οι αρχές επιβολής του νόμου ενδέχεται να στερηθούν την πρόσβαση σε δεδομένα ή πληροφορίες σχετικά με το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, να μην

είναι σε θέση να εντοπίσουν και να ανακτήσουν τα χαμένα έσοδα, με αποτέλεσμα να χάνουν ευκαιρίες δίωξης των παραβατών⁴⁴.

Συνοψίζοντας, παρόλο που το υφιστάμενο διεθνές κανονιστικό πλαίσιο και οι μέθοδοι αντιμετώπισης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες από τις διεθνείς αρχές έχουν σημειώσει σημαντικές βελτιώσεις με την πάροδο των ετών, εντούτοις εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις η αντιμετώπιση των οποίων θα διασφάλιζε την απόλυτη επάρκειά τους. Συγκεκριμένα, οι προσπάθειες διαφόρων παγκόσμιων οργανισμών, όπως η Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF), έχουν διαδραματίσει κρίσιμο ρόλο στη θέσπιση διεθνών προτύπων και κατευθυντήριων γραμμών για την καταπολέμηση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος. Αυτά τα πλαίσια αναθέτουν στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να εφαρμόζουν ισχυρές διαδικασίες κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (AML) και του knowyourcustomer(KYC), γεγονός που καθιστά πιο δύσκολο για τους εγκληματίες να κρύβουν παράνομα κεφάλαια στο επίσημο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Επιπλέον, η υιοθέτηση προηγμένων τεχνολογιών και συμφωνιών ανταλλαγής δεδομένων μεταξύ χωρών έχει διευκολύνει την αποτελεσματικότερη παρακολούθηση και εντοπισμό ύποπτων συναλλαγών. Ωστόσο, οι εγκληματίες στο πεδίο της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες έχουν επίσης εξελίξει σημαντικά τη δράση τους, χρησιμοποιώντας καινοτόμες μεθόδους για να συγκαλύπτουν την προέλευση και τον προορισμό των παράνομων κεφαλαίων τους. Για να αντιμετωπιστούν επαρκώς αυτές οι προκλήσεις, οι διεθνείς αρχές πρέπει να ενθαρρύνουν μεγαλύτερη συνεργασία και ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των χωρών, προωθώντας μια ενιαία προσέγγιση για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες σε παγκόσμια κλίμακα.

Τούτων λεχθέντων, παρά την αξιοσημείωτη πρόοδο, το υφιστάμενο ρυθμιστικό πλαίσιο και οι μέθοδοι αντιμετώπισης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν ορισμένες ελλείψεις. Ένα σημαντικό ζήτημα είναι η ασυνέπεια στους κανονισμούς AML μεταξύ διαφορετικών δικαιοδοσιών, γεγονός που οδηγεί σε πιθανά κενά που μπορούν να εκμεταλλευτούν οι εγκληματίες. Η εναρμόνιση των διεθνών προτύπων AML θα ενίσχυε τη συλλογική ικανότητα αποτελεσματικής αντιμετώπισης των δραστηριοτήτων νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Επιπλέον, το

---

⁴⁴Gelemerova, L., 2011. The anti-money laundering system in the context of globalisation: A Panopticon built on quicksand?. Nijmegen: Wolf Legal Publishers.

ταχέως εξελισσόμενο τοπίο της χρηματοοικονομικής τεχνολογίας (FinTech) εισάγει νέες προκλήσεις, καθώς τα εικονικά νομίσματα και τα αποκεντρωμένα συστήματα δημιουργούν δρόμους για ξέπλυμα χρήματος, πέραν της εποπτείας των παραδοσιακών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Για την αντιμετώπιση αυτών των αναδυόμενων απειλών, οι διεθνείς αρχές πρέπει να ενημερώνουν συνεχώς τις προσεγγίσεις τους, υιοθετώντας καινοτόμες τεχνολογίες όπως η τεχνητή νοημοσύνη και η τεχνολογία blockchain για να συμβαδίζουν με τις τακτικές των εγκληματιών. Επιπλέον, η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, κυβερνήσεων και υπηρεσιών επιβολής του νόμου είναι απαραίτητη για τη διευκόλυνση της ανταλλαγής πληροφοριών και τη διευκόλυνση της έγκαιρης δράσης κατά των δικτύων νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες που λειτουργούν διασυνοριακά. Αντιμετωπίζοντας τις ως άνω ελλείψεις συλλογικά, η παγκόσμια κοινότητα μπορεί να ενισχύσει τις άμυνες της και να δημιουργήσει ένα πιο ισχυρό σύστημα για την αποτελεσματική καταπολέμηση του εγκληματικού φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

4.2 Ο ρόλος των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων

Εξετάζοντας τον τρόπο λειτουργίας του εγκληματικού φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, αμέσως παρατηρείται η σημασία των τραπεζικών ιδρυμάτων στη συγκεκριμένη διαδικασία. Συγκεκριμένα, τα τραπεζικά ιδρύματα είναι τα πιο συχνά χρησιμοποιούμενα μέσα για το ξέπλυμα χρήματος λόγω πολλών παραγόντων, συμπεριλαμβανομένων των πολλαπλών υπηρεσιών που προσφέρουν, μεταξύ των οποίων καταθέσεις, δάνεια και συνάλλαγμα⁴⁵. Ειδικότερα, τα τραπεζικά ιδρύματα χρησιμοποιούνται συνήθως εν αγνοία τους για τη μετακίνηση παρανόμως κτηθέντων κεφαλαίων μέσω της τραπεζικής μεταφοράς ή της αποστολής εμβασμάτων, με στόχο την συγκάλυψη ή την απόκρυψη της πηγής των χρημάτων που αποκτήθηκαν παράνομα⁴⁶.

Έτσι, σε πολλές χώρες, τα τραπεζικά ιδρύματα έχουν γίνει το επίκεντρο των προσπαθειών κατά του ξεπλύματος χρήματος. Έρευνα που διεξήγαγε η KPMG για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες κατέδειξε, ότι η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες εξακολουθεί να είναι σημαντική και να εγκυμονεί

---

⁴⁵Idowu, A. and Obasan, K.A., 2012. Anti-money laundering policy and its effects on bank performance in Nigeria. *Business Intelligence Journal*, 5(2), pp.367-373.

⁴⁶de Wit, J., 2007. A risk-based approach to AML: A controversy between financial institutions and regulators. *Journal of Financial Regulation and Compliance*, 15(2), pp.156-165.

αυξανόμενους κινδύνους, ειδικά για τον χρηματοπιστωτικό τομέα. Καθώς τα τραπεζικά ιδρύματα είναι τα πιο ευάλωτα και βρίσκονται στην πρώτη γραμμή της εγκληματικής αλυσίδας του ξεπλύματος παράνομου χρήματος, οι συγκεκριμένοι Οργανισμοί θα πρέπει να διαμορφώσουν τις κατάλληλες υποδομές για τον έλεγχο του κινδύνου που σχετίζεται με το συγκεκριμένο εγκληματικό φαινόμενο.

Ειδικότερα, τα τραπεζικά ιδρύματα θα πρέπει να αναπτύξουν κριτήρια ικανά να εντοπίζουν αποκλίνουσες συναλλαγές, με άλλα λόγια «ύποπτες συναλλαγές» που σχετίζονται με το ξέπλυμα χρήματος⁴⁷. Ο τρόπος και τα μέσα που χρησιμοποιούν οι τράπεζες διεθνώς για την αντιμετώπιση του συγκεκριμένου κινδύνου διαφέρουν, ανάλογα φυσικά με το που εδρεύουν, αλλά και τους πόρους που έχουν στη διάθεσή τους. Παρά ταύτα, στα περισσότερα προηγμένα κράτη τα τραπεζικά ιδρύματα έχουν διαμορφώσει λύσεις αυτοματοποιημένης παρακολούθησης του κινδύνου που σχετίζεται με το συγκεκριμένο εγκληματικό φαινόμενο. Υπάρχουν πολλές αυτοματοποιημένες λύσεις παρακολούθησης, μερικές σχεδιασμένες κυρίως για μεγαλύτερα ιδρύματα και κάποιες προσαρμόσιμες σε τράπεζες πολλαπλών μεγεθών⁴⁸.

Ωστόσο, όπως σημειώθηκε η υιοθέτηση των πλέον σύγχρονων εργαλείων, μεθόδων και αυτοματοποιημένων λύσεων για την πρόληψη του συγκεκριμένου κινδύνου δεν είναι δυνατή για όλα τα τραπεζικά ιδρύματα και ιδίως για τα μικρότερα εξ αυτών ελλείψει προϋπολογισμού. Παράλληλα, τα συγκεκριμένα συστήματα δεν είναι φυσικά απόλυτα ακριβή ή ικανά να αντιμετωπίσουν από μόνα τους, δηλαδή χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση, τον κίνδυνο. Σύμφωνα με τον Cocheo⁴⁹, προκειμένου να αντιμετωπιστούν περιστατικά λαθών των συγκεκριμένων συστημάτων, όπως λ.χ. ένας ψευδής συναγερμός, απαιτείται ανθρώπινη τεχνογνωσία. Ειδικότερα, το σύστημα που χρησιμοποιείται μπορεί να παράγει αποτελέσματα, τα οποία μερικές φορές είναι ογκώδη και θα πρέπει να αναλυθούν και να ερμηνευτούν από άτομα. Έτσι, αναμφίβολα υπάρχει ανάγκη ανθρώπινης παρέμβασης για να αξιολογηθεί πραγματικά εάν οι υποθέσεις που επισημαίνονται από το σύστημα ενέχουν πράγματι τον κίνδυνο νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Από όσα σημειώθηκαν ευθύς ανωτέρω, συνάγεται, ότι τα τραπεζικά ιδρύματα διαδραματίζουν βασικό ρόλο στην προσπάθεια αντιμετώπισης του φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, ακριβώς επειδή βρίσκονται στο

---

⁴⁷Favarel-Garrigues, G., Godefroy, T. and Lascoumes, P., 2011. Reluctant partners? Banks in the fight against money laundering and terrorism financing in France. *Security Dialogue*, 42(2), pp.179-196.

⁴⁸Cocheo, S., 2010. Finding bad eggs, at the right price. *American Bankers Association. ABA Banking Journal*, 102(12), p.44.

⁴⁹ id

επίκεντρο του συγκεκριμένου εγκληματικού φαινομένου. Ως εκ τούτου, η παρακολούθηση των συναλλαγών και η αξιολόγηση των κινδύνων με τις μεθόδους που σημειώθηκαν παραπάνω αποτελούν τις βασικές διεργασίες που εκτελούν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και μάλιστα σε καθημερινή βάση, προκειμένου να αποτρέψουν την ερευνώμενη εγκληματική συμπεριφορά.

Περαιτέρω, η αξιολόγηση του κινδύνου για νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες που προκύπτει από την παρακολούθηση των συναλλαγών είναι μια εξαιρετικά σημαντική διαδικασία, δεδομένου ότι οποιαδήποτε τράπεζα θα εκτεθεί σε υψηλά επίπεδα κινδύνου λόγω της εγγενούς φύσης της τραπεζικής λειτουργίας. Στα περισσότερα τραπεζικά ιδρύματα, όπως σημειώθηκε, η εν λόγω διαδικασία πραγματοποιείται μέσω αυτοματοποιημένων λύσεων και εργαλείων, με τη συνδρομή φυσικά καταρτισμένων και εξειδικευμένων στελεχών. Ειδικότερα, οι περισσότερες τράπεζες, ακόμη και οι μικρότερες, διαθέτουν ξεχωριστό τμήμα AML που στελεχώνεται από προσωπικό καταρτισμένο και κατάλληλα εκπαιδευμένο στην ανίχνευση ύποπτων για νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες συναλλαγές στελεχών.

Παράλληλα, δεν θα πρέπει να υποτιμάται ο ρόλος που διαδραμάτιζαν κυρίως στο παρελθόν, αλλά συνεχίζουν και σήμερα σε μικρότερο βαθμό να διαδραματίζουν στην αξιολόγηση κινδύνου και τα στελέχη της πρώτης γραμμής, ήτοι τα πρόσωπα εντός των τραπεζικών ιδρυμάτων που συναλλάσσονται με υφιστάμενους και μελλοντικούς πελάτες, για τραπεζικές συναλλαγές όπως άνοιγμα λογαριασμού, αποταμιεύσεις, αναλήψεις, εμβάσματα κλπ. Τα συγκεκριμένα στελέχη καλούνται συχνά να αξιολογήσουν το επίπεδο επικινδυνότητας του πελάτη με τον οποίο συναλλάσσονται⁵⁰. Ειδικότερα, στο παρελθόν, όταν δηλαδή δεν υπήρχαν αυτοματοποιημένα συστήματα πρόληψης του κινδύνου, αλλά και εξειδικευμένα στελέχη, τα στελέχη πρώτης γραμμής καλούνταν να κρίνουν, εάν ένας πελάτης είναι πελάτης υψηλού ή χαμηλού κινδύνου και τελικά να αποφασίσουν, εάν θα προχωρήσουν στις τραπεζικές συναλλαγές που ζητά.

Εν κατακλείδι, οι τράπεζες διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στις προσπάθειες καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (AML) λόγω της κεντρικής τους θέσης στο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Ως φύλακες της επίσημης οικονομίας, οι τράπεζες έχουν την ευθύνη να εντοπίζουν και να αποτρέπουν παράνομες

---

⁵⁰Johnson, J. and Desmond Lim, Y.C., 2003. Money laundering: has the financial action task force made a difference?. *Journal of Financial Crime*, 10(1), pp.7-22.

χρηματοοικονομικές δραστηριότητες, γεγονός που τις καθιστά κρίσιμους εταίρους στην προσπάθεια καταπολέμησης του φαινομένου του ξεπλύματος χρήματος.

Για την αποτελεσματική εκπλήρωση αυτού του ρόλου, τα τραπεζικά ιδρύματα διεθνώς θα πρέπει να εφαρμόζουν ισχυρά προγράμματα συμμόρφωσης με το διεθνές κανονιστικό πλαίσιο σχετικά με το AML που να περιλαμβάνουν αυστηρές διαδικασίες δέουσας επιμέλειας πελατών (CDD) και KYC. Συγκεκριμένα, επαληθεύοντας διεξοδικά την ταυτότητα των πελατών τους και κατανοώντας τη φύση των συναλλαγών τους, οι τράπεζες μπορούν να εντοπίσουν ύποπτες δραστηριότητες και να τις αναφέρουν αμέσως στις αρμόδιες αρχές.

Επιπλέον, όπως αναλύθηκε διεξοδικά στην παρούσα ενότητα, τα τραπεζικά ιδρύματα είναι επιφορτισμένα με την παρακολούθηση των συναλλαγών σε πραγματικό χρόνο, χρησιμοποιώντας εξελιγμένα μοντέλα αξιολόγησης κινδύνου και εργαλεία ανάλυσης δεδομένων για την επισήμανση τυχόν ασυνήθιστων μοτίβων ή μεγάλων συναλλαγών σε μετρητά που μπορεί να υποδηλώνουν πιθανές απόπειρες ξεπλύματος χρήματος. Μέσω των επιμελών μηχανισμών παρακολούθησης και αναφοράς που διαθέτουν, οι τράπεζες χρησιμεύουν ως η πρώτη γραμμή άμυνας κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, συμβάλλοντας στη διασφάλιση της ακεραιότητας και της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Ωστόσο, παρά τον κρίσιμο ρόλο που διαδραματίζουν οι τράπεζες στην προσπάθεια αντιμετώπισης του ερευνώμενου εγκληματικού φαινομένου, δεν θα πρέπει να παραλείψουμε την αναφορά στις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν για την αποτελεσματική εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους. Ειδικότερα, ο τεράστιος όγκος των οικονομικών συναλλαγών που χειρίζονται καθημερινά μπορεί να είναι συντριπτικός, καθιστώντας δύσκολη τη χειροκίνητη ανίχνευση και διερεύνηση ύποπτων δραστηριοτήτων. Ως εκ τούτου, οι τράπεζες πρέπει να επενδύσουν σε προηγμένες τεχνολογίες και λύσεις ανάλυσης δεδομένων για την ακόμη μεγαλύτερη αυτοματοποίηση της διαδικασίας παρακολούθησης και τον πιο αποτελεσματικό εντοπισμό πιθανών κόκκινων σημαιών (redflags).

Ακόμη, καθώς οι εγκληματικές ομάδες που είναι υπεύθυνες για το ξέπλυμα χρήματος προσαρμόζουν συνεχώς τις τακτικές τους, τα τραπεζικά ιδρύματα θα πρέπει να διατηρούν συνεχή προγράμματα εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης για το προσωπικό τους ώστε να είναι ενημερωμένο με τις τελευταίες τάσεις και τυπολογίες στο πεδίο της AML. Η συνεργασία μεταξύ τραπεζών, ρυθμιστικών φορέων και υπηρεσιών επιβολής του νόμου είναι επίσης απαραίτητη για την ανταλλαγή πληροφοριών και πληροφοριών, επιτρέποντας μια πιο

συντονισμένη απάντηση στην αποτελεσματική καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Εκπληρώνοντας ενεργά τον ρόλο τους και ενισχύοντας συνεχώς τις δυνατότητές τους στο πεδίο της AML, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα μπορούν αναμφίβολα να συμβάλουν σημαντικά στην καταπολέμηση του ερευνώμενου εγκληματικού φαινομένου, την πάταξη του οικονομικού εγκλήματος και των παράνομων ροών χρημάτων διεθνώς.

4.3Η σημασία της διεθνούς συνεργασίας

Το διεθνές κανονιστικό πλαίσιο αντιμετώπισης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, το οποίο περιλαμβάνει τις επίσημες και ανεπίσημες υποχρεώσεις καταστολής και πρόληψης του εγκλήματος, και τους εθνικούς νόμους που εφαρμόζουν αυτές τις υποχρεώσεις, είναι, εν μέρει, ένα καθεστώς που αποσκοπεί στη διεύρυνση και ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας στο συγκεκριμένο πεδίο, με απώτερο στόχο την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση του ερευνώμενου εγκληματικού φαινομένου. Τούτο δε, προκύπτει σαφώς και από το περιεχόμενο των συστάσεων FATF(2012), όπου ως ένας εκ των σκοπών ορίζεται η «θέσπιση εξουσιών και ευθυνών για τις αρμόδιες αρχές (έρευνας, επιβολής του νόμου και εποπτικές αρχές).

Ήδη από τις πρώτες ενότητες της παρούσας εργασίας επισημάνθηκε ο διακρατικός χαρακτήρας του ερευνώμενου εγκληματικού φαινομένου. Στην πράξη και δη στο πεδίο της αντιμετώπισης του από τις αρμόδιες αρχές, ο ως άνω διακρατικός χαρακτήρα έχει σημασία σε περιπτώσεις όπου λ.χ. ανακριτές ή/και οι εισαγγελείς μπορεί να χρειαστεί να λάβουν πληροφορίες ή αποδεικτικά στοιχεία εκτός της δικαιοδοσίας τους. Ειδικότερα, υπό το πρίσμα της επιβολής του νόμου, η συλλογή πληροφοριών ή αποδεικτικών στοιχείων είναι ζωτικής σημασίας, καθώς επιτρέπει στις αρχές επιβολής του νόμου να καταστείλουν ή να αποτρέψουν τις δραστηριότητες εκείνων που εμπλέκονται στην εγκληματική αλυσίδα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Μπορεί επίσης να είναι κομβικής σημασίας για τον εντοπισμό των εγκληματιών που οργανώνουν και διαπράττουν το βασικό αδίκημα. Επιπλέον, τα ευρήματα από τέτοιες έρευνες μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως συμπληρωματική στο βασικό αδίκημα κατηγορία, γεγονός που αποκτά ιδιαίτερη σημασία ειδικά σε περιπτώσεις που το βασικό αδίκημα δεν μπορεί να αποδειχθεί.⁵¹ Προσέτι, η διεθνής συνεργασία είναι σημαντική όσον αφορά στην κατάφαση δικαιοδοσίας σχετικά με ερευνώμενη αξιόποινη πράξη νομιμοποίησης εσόδων από παράνομη δραστηριότητα εντός της επικράτειάς τους σε

---

⁵¹N. Abrams, 'The New Ancillary Offences' Criminal Law Forum (1989) at 1and 2 cited in N. Boister, An Introduction to Transnational Criminal Law (Great Claredon Street, OUP 2012). p.100.

περιπτώσεις, όπου στερούνται δικαιοδοσίας για βασικά αδικήματα που τελέστηκαν εκτός αυτής.

Γενικώς, στο πεδίο των ποινικών υποθέσεων και του ποινικού Δικαίου εν γένει, δεν υπάρχει μία ενιαία πράξη ή Συνθήκη που να διέπει τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων στο εξωτερικό. Ωστόσο, το πλαίσιο σχετικά με τα επίσημα αιτήματα διαμορφώνεται με βάση τις Συμβάσεις και τις Συνθήκες που τα κράτη έχουν υπογράψει και επικυρώσει. Για παράδειγμα, σε μια πτυχή της έρευνας για την καταπολέμηση της διαφθοράς, η UNCAC και η Σύμβαση του ΟΟΣΑ προβλέπουν η καθεμία ειδική πρόνοια για αμοιβαία νομική συνδρομή και ενθάρρυνση της διεθνούς συνεργασίας.

Σε περιφερειακό επίπεδο, η ΕΕ έχει ακολουθήσει πρωτοποριακά πρώιμα βήματα ενίσχυσης της περιφερειακής νομικής συνεργασίας με την ψήφιση της Σύμβασης του 2000 για την αμοιβαία νομική συνδρομή σε ποινικές υποθέσεις και τη θέσπιση του ευρωπαϊκού εντάλματος αποδεικτικών στοιχείων το 2008, ήτοι ενός εντάλματος για αντικείμενα, έγγραφα και δεδομένα άμεσα εκτελεστό σε άλλα κράτη μέλη της ΕΕ. Η ΕΕ έχει επίσης προτείνει μια ευρωπαϊκή εντολή έρευνας (ΕΙΟ) που θα αντικαταστήσει το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο σχετικά με τη συλλογή και τη μεταφορά αποδεικτικών στοιχείων μεταξύ κρατών.

Πέραν της ΕΕ έχουν επίσης υιοθετηθεί διάφορες άλλες περιφερειακές συνθήκες, συμπεριλαμβανομένης της σύμβασης Inter-America του 1992 για την αμοιβαία βοήθεια σε εγκληματικές υποθέσεις και της Συνθήκης του ASEAN για την αμοιβαία βοήθεια σε ποινικές υποθέσεις. Ακόμη, το «MLAT» που υπογράφηκε στις 25 Μαΐου 1973 μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ελβετίας διένοιξε νέους βάσεις στη σχέση νομικής συνδρομής, όχι μόνο μεταξύ των συμβαλλόμενων κρατών, αλλά και μεταξύ εννόμων τάξεων που υιοθετούν το «common law» και εννόμων τάξεων του παραδοσιακού νομικού συστήματος, όπως λ.χ. η Ελλάδα.

Εν συνεχεία, ακολούθησε η υπογραφή πλήθους MLAT με στρατηγικούς διακρατικούς εταίρους για την καταστολή του εγκλήματος. Ειδικότερα, η Συνθήκη Συνεργασίας Αμοιβαίας Νομικής Βοήθειας μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και του Μεξικού, που υπογράφηκε στις 9 Δεκεμβρίου 1987, είναι μία μόνο από τις πολλές διακρατικές συμφωνίες που επιτρέπουν στα κράτη να επιλέγουν τους εταίρους τους, αποφεύγοντας έτσι την υποχρέωση παροχής πληροφοριών σε μη φιλικά ή αναξιόπιστα κράτη.

Ακόμη, σημαντική εξέλιξη στο υπό κρίση πεδίο αποτέλεσε η θέσπιση της Προτύπου Συνθήκης του ΟΗΕ για την αμοιβαία συνδρομή σε ποινικές υποθέσεις το 1990, πρωτοβουλία που αποτέλεσε μια προσπάθεια τυποποίησης των διατάξεων που περιέχονται σε διμερείς συνθήκες. Είναι ενδεικτικό, ότι ελλείψει τέτοιων συνθηκών, οι ΗΠΑ αναγκάστηκαν να συνάψουν συμφωνίες αμοιβαίας νομικής συνδρομής για συγκεκριμένες περιπτώσεις (MLAA).

Τούτων λεχθέντων, είναι αυτονόητο, ότι τα κράτη είναι ελεύθερα να συνάψουν MLAT σε διμερή βάση με οποιοδήποτε μέρος επιθυμούν. Αυτό ευνοεί την παροχή βοήθειας μεταξύ κρατών διαφορετικής νομικής παράδοσης. Για παράδειγμα, συνάπτοντας μια τέτοια διμερή συμφωνία δύο κράτη συμφωνούν επίσημα, ότι θα επιτρέπουν την έκδοση εγκληματιών ή υπόπτων τέλεση ή/και ότι θα βοηθήσουν στην έρευνα ή τη δίωξη εγκλήματος ή στη δήμευση των προϊόντων εγκλήματος. Μια διμερής συνθήκη τους επιτρέπει ακόμη να καθορίζουν επακριβώς τις συνθήκες υπό τις οποίες θα χορηγηθεί η βοήθεια.

Παράλληλα, υπάρχουν διάφορες πολυμερείς διεθνείς Συνθήκες που σχετίζονται με την αμοιβαία νομική συνδρομή ή την έκδοση εγκληματιών ή υπόπτων τέλεσης αξιόποινων πράξεων.. Αν και οι πολυμερείς συνθήκες έκδοσης και αμοιβαίας συνδρομής έχουν τα ίδια γενικά οφέλη με τις διμερείς συνθήκες, εντούτοις οι υποχρεώσεις που προβλέπουν υπόκεινται γενικώς σε περισσότερες εξαιρέσεις σε σχέση με το καθεστώς που διαμορφώνεται με βάση τις διμερείς συνθήκες. Ο λόγος για αυτό είναι ότι μία διεθνής συνθήκη που υπογράφεται από πλήθος συμβαλλόμενων κρατών θα πρέπει να απηχεί και να αντικατοπτρίζει τη διαπραγματευτική θέση ενός μεγάλου (ή σχετικά μεγάλου) αριθμού μερών, καθένα από τα οποία πρέπει να έχει συμπεριλάβει στο έγγραφο τη θέση που είναι διατεθειμένο να υιοθετήσει.

Όσον αφορά ειδικότερα στο πεδίο της αντιμετώπισης του φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, οι πιο πρόσφατες πολυμερείς συνθήκες θέτουν τα μέρη υπό το γενικό καθήκον της παροχής νομικής συνδρομής για τη διερεύνηση του εγκλήματος. Για παράδειγμα, με το άρθρο 46 παράγραφος 1 της UNCAC τα μέρη υπόσχονται «να παρέχουν το ένα στο άλλο τα ευρύτερα μέτρα αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής». Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί, ότι η πρόβλεψη τέτοιων γενικών υποχρεώσεων επ' ουδενί δεν εγγυάται, ότι όλα τα αιτήματα συνδρομής θα ικανοποιηθούν και αυτό γιατί η άσκησή τους θα πρέπει να είναι σύμφωνη με την εσωτερική νομοθεσία της έννομης τάξης, στην οποία απευθύνεται το αίτημα. Τούτο δε σημαίνει πρακτικά πως αν δεν

τηρηθούν οι προϋποθέσεις, οι διαδικασίες κ.λπ. που θέτει η νομοθεσία της συγκεκριμένης έννομης τάξης, τα αιτήματα μπορεί και να απορριφθούν.

Παραδοσιακά, η διεθνής συνεργασία στη διερεύνηση και αντιμετώπιση ποινικών υποθέσεων βασίζεται σε διεθνείς συνθήκες και στην συνεννόηση μεταξύ δικαστικών αρχών, με στόχο τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων στο εξωτερικό. Ωστόσο, η εμφάνιση εγκλημάτων που στοχεύουν στο κέρδος είχε ως αποτέλεσμα την ανάγκη περαιτέρω νομοθετικής ρύθμισης, στα πλαίσια και της διεθνούς προσπάθειας καταστολής και πρόληψης του ερευνώμενου εγκληματικού φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Υπό το πρίσμα δε, της ασφάλειας δικαίου, η αποτελεσματικότητα της προληπτικής/κατασταλτική πολιτικής ενάντια στο ξέπλυμα βρώμικου χρήματος θα εξαρτηθεί εν μέρει από τη διαμόρφωση ενός κατάλληλου πλαισίου διεθνούς συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις, ανεξάρτητα μάλιστα από το αν θα έχει δεσμευτικό χαρακτήρα ή όχι. Αυτό φυσικά οφείλεται στο γεγονός, ότι η επίτευξη των στόχων ενός εγχώριου συστήματος ποινικής δικαιοσύνης θα εξαρτηθεί εν μέρει από την αποτελεσματικότητα της διεθνούς συνεργασίας. Τελικώς, προκύπτει αναμφίβολα η ανάγκη διαμόρφωσης και ανάδειξης νέων τεχνικών συνεργασίας, ξεχωριστών από τις παραδοσιακές αρχές της διεθνούς συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις, οι οποίες βασίστηκαν κυρίως σε Συνθήκες και αποσκοπούσαν στην αντιμετώπιση εγκληματικών συμπεριφορών λιγότερο περίπλοκων και εξελιγμένων από το ερευνώμενο στην παρούσα εργασία εγκληματικό φαινόμενο.

Συνοψίζοντας, η διεθνής συνεργασία διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στις προσπάθειες καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (AML), λαμβάνοντας υπόψη το διεθνήχαρακτήρα του οικονομικού εγκλήματος. Οι εγκληματικές ομάδες που προβαίνουν σε ξέπλυμα χρήματος συχνά εκμεταλλεύονται την πολυπλοκότητα των διασυνοριακών συναλλαγών και των διαφορετικών ρυθμιστικών περιβαλλόντων για να αποφύγουν τον εντοπισμό και τη διακίνηση παράνομων κεφαλαίων απρόσκοπτα.

Ως εκ τούτου, για την αποτελεσματική καταπολέμηση αυτής της παγκόσμιας πρόκλησης, οι χώρες και οι διεθνείς οργανισμοί πρέπει να συνεργαστούν στενά για την ανταλλαγή πληροφοριών, πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών. Πρωτοβουλίες όπως η Ειδική Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF) παρέχουν μια πλατφόρμα για τις χώρες, προκειμένου να θεσπίσουν συλλογικά πρότυπα AML και να αξιολογήσουν η μία τη συμμόρφωση της άλλης. Μέσω αμοιβαίων αξιολογήσεων συμμετέχουσες χώρες μπορούν να εντοπίσουν τομείς βελτίωσης και να εργαστούν από κοινού για να ενισχύσουν τα καθεστώτα και τα

συστήματά τους. Επιπλέον, η διεθνής συνεργασία επιτρέπει στις αρχές να εντοπίζουν τη διασυνοριακή διακίνηση παράνομων κεφαλαίων, επιτρέποντας πιο ολοκληρωμένες έρευνες και την εξάρθρωση πολύπλοκων δικτύων ξεπλύματος βρώμικου χρήματος που λειτουργούν σε πολλαπλές δικαιοδοσίες.

Τέλος, η διεθνής συνεργασία στον τομέα της AML ενισχύει την αίσθηση συλλογικής ευθύνης και αλληλεγγύης μεταξύ των εθνών για την καταπολέμηση του οικονομικού εγκλήματος. Με την ευθυγράμμιση των προσπαθειών και των στρατηγικών τους, οι χώρες μπορούν να κλείσουν τα κενά και να μειώσουν τις ευκαιρίες για τους δράστες των εν λόγω εγκληματικών πράξεων να εκμεταλλευτούν τα αδύνατα σημεία του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος. Άλλωστε, η ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τις αναδυόμενες τάσεις, τις σύγχρονες μεθόδους και πρακτικές που χρησιμοποιούν οι εγκληματίες επιτρέπει στις χώρες να παραμείνουν μπροστά από τις εξελισσόμενες τεχνικές ξεπλύματος χρήματος και να αναπτύξουν πιο αποτελεσματικά αντίμετρα. Συνεπώς, η ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας όχι μόνο ενισχύει την αποτελεσματικότητα των προσπαθειών των επιμέρους χωρών για την καταπολέμηση του ερευνώμενου φαινομένου, αλλά συμβάλλει επίσης και στη διαμόρφωση μιας πιο ισχυρής και διασυνδεδεμένης παγκόσμιας γραμμής άμυνας κατά του ξεπλύματος χρήματος και των σχετικών με αυτό εγκληματικών δραστηριοτήτων.

Κεφάλαιο 5^ο: Ερευνητικό μέρος

5.1 Σκοπός της έρευνας

Πρωταρχικός σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η κριτική επισκόπηση της επάρκειας και της αξιοπιστίας του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου και των υφιστάμενων μεθόδων που χρησιμοποιούνται για την καταπολέμηση των σύγχρονων μορφών και τεχνικών νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και δη εκείνων που αξιοποιούν τις νέες και αναδυόμενες τεχνολογίες.

Συγκεκριμένα, το ξέπλυμα χρήματος αποτελεί σημαντική απειλή για τα παγκόσμια χρηματοπιστωτικά συστήματα και οι ραγδαίες εξελίξεις της τεχνολογίας έχουν δημιουργήσει νέες προκλήσεις για τις αρχές όσον αφορά στον εντοπισμό, την πρόληψη και την καταστολή τέτοιων παράνομων χρηματοοικονομικών δραστηριοτήτων. Εστιάζοντας σε ένα συγκεκριμένο δείγμα ατόμων, διαφορετικού φύλου, ηλικίας και μορφωτικού επιπέδου, είτε λογιστών, είτε υπαλλήλων της Εφορίας στην περιοχή της Θεσσαλονίκης, η έρευνα επιδιώκει να συγκεντρώσει πολύτιμες πληροφορίες και στοιχεία αναφορικά με τις γνώσεις, τις αντιλήψεις και τις εμπειρίες τους σχετικά με το ερευνώμενο εγκληματικό φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τα ισχύοντα μέτρα για την αντιμετώπισή του.

Μετά ταύτα, η παρούσα εργασία στοχεύει στην εξαγωγή ολοκληρωμένων συμπερασμάτων, βασισμένων σε δεδομένα, σχετικά με την επάρκεια του υφιστάμενου κανονιστικού πλαισίου και των μεθόδων αντιμετώπισης του φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, με απώτερο σκοπό τα συγκεκριμένα συμπεράσματα φανούν χρήσιμα στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, τους αρμόδιους ρυθμιστικούς φορείς, αλλά και οποιονδήποτε ενδιαφέρεται να διερευνήσει τα πλεονεκτήματα και τις αδυναμίες του υπάρχοντος πλαισίου AML, εισφέροντας χρήσιμες παρατηρήσεις σχετικά με πιθανές στρατηγικές για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητάς του στην καταπολέμηση των σύγχρονων μεθόδων ξέπλυματος χρήματος.

5.2 Ερευνητικά ερωτήματα

Η έρευνα που διεξήχθη στην παρούσα διπλωματική εργασία επιχείρησε, σε απόλυτη συνάρτηση και αντιστοιχία με τον ερευνητικό της σκοπό, να απαντήσει σε μία σειρά από επί μέρους ερευνητικά ερωτήματα, όπως λ.χ. πόσοι ενημερωμένοι και εξοικειωμένοι είναι, τόσο οι αρμόδιοι εφοριακοί, όσο και οι ιδιώτες λογιστές με τις τελευταίες τεχνολογίες και τις σύγχρονες μεθόδους που χρησιμοποιούν οι ξέπλυμα χρήματος, αλλά και σε ποιο βαθμό οι ως

άνω συμμετέχοντες αναγνωρίζουν τη σημασία της διεθνούς συνεργασίας για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, ιδίως στο πλαίσιο των νέων τεχνολογιών που επιτρέπουν τις διασυνοριακές χρηματοοικονομικές συναλλαγές.

Ακόμη, αναζητήθηκαν απαντήσεις σχετικά με το επίπεδο εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης των ερωτηθέντων όσον αφορά στο ισχύον θεσμικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και πώς αντιλαμβάνονται την ποιότητα και την επάρκεια αυτής της εκπαίδευσης, ενώ βασικότερο ίσως ερευνητικό ερώτημα της παρούσας ήταν η αξιολόγηση της επάρκειας και της αξιοπιστίας του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου και των μεθόδων αντιμετώπισης του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, ιδίως όσον αφορά τη χρήση νέων τεχνολογιών, μεταξύ των επαγγελματιών που βρίσκονται υπό διαφορετική θέση στην «πρώτη γραμμή» αντιμετώπισής του.

Διερευνώντας τα παραπάνω ερευνητικά ερωτήματα, η παρούσα εργασία στοχεύει να αναδείξει πολύτιμες πληροφορίες και στοιχεία σχετικά με το επίπεδο ευαισθητοποίησης, γνώσης και ετοιμότητας των ερωτηθέντων επαγγελματιών στη συνεχιζόμενη μάχη ενάντια στις σύγχρονες τεχνικές ξεπλύματος χρήματος. Τα ευρήματα θα βασιστούν στις προοπτικές και τις εμπειρίες των ερωτηθέντων, παρέχοντας μια πιο λεπτή κατανόηση της αποτελεσματικότητας των υφιστάμενων μέτρων AML υπό το πρίσμα της τεχνολογικής προόδου. Τα αποτελέσματα της έρευνας προορίζεται να συμβάλουν στις συλλογικές προσπάθειες για την ενίσχυση της παγκόσμιας απόκρισης στο ξέπλυμα χρήματος και να ενισχύσουν το ισχύον ρυθμιστικό πλαίσιο για τη διασφάλιση της ακεραιότητας και της σταθερότητας των χρηματοπιστωτικών συστημάτων παγκοσμίως.

5.3 Ερευνητική μέθοδος

Στην παρούσα εργασία, πέραν της επισκόπησης της βιβλιογραφία που προηγήθηκε στα παραπάνω κεφάλαια, υιοθετήθηκε μια ποσοτική μέθοδος έρευνας για την αποτελεσματική επίτευξη των ερευνητικών στόχων που τέθηκαν. Ως γνωστόν, η ποσοτική έρευνα επιτρέπει τη συλλογή αριθμητικών δεδομένων, επιτρέποντας τη στατιστική ανάλυσή τους για την εξαγωγή αντικειμενικών συμπερασμάτων.

Η επιλεγείσα ερευνητική μέθοδος περιλαμβάνει τη διανομή ερωτηματολογίων κλειστού τύπου σε στοχευμένους συμμετέχοντες, λογιστές και υπαλλήλους της εφορίας στην περιοχή της Θεσσαλονίκης, διαφορετικού φύλου, διαφορετικών ηλικιακών ομάδων, αλλά και μορφωτικού επιπέδου. Η δομημένη φύση του ερωτηματολογίου επιτρέπει την τυποποιημένη

συλλογή δεδομένων, διασφαλίζοντας συνέπεια στις απαντήσεις. Επιπλέον, η χρήση ενός σχετικά μεγάλου μεγέθους δείγματος ενισχύει τη γενίκευση των ευρημάτων σε έναν ευρύτερο πληθυσμό παρόμοιων επαγγελματιών.

Τέλος, τα ερωτηματολόγια καταρτίστηκαν και διανεμήθηκαν στους συμμετέχοντες στην έρευνα ηλεκτρονικά χρησιμοποιώντας το εργαλείο GoogleForms, προσφέροντας εύκολη πρόσβαση και αποτελεσματική συλλογή δεδομένων. Μέσω αυτής της ποσοτικής προσέγγισης, η έρευνα μπορεί να αξιολογήσει συστηματικά τις γνώσεις, τις αντιλήψεις και τις εμπειρίες των συμμετεχόντων σχετικά με τις σύγχρονες μεθόδους νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τη διεθνή συνεργασία, την εκπαίδευση που έχουν λάβει, αλλά και συνολικά την επάρκεια του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου και των μεθόδων αντιμετώπισης του ερευνώμενου εγκληματικού φαινομένου.

5.4 Συλλογή των δεδομένων

Η διαδικασία συλλογής δεδομένων περιλαμβάνει τη διανομή του ερωτηματολογίου που καταρτίστηκε περιλαμβάνοντας κατά βάση ερωτήσεις κλειστού τύπου στο επιλεγμένο δείγμα λογιστών και εφοριακών στην περιοχή της Θεσσαλονίκης. Τα ερωτηματολόγια απεστάλησαν μέσω email στους συμμετέχοντες αξιοποιώντας το εργαλείο του GoogleForms, συνοδευόμενα από μια σαφή και συνοπτική επεξήγηση του σκοπού της έρευνας και τη διασφάλιση του απορρήτου των δεδομένων.

Παράλληλα, δόθηκε στους συμμετέχοντες το κατάλληλο χρονικό περιθώριο- πλαίσιο για να απαντήσουν στις ερωτήσεις. Το ερωτηματολόγιο που καταρτίστηκε περιελάμβανε κυρίως ερωτήσεις κλειστού τύπου, οι οποίες προσφέρουν ένα προκαθορισμένο σύνολο επιλογών απάντησης, διευκολύνοντας την κατηγοριοποίηση και ανάλυση των δεδομένων. Οι ερωτήσεις διαμορφώθηκαν με τέτοιο τρόπο, ώστε να καλυφθούν διάφορες πτυχές που σχετίζονται με την εξοικείωση των συμμετεχόντων με τις σύγχρονες μεθόδους νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τις αντιλήψεις τους για τη διεθνή συνεργασία, την ποιότητα της εκπαίδευσης που λαμβάνουν και τη γνώση και αξιολόγηση της επάρκειας του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου και των μεθόδων αντιμετώπισης του φαινομένου. Συλλέγοντας δεδομένα από αυτή τη συγκεκριμένη ομάδα επαγγελματιών, η έρευνα αποσκοπούσε στην απόκτηση πολύτιμων γνώσεων σχετικά με την αποτελεσματικότητα των τρεχουσών προσπάθειών στο πεδίο της AML ιδίως αναφορικά με την καταπολέμηση των σύγχρονων πρακτικών και μεθόδων ξηπλύματος βρώμικου χρήματος που αξιοποιούν τις νέες τεχνολογίες.

5.5 Ανάλυση των δεδομένων

Αφού ολοκληρώθηκε, το ανωτέρω στάδιο της συλλογής δεδομένων, οι απαντήσεις που εστάλησαν από τους συμμετέχοντες στην έρευνα υποβλήθηκαν σε ανάλυση. Συγκεκριμένα, τα ποσοτικά δεδομένα που συλλέχθηκαν οργανώθηκαν, κωδικοποιήθηκαν και εισήχθησαν σε εξειδικευμένο λογισμικό στατιστικής ανάλυσης, προκειμένου να διευκολυνθεί η εξερεύνηση και η ερμηνεία. Ειδικότερα, χρησιμοποιήθηκαν περιγραφικές στατιστικές μέθοδοι, όπως συχνότητες και ποσοστά, για να συνοψιστούν οι απαντήσεις των συμμετεχόντων και να αποδοθεί με τρόπο περιγραφικό και αντικειμενικό η επισκόπηση των γνώσεων και των αντιλήψεών τους.

Επιπλέον, εξετάστηκε η χρήση συνεπαγωγικών στατιστικών τεχνικών για την ανάλυση των σχέσεων μεταξύ των μεταβλητών και την εξαγωγή ουσιαστικών συμπερασμάτων σχετικά με τα ερευνητικά ερωτήματα. Ακόμη, δημιουργήθηκαν γραφήματα και πίνακες για την παρουσίαση των αποτελεσμάτων με παραστατικό τρόπο, βοηθώντας στη σαφή ανάδειξη και επικοινωνία των ευρημάτων της έρευνας. Η ανάλυση επικεντρώθηκε στον εντοπισμό προτύπων και τάσεων μεταξύ των δεδομένων που συλλέχθηκαν από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων, με απώτερο σκοπό την εξαγωγή ολοκληρωμένων συμπερασμάτων σχετικά με την επάρκεια και την αξιοπιστία του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου και των μεθόδων αντιμετώπισης των σύγχρονων πρακτικών και μεθόδων νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Τέλος, η διαδικασία της ανάλυσης των δεδομένων διεξήχθη με μεγάλη προσοχή, δίνοντας έμφαση στην ακρίβεια και την αντικειμενικότητα, διασφαλίζοντας την αξιοπιστία της έρευνας και ενισχύοντας τον πιθανό αντίκτυπο των ευρημάτων στην καταπολέμηση του ερευνώμενου εγκληματικού φαινομένου.

Κεφάλαιο 6^ο: Τα αποτελέσματα της έρευνας

6.1 Ανάλυση αποτελεσμάτων- Ευρήματα

6.1.1 Δημογραφικά στοιχεία του δείγματος

Όσον αφορά το φύλο των ατόμων που έλαβαν μέρος στην έρευνα, όπως φαίνεται από τον παρακάτω πίνακα, από τα 187 άτομα οι 113 ήταν γυναίκες με ποσοστό 60,4% και οι 74 ήταν άντρες με ποσοστό 39,6%.

Πίνακας 1 : Το φύλο των λογιστών/-στριων και των εφοριακών του δείγματος.

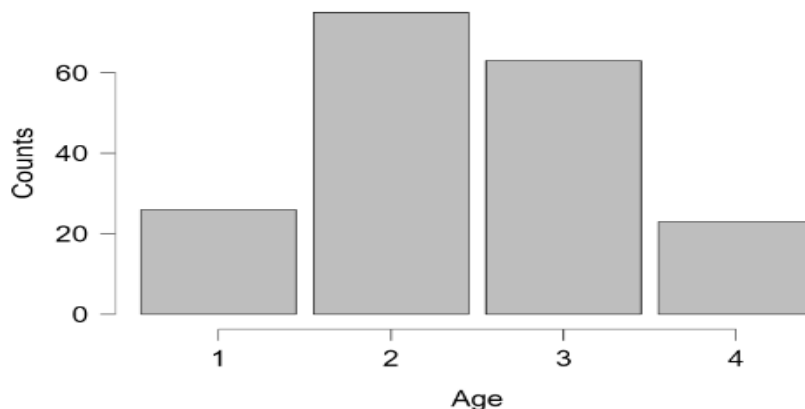
Frequency Tables

Frequencies for Gender

Gender	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
F	113	60.428	60.428	60.428
M	74	39.572	39.572	100.000
Missing	0	0.000		
Total	187	100.000		

Όπως θα διαπιστώσουμε και στο γράφημα η πλειοψηφία του δείγματος ηλικιακά ήταν μεταξύ 26-35 ετών με ποσοστό 40,1% (75 άτομα). Έπειτα συνεχίζουν οι ηλικίες 36-45 ετών με ποσοστό 33,7%, οι ηλικίες 18-25 ετών με 13,9% και τέλος με ελάχιστη διαφορά τα άτομα που είναι άνω των 45 ετών με ποσοστό 12,3%.

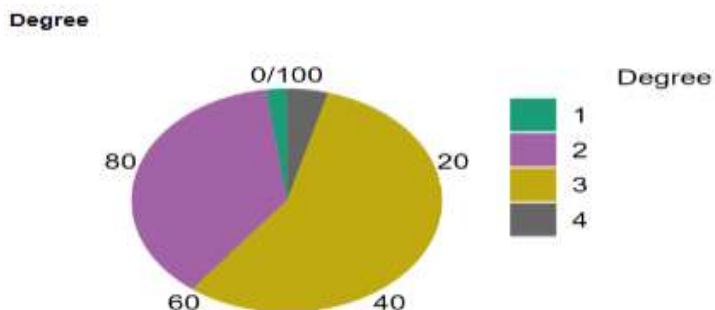
Age

Γράφημα 1: Η ηλικία των λογιστών/-στριων και των εφοριακών του δείγματος.

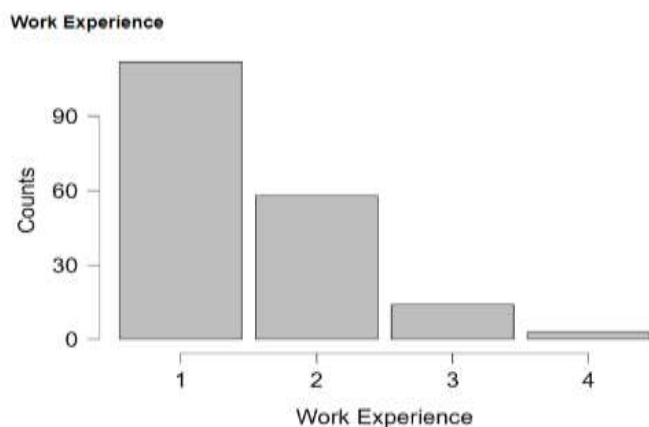
Αναφορικά με το κυκλικό διάγραμμα που θα εξετάσουμε, το μεγαλύτερο ποσοστό με 56,2% το συγκέντρωσαν τα άτομα που έχουν μεταπτυχιακό (105 άτομα). Εν συνεχεία βρίσκουμε τους απόφοιτους ΑΕΙ/ΤΕΙ με ποσοστό 37,4% , οι κάτοχοι Διδακτορικού

διπλώματος με 4,3% και 4 άτομα που έχουν τελειώσει την δευτεροβάθμια εκπαίδευση με ποσοστό 2,1%.

Γράφημα 2 : Το μορφωτικό επίπεδο των λογιστών/-στριων και των εφοριακών του δείγματος.

Σύμφωνα με το γράφημα που ακολουθεί , το οποίο αφορά στα χρόνια προϋπηρεσίας, παρατηρούμε ότι οι περισσότεροι συμμετέχοντες με ποσοστό 59,9% (112 άτομα) εργάζονται για λιγότερο η και ίσο με 10 έτη. Έπειτα συνεχίζουν τα άτομα που εργάζονται 11-20 έτη με ποσοστό 31%, το 7,5% εργάζεται 21-30 έτη και το υπόλοιπο 1,6% εργάζεται πάνω από 31 χρόνια.

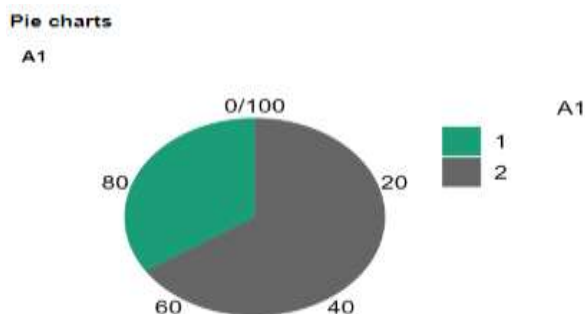

Γράφημα 3 : Τα έτη προϋπηρεσίας των λογιστών/-στριων και των εφοριακών του δείγματος.

6.1.2 Εξοικείωση με τη χρήση νέων τεχνολογιών

Η πρώτη ερώτηση της συγκεκριμένης διάστασης έχει ως σκοπό να δείξει πόσοι έχουν έρθει αντιμέτωποι με το πρόβλημα που εξετάζουμε στην παρούσα εργασία, δηλαδή την νομιμοποίηση του μαύρου χρήματος από παράνομες δραστηριότητες. Σύμφωνα με το κυκλικό διάγραμμα που παρουσιάζεται παρακάτω παρατηρούμε ότι το 65,8% των

ερωτηθέντων απάντησε όχι οπότε δεν έχει αντιμετωπίσει ποτέ τέτοιο πρόβλημα και το 34,2% απάντησε ναι.

Γράφημα 4 : Βαθμός ο οποίος μετράει πόσα άτομα από το δείγμα αντιμετώπισαν η όχι αυτό το φαινόμενο.

Η δεύτερη ερώτηση εστιάζει στο γεγονός, εάν έχουν λάβει εκπαίδευση τα άτομα του δείγματος σχετικά με τις νέες τεχνολογίες και το πως μπορούν να χρησιμοποιηθούν για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, με τους περισσότερους να απαντούν ότι έχουν λάβει γνώσεις συγκεντρώνοντας ποσοστό 66,8% και το υπόλοιπο 33,2% να απαντούν ότι δεν έχουν λάβει σύμφωνα με το παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 2 : Βαθμός ο οποίος μετράει πόσα άτομα από το δείγμα έχουν λάβει εκπαίδευση σχετικά με τις νέες τεχνολογίες η όχι.

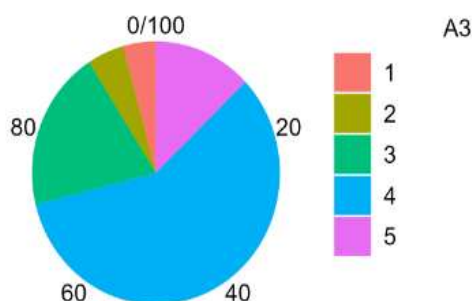
A2	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1	125	66.845	66.845	66.845
2	62	33.155	33.155	100.000
Missing	0	0.000		
Total	187	100.000		

Ακολουθεί η τρίτη ερώτηση η οποία δείχνει τον βαθμό εξοικείωσης με τις νέες τεχνολογίες που χρησιμοποιούνται για την νομιμοποίηση των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Τα περισσότερα άτομα (109 άτομα) με ποσοστό 58,3% απάντησαν «Συμφωνώ» δηλαδή ότι έχουν μεγάλη εξοικείωση καθώς και το 5,3% απάντησε «Συμφωνώ απόλυτα» ότι έχει εξαιρετική εξοικείωση, ενώ το 19,8% απάντησε «Ούτε συμφωνώ/Ούτε διαφωνώ» γεγονός που επισημαίνει ότι έχει μέτρια εξοικείωση, το 4,8% «Διαφωνώ» ότι έχει κακή εξοικείωση και το 4,3% « Διαφωνώ απόλυτα» εννοώντας ότι έχει παρά πολύ κακή εξοικείωση.

Μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η πλειοψηφία έχει αρκετές γνώσεις στην τεχνολογία για αυτή την χρήση.

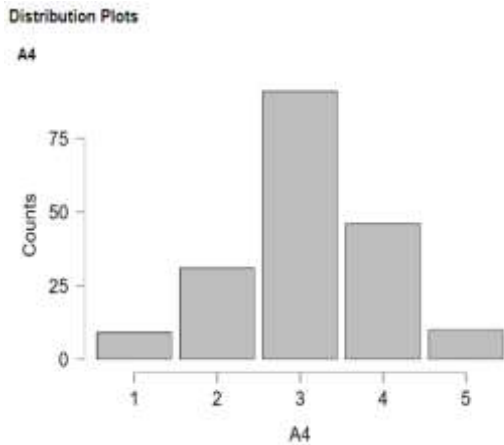
Pie charts

A3

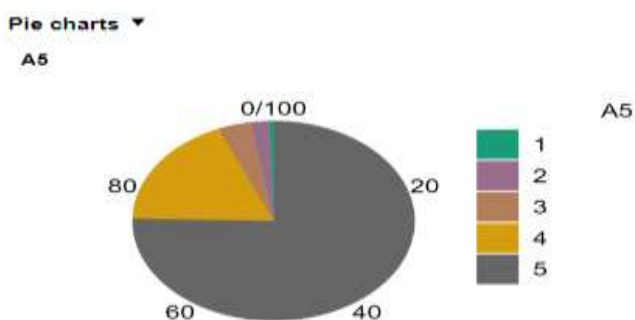
Γράφημα 5: Βαθμός στον οποίο διαφαίνεται η εξοικείωση των ατόμων του δείγματος σχετικά με τις νέες τεχνολογίες.

Εν συνεχεία θα δούμε με ένα γράφημα την τέταρτη ερώτηση η οποία είναι παρόμοια με την τρίτη της συγκεκριμένης διάστασης με την μόνη διαφορά ότι τώρα θα εξετάσουμε τον βαθμό στον οποίο πιστεύουν οι ερωτηθέντες κατά πόσο είναι εξοικειωμένοι με την χρήση των νέων τεχνολογιών που χρησιμοποιούνται για την νομιμοποίηση των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες οι συνάδελφοι τους. Τα περισσότερα άτομα με ποσοστό 48,7% (91 άτομα) πιστεύουν ότι οι συνάδελφοι τους έχουν μια μέτρια εμπειρία με τις νέες τεχνολογίες καθώς απάντησαν «Ούτε συμφωνώ/Ουτε διαφωνώ» συγκριτικά με τους ίδιους που θεώρησαν ότι έχουν καλύτερη γνώση. Το 24,6% απάντησε «Συμφωνώ» θεωρώντας ότι οι συνάδελφοι τους έχουν καλή εξοικείωση, το 16,6% πιστεύουν ότι δεν έχουν καλή εξοικείωση οι συνάδελφοι τους απαντώντας «Διαφωνώ». Έπειτα το 5,3% απάντησε ότι έχουν εξαιρετική εξοικείωση οι συνάδελφοι τους και το 4,8% απάντησε «Διαφωνώ απόλυτα» καθώς πιστεύει ότι οι συνάδελφοι τους δεν είναι τόσο εξοικειωμένοι.

Γράφημα 6 :Βαθμός στον οποίο διαφαίνεται η εξοικείωση που έχουν οι συνάδελφοι των ατόμων του δείγματος σχετικά με τις νέες τεχνολογίες.

Η τελευταία ερώτηση της διάστασης αφορά τον βαθμό στον οποίο πιστεύουν τα άτομα του δείγματος ότι η διεθνής συνεργασία μεταξύ των κρατών είναι σημαντική για τον εντοπισμό και την πρόληψη περιπτώσεων νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες με τη χρήση νέων τεχνολογιών. Οι ερωτηθέντες απάντησαν σχεδόν ομόφωνα «Συμφωνώ απόλυτα» με ποσοστό 75,4% δείχνοντας με αυτόν τον τρόπο πόσο σημαντική είναι η συνεργασία των κρατών. Έπειτα με 18,2% 34 άτομα απάντησαν «Συμφωνώ», 3,7% κράτησε ουδέτερη στάση καθώς απάντησε «Ούτε συμφωνώ/Ουτε διαφωνώ», το 2,1% απάντησε «Διαφωνώ» και το 0,5% δηλαδή ένα άτομο απάντησε ότι Διαφωνεί απόλυτα.

Γράφημα 7 : Βαθμός σύμφωνα με τον οποίο πιστεύουν τα άτομα του δείγματος πόσο σημαντική είναι η συνεργασία των κρατών για την αντιμετώπιση του φαινόμενου.

6.1.3 Κανονιστικό πλαίσιο αντιμετώπισης

Η πρώτη ερώτηση σχετικά με το κανονιστικό πλαίσιο αντιμετώπισης αφορά την εκπαίδευση που έχουν λάβει οι ερωτηθέντες όσον αφορά το υφιστάμενο ρυθμιστικό

πλαίσιο για το ξέπλυμα μαύρου χρήματος. Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων με 64,2% απάντησε «ΟΧΙ» , δηλαδή πως δεν έχει λάβει κάποια εκπαίδευση όσον αφορά το ρυθμιστικό πλαίσιο δηλαδή τους νόμους και τους κανόνες ενώ αντίθετα το 35,8% απάντησε πως έχει λάβει κάποιες γνώσεις σχετικά με τους κανόνες και τους νόμους που διέπουν την νομοθεσία της χώρας μας.

Πίνακας 3 : Επιμόρφωση των ερωτηθέντων σχετικά με το κανονιστικό πλαίσιο αντιμετώπισης του φαινομένου.

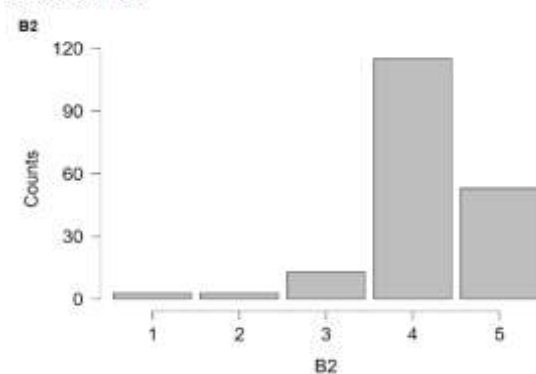
Frequency Tables

Frequencies for B1

B1	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1	67	35.829	35.829	35.829
2	120	64.171	64.171	100.000
Missing	0	0.000		
Total	187	100.000		

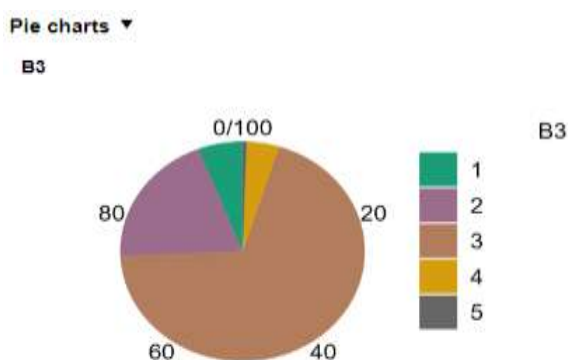
Η δεύτερη ερώτηση της διάστασης επικεντρώνεται στο κατάλληλο ρυθμιστικό πλαίσιο και την σημαντικότητα του για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Οι περισσότεροι ερωτηθέντες με ποσοστό που ανέρχεται στο 61,5% απάντησαν «Συμφωνώ» , θεωρώντας έτσι πως είναι αρκετά σημαντικός παράγοντας για την επίλυση του προβλήματος. Έπειτα το 28,3% συμφώνησε σχετικά καθώς απάντησε « Συμφωνώ απόλυτα», 7% ούτε διαφώνησαν ούτε συμφώνησαν, και 1,6% διαφώνησαν και εξίσου το ίδιο ποσοστό διαφώνησε απόλυτα.

Distribution Plots

Γράφημα 8 : Σημαντικότητα κατάλληλου ρυθμιστικού πλαισίου για την επίλυση του προβλήματος σύμφωνα με την άποψη των ερωτηθέντων

Η τρίτη ερώτηση αναφέρεται στην καταλληλότητα του υφιστάμενου ρυθμιστικού πλαισίου με σκοπό την αντιμετώπιση του μεγάλου προβλήματος της χώρας. Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων , 69,5% , να δηλώνει πως ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί με το τωρινό ρυθμιστικό πλαίσιο, μια όχι και τόσο ενθαρρυντική πληροφορία καθώς υποδηλώνει πως δεν έχουν και τόσο εμπιστοσύνη στους νόμους και στους κανόνες σύμφωνα με τους οποίους αντιμετωπίζεται το μείζον πρόβλημα καθώς δεν τους θεωρούν και τόσο κατάλληλους. Το 19,8% απάντησε πως διαφωνεί με την καταλληλότητα του πλαισίου, όπως και το 5,9% διαφώνησε απόλυτα. Το 4,3% συμφωνεί πως είναι κατάλληλο και τέλος το 0,5% συμφωνεί απόλυτα.

Γράφημα 9 : Καταλληλότητα υφιστάμενου ρυθμιστικού πλαισίου για την επίλυση του προβλήματος σύμφωνα με την άποψη των ερωτηθέντων.

Σύμφωνα και με τον πίνακα συχνοτήτων που θα εξετάσουμε παρακάτω, στην ερώτηση εάν το υφιστάμενο ρυθμιστικό πλαίσιο πρέπει να επικαιροποιηθεί περιλαμβάνοντας περισσότερες ρυθμίσεις το 74,9% ,δηλαδή 140 άτομα , απάντησε πως συμφωνεί απόλυτα γεγονός που επισημαίνει την άμεση αλλαγή του για να μπορέσει να είναι πιο κατάλληλο για την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Το 16% απάντησε πως συμφωνεί και αυτό, το 8% κράτησε αδιάφορη στάση και το 1,1% διαφώνησε, ενώ κανένας δεν διαφώνησε απόλυτα.

Πίνακας 4 : Επικαιροποίηση του υφιστάμενου ρυθμιστικού πλαισίου σύμφωνα με τους ερωτηθέντες.

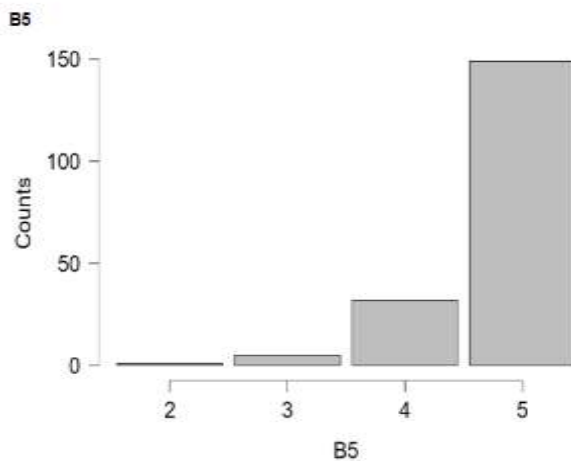
Frequency Tables

Frequencies for B4

B4	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
2	2	1.070	1.070	1.070
3	15	8.021	8.021	9.091
4	30	16.043	16.043	25.134
5	140	74.866	74.866	100.000
Missing	0	0.000		
Total	187	100.000		

Στην τελευταία ερώτηση της διάστασης, τα άτομα ρωτήθηκαν κατά πόσο πιστεύουν ότι είναι σημαντική η διεθνής συνεργασία των χωρών όσον αφορά την επιβολή ενός ρυθμιστικού πλαισίου για το ξέπλυμα μαύρου χρήματος και πάλι υπήρχε συντριπτική πλειοψηφία με 79,7% να απαντούν πως συμφωνούν απόλυτα για να πραγματοποιηθεί η οποιαδήποτε συνεργασία προκειμένου να εξαλειφθεί το συγκεκριμένο ζήτημα. Το 17,1% συμφώνησε με αυτήν την ερώτηση, το 2,7% ούτε συμφώνησε ούτε διαφώνησε και 0,5% διαφώνησε.

Distribution Plots ▼

Γράφημα 10 : Σημαντικότητα της διεθνούς συνεργασίας για την επιβολή ενός ρυθμιστικού πλαισίου για την εξάλειψη του ζητήματος.

6.1.4 Αξιολόγηση υφιστάμενων μεθόδων και μέτρα αντιμετώπισης

Στην πρώτη ερώτηση της τελευταίας διάστασης θα μελετήσουμε πως θα βαθμολογούν οι ερωτηθέντες την επάρκεια των υφιστάμενων μεθόδων ανίχνευσης και εντοπισμού πιθανών περιπτώσεων νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες που χρησιμοποιούν νέες τεχνολογίες. Το μεγαλύτερο ποσοστό ,70,1%, απάντησε πως ούτε συμφωνεί ούτε

διαφωνεί, γεγονός που σηματοδοτεί την μέτρια καταλληλότητα των υφιστάμενων μεθόδων και πως πιθανόν να χρειάζονται κάποιες βελτιώσεις. Ακολουθεί με 16,6% το ποσοστό του δείγματος που δεν συμφωνεί πως είναι επαρκείς οι υφιστάμενες μέθοδοι, 6,4% διαφωνεί απόλυτα και εξίσου το ίδιο ποσοστό συμφωνεί απόλυτα ότι είναι επαρκείς οι συγκεκριμένες μέθοδοι.

Πίνακας 5 : Επάρκεια υφισταμένων μεθόδων ανίχνευσης και εντοπισμού πιθανών περιπτώσεων νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες που χρησιμοποιούν νέες τεχνολογίες.

Frequency Tables

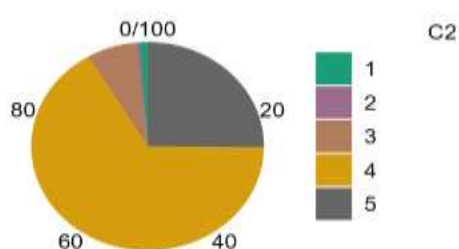
Frequencies for C1

C1	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1	12	6.417	6.417	6.417
2	31	16.578	16.578	22.995
3	131	70.053	70.053	93.048
4	12	6.417	6.417	99.465
5	1	0.535	0.535	100.000
Missing	0	0.000		
Total	187	100.000		

Έπειτα ακολουθεί μια ερώτηση που αναφέρεται στη κρίσιμότητα της σύμπραξης του δημοσίου με τον ιδιωτικό τομέα με σκοπό την αποτελεσματικότητα αντιμετώπισης του φαινομένου. Η πλειοψηφία με ποσοστό 66,3% απάντησε πως συμφωνεί πως είναι κρίσιμη αυτή τη συνεργασία καθώς πιστεύουν ότι όντως θα παρατηρηθεί σημαντική πρόοδος στην αποτελεσματικότητα της αντιμετώπισης του ζητήματος. Με ποσοστό 25,1% απάντησαν οι ερωτηθέντες ότι συμφωνούν απόλυτα με την σύμπραξη, το 7% ούτε συμφώνησε ούτε διαφώνησε, 1,1% διαφώνησε απόλυτα και 0,5% διαφώνησε όπως θα δούμε και το παρακάτω γράφημα.

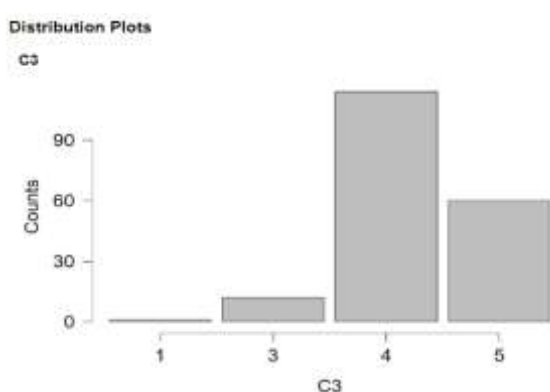
Pie charts

C2

Γράφημα 11 : Κρισιμότητα της σύμπραξης μεταξύ ιδιωτικού και δημοσίου τομέα με σκοπό την αποτελεσματικότητα αντιμετώπισης του φαινομένου

Στο γράφημα που θα εξετάσουμε παρακάτω στην ερώτηση εάν τα ενισχυμένα μέτρα δέουσας επιμέλειας (επαλήθευση ταυτότητας, εκτιμήσεις κινδύνου κ.τ.λ.) είναι απαραίτητα για να μετριαστεί ο κίνδυνος νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μπορούμε να διακρίνουμε το καταφατικό ύφος των ατόμων του δείγματος, καθώς οι περισσότεροι με ποσοστό 61% απάντησαν πως συμφωνούν, το 32,1% απάντησε πως συμφωνεί απόλυτα ενώ 6,4% θεωρεί είναι μέτριας σημαντικότητας τα μέτρα δέουσας επιμέλειας. Τέλος 0,5% απάντησε πως διαφωνεί απόλυτα.

Γράφημα 12 : Σημαντικότητα μέτρων δέουσας επιμέλειας (επαλήθευση ταυτότητας, εκτιμήσεις κινδύνου) σύμφωνα με τις απόψεις των ερωτηθέντων.

Η τελευταία ερώτηση του ερωτηματολόγιου ουσιαστικά βοηθάει στην ανάδειξη ενός μέτρου αντιμετώπισης σύμφωνα με τους ερωτηθέντες. Το μεγαλύτερο ποσοστό με 72,7% απάντησε πως η παροχή καλύτερης εκπαίδευσης και πόρων στους κρατικούς λειτουργούς ούτως ώστε να βελτιωθούν οι διαδικασίες εντοπισμού είναι το καλύτερο μέτρο προσπαθώντας με αυτόν τον τρόπο να επισημάνουν τη σπουδαιότητα του και ότι πρέπει να βελτιώνονται συνεχώς οι κρατικοί λειτουργοί. Το 9,6% θεωρεί πως η αυστηροποίηση του πλαισίου επιβολής ποινών και προστίμων είναι το δεύτερο πιο σημαντικό μέτρο. Έπειτα η ενίσχυση της χρήσης της τεχνολογίας και προηγμένων αναλυτικών στοιχείων είναι το τρίτο σημαντικότερο συγκεντρώνοντας ποσοστό 8,6%. Ακόμα το 5,9% πιστεύει πως η εφαρμογή αυστηρότερων οικονομικών κανονισμών και μέτρων συμμόρφωσης είναι ένα επίσης καλό μέτρο ύστερα από τα προαναφερθέντα και τέλος το 3,2% θεωρεί ότι η ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας με ανταλλαγή πληροφοριών πρέπει να προστεθεί και αυτό στην λίστα με τα μέτρα αντιμετώπισης.

Πίνακας 6 : Μέτρα αντιμετώπισης του προβλήματος σύμφωνα με τις απόψεις των ερωτηθέντων.

Frequency Tables

Frequencies for C4

C4	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1	6	3.209	3.209	3.209
2	11	5.882	5.882	9.091
3	16	8.556	8.556	17.647
4	18	9.626	9.626	27.273
5	136	72.727	72.727	100.000
Missing	0	0.000		
Total	187	100.000		

6.2 Ο δείκτης αξιοπιστίας

Ακολουθώντας, σε μια ποσοτική έρευνα είναι σημαντικό να διασφαλίζεται η εσωτερική συνέπεια και η ομοιογένεια μεταξύ των ερωτήσεων που περιλαμβάνονται στο ερευνητικό εργαλείο. Επίσης για την διεξαγωγή μιας αποτελεσματικής έρευνας, είναι απαραίτητο να ελέγχεται η εγκυρότητα και η αξιοπιστία του ερωτηματολογίου. Η εγκυρότητα μιας ποσοτικής έρευνας εξαρτάται από την ποιότητα των ερωτήσεων και την ικανότητα τους να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά τους ερευνητικούς στόχους που καθορίστηκαν από την αρχή, καθώς και από την ακρίβεια των μετρήσεων που προκύπτουν. Η αξιοπιστία του ερωτηματολογίου σε αυτή την ποσοτική έρευνα αξιολογήθηκε με τη χρήση του δείκτη αξιοπιστίας Cronbach's Alpha. Για να πληρούνται τα κριτήρια αποδοχής, η τιμή του Cronbach's Alpha θα πρέπει να υπερβαίνει το 0,70 που είναι η ελάχιστη αποδεκτή τιμή. Συγκεκριμένα αξιολογήθηκαν 14 ερωτήσεις που αντιπροσωπεύουν τις 3 διαστάσεις του ερωτηματολογίου (εξαιρουμένων των δημογραφικών στοιχείων). Ο δείκτης όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα υπολογίζεται σε 0,73 η οποία είναι και αποδεκτή.

Πίνακας 7 : Αποτελέσματα ελέγχου αξιοπιστίας του ερωτηματολογίου.

Frequentist Scale Reliability Statistics ▼

Estimate	McDonald's ω	Cronbach's α
Point estimate	0.747	0.730
95% CI lower bound	0.694	0.670
95% CI upper bound	0.801	0.781

6.3 Independent T-test

Περαιτέρω, προκειμένου να διερευνηθεί αν ισχύει η μηδενική ή η εναλλακτική υπόθεση, πραγματοποιήθηκε ο μη συσχετισμένος έλεγχος t (Independent t-test), μέσω του λογισμικού JASP. Το συγκεκριμένο τεστ χρησιμοποιεί δεδομένα που προέρχονται από δύο ξεχωριστά

δείγματα, προκειμένου να ελέγξει υποθέσεις που σχετίζονται με τη διαφορά των μέσων τιμών δύο πληθυσμών. Στην προκειμένη περίπτωση, η μηδενική υπόθεση δηλώνει ότι δεν υφίσταται διαφορά ανάμεσα στις μέσες τιμές των δύο πληθυσμών, ενώ η εναλλακτική υπόθεση υποστηρίζει πως υπάρχει στατιστικώς σημαντική διαφορά μεταξύ των μέσων τιμών των δύο πληθυσμών. Τα αποτελέσματα του ελέγχου αποτυπώνονται παρακάτω:

η τιμή πιθανότητας (p-value), που αντιπροσωπεύει έναν αριθμό μεταξύ 0 και 1, είναι 0,186. Δεδομένου ότι το σύνηθες επίπεδο σημαντικότητας α , η τιμή του οποίου είναι 0,05 (5%), είναι μικρότερο από την τιμή p-value, τότε γίνεται αντιληπτό πως η μηδενική υπόθεση γίνεται δεκτή. Έτσι, διαφαίνεται ότι δεν υπάρχει στατιστικώς σημαντική διαφορά μεταξύ των δυο φύλων όσον αφορά αξιολόγηση των υφισταμένων μεθόδων αλλά και των μέτρων αντιμετώπισης και αυτό φαίνεται και από την σύγκριση των μέσων τιμών, των δυο ομάδων αφού ανέρχονται στο 3,9 για τις γυναίκες και στο 3,8 για τους άντρες. Ως εκ τούτου μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα πως ότι δεν υπάρχει σημαντική διαφορά ανάμεσα στα δυο φύλα.

H0: Το φύλο δεν επηρεάζει την προτίμηση των ερωτώμενων σχετικά με την **αξιολόγηση των υφισταμένων μεθόδων αλλά και των μέτρων αντιμετώπισης** ($\mu_1 = \mu_2$).

H_a: Το φύλο επηρεάζει την προτίμηση των ερωτώμενων σχετικά με την **αξιολόγηση των υφισταμένων μεθόδων αλλά και των μέτρων αντιμετώπισης** ($\mu_1 \neq \mu_2$).

Πίνακας 8 : Αποτελέσματα ελέγχου Independent T-test για την αξιολόγηση των υφισταμένων μεθόδων αλλά και των μέτρων αντιμετώπισης.

Independent Samples T-Test ▼

	t	df	p
C_MEAN	1.328	185	0.186

Note. Student's t-test.

Descriptives

Group Descriptives

	Group	N	Mean	SD	SE
C_MEAN	F	113	3.931	0.411	0.039
	M	74	3.845	0.475	0.055

6.4 Paired samples T-test

Τέλος, μέσω του λογισμικού στατιστικής επεξεργασίας JASP υπολογίστηκε ότι η τιμή του δείκτη p ισούται με 0,001, άρα είναι μικρότερη από το σύνηθες επίπεδο σημαντικότητας α

(0,05). Έτσι, η μηδενική υπόθεση (H0) απορρίπτεται και γίνεται δεκτή η εναλλακτική υπόθεση (Ha), βάσει της οποίας υπάρχει επίδραση ανάμεσα στη μέση τιμή «Εξοικείωση με την χρήση νέων τεχνολογιών» και τη μέση τιμή «Αξιολόγηση υφισταμένων μεθόδων και μέτρα αντιμετώπισης». Ειδικότερα, όπως αποτυπώνεται και στον παρακάτω πίνακα, οι μέσες τιμές A_mean(2,89) και C_mean (3,89) παρουσιάζουν στατιστικά σημαντική διαφορά. Το γεγονός αυτό αναδεικνύεται και στο σχήμα 13, όπου καθίσταται σαφές πως το ευθύγραμμο τμήμα, που ενώνει τα δύο σημεία που αντιστοιχούν στους μέσους όρους, δεν είναι οριζόντιο αλλά έχει μία ανοδική φορά. Συνεπώς, μπορεί να αντιληφθεί κανείς πως η μέση τιμή C_meanασκεί μεγαλύτερη επίδραση από ότι η μέση τιμή A_mean.

H0: Δεν υπάρχει συνάφεια ανάμεσα στη μέση τιμή «Εξοικείωση με την χρήση νέων τεχνολογιών» και τη μέση τιμή «Αξιολόγηση υφισταμένων μεθόδων και μέτρα αντιμετώπισης», δηλαδή $\mu_1 - \mu_2 = 0$ (είναι ανεξάρτητες).

Ha: Υπάρχει συνάφεια ανάμεσα στη μέση τιμή «Εξοικείωση με την χρήση νέων τεχνολογιών» και τη μέση τιμή «Αξιολόγηση υφισταμένων μεθόδων και μέτρα αντιμετώπισης», δηλαδή $\mu_1 - \mu_2 \neq 0$ (είναι εξαρτημένες).

Πίνακας 9 : Αποτελέσματα ελέγχου Paired samples T-test για την αξιολόγηση των υφισταμένων μεθόδων αλλά και των μέτρων αντιμετώπισης συγκριτικά με την εξοικείωση με την χρήση νέων τεχνολογιών.

Paired Samples T-Test

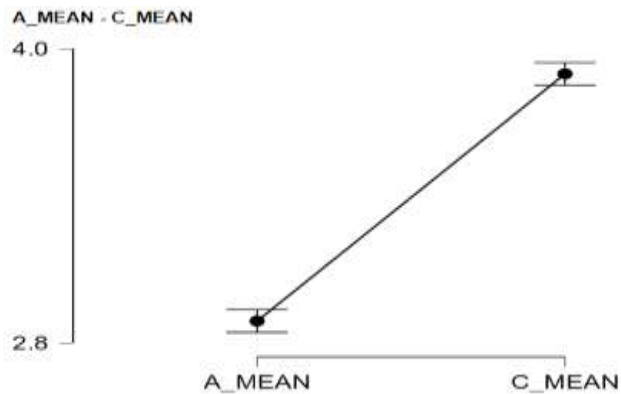
Measure 1	Measure 2	t	df	p
A_MEAN	- C_MEAN	-30.348	186	< .001

Note. Student's t-test.

Descriptives

Descriptives

	N	Mean	SD	SE
A_MEAN	187	2.889	0.341	0.025
C_MEAN	187	3.897	0.438	0.032

Γράφημα 13 : Αποτελέσματα ελέγχου σύγκρισης μεταξύ των μέσων τιμών της πρώτης διάστασης «Εξοικείωση με την χρήση νέων τεχνολογιών» με την τρίτη «Αξιολόγηση υφισταμένων μεθόδων και μέτρα αντιμετώπισης»

6.5 Συζήτηση αποτελεσμάτων

Τα αποτελέσματα της έρευνας παρέχουν πολύτιμες πληροφορίες, στοιχεί και δεδομένα σχετικά με τις αντιλήψεις και τις γνώσεις των ερωτηθέντων λογιστών και εφοριακών σχετικά με τις σύγχρονες μεθόδους νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τη διεθνή συνεργασία, το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο και την ανάγκη για βελτιώσεις στις προσπάθειες καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Η πλειονότητα των ερωτηθέντων είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου και εμπίπτουν στην ηλικιακή ομάδα από 26 έως 35 ετών, υποδηλώνοντας μια καλά μορφωμένη και σχετικά νέα ομάδα επαγγελματιών. Αξίζει να σημειωθεί, ότι η συγκεκριμένη δημογραφική ομάδα αντιπροσωπεύει ένα κρίσιμο τμήμα του χρηματοπιστωτικού κλάδου, καθιστώντας τις προοπτικές και την κατανόησή τους σχετικά με τα μέτρα AML πολύ σχετικές.

Περαιτέρω, τα ευρήματα της έρευνας καταδεικνύουν, ότι η οριακή πλειοψηφία των ερωτηθέντων θεωρεί ότι είναι εξοικειωμένοι με τις νέες τεχνολογίες και τις σύγχρονες μεθόδους και πρακτικές ξεπλύματος βρώμικου χρήματος που βασίζονται στις νέες τεχνολογίες. Αυτή είναι μια θετική ένδειξη, καθώς υποδηλώνει ότι αυτοί οι επαγγελματίες γνωρίζουν τις εξελισσόμενες πρακτικές που εφαρμόζουν οι συγκεκριμένες εγκληματικές ομάδες, στοιχείο που είναι απαραίτητο για τον αποτελεσματικό εντοπισμό και την πρόληψη του ερευνώμενου εγκληματικού φαινομένου.

Επιπλέον, η αναγνώριση της σημασίας της διεθνούς συνεργασίας μεταξύ των ερωτηθέντων είναι ενθαρρυντική. Το ξέπλυμα χρήματος είναι ένα παγκόσμιο ζήτημα που υπερβαίνει τα εθνικά σύνορα και η συνεργασία μεταξύ των χωρών είναι ζωτικής σημασίας για την

αντιμετώπιση παράνομων χρηματοοικονομικών δραστηριοτήτων που εκμεταλλεύονται τις διασυνοριακές συναλλαγές. Η αναγνώριση της σημασίας της διεθνούς συνεργασίας αντικατοπτρίζει τη συλλογική κατανόηση της ανάγκης για συντονισμένες προσπάθειες για την καταπολέμηση αυτής της διεθνικής απειλής.

Ωστόσο, όσον αφορά τη γνώση του υφιστάμενου ρυθμιστικού πλαισίου, η έρευνα αποκαλύπτει μια ανησυχητική τάση. Οι περισσότεροι ερωτηθέντες δεν είναι εξοικειωμένοι με το θεσμικό πλαίσιο παρά το γεγονός ότι αναγνωρίζουν τη σημασία του και την ανάγκη ενημέρωσης και αναβάθμισής του. Αυτό το κενό γνώσης θα μπορούσε να έχει σημαντικές επιπτώσεις καθώς θα μπορούσε να εμποδίσει την αποτελεσματική εφαρμογή των μέτρων αντιμετώπισης του ερευνώμενου εγκληματικού φαινομένου (AML).

Ως εκ τούτου, προκειμένου να αντιμετωπιστεί το συγκεκριμένο ζήτημα, θα πρέπει να διαμορφωθούν στοχευμένα και κατάλληλα προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης με επίκεντρο την αντίληψη του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου και των περιπλοκών του. Με την αύξηση της ευαισθητοποίησης και της κατανόησης, οι συμμετέχοντες επαγγελματίες διαφορετικών ομάδων και δη τόσο του δημόσιου, όσο και του ιδιωτικού τομέα, θα μπορούν να διαδραματίσουν έναν πιο ενεργό ρόλο στην καταπολέμηση του ερευνώμενου εγκληματικού φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Ακολούθως, η έρευνα που διεξήχθη στα πλαίσια της παρούσας εργασίας και παρουσιάστηκε παραπάνω υπογραμμίζει επίσης την ισχυρή πεποίθηση των ερωτηθέντων, ότι είναι ανάγκη να βελτιωθεί σημαντικά, τόσο η συχνότητα, όσο και η ποιότητα της εκπαίδευσης σχετικά με τις μεθόδους αντιμετώπισης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, όσο και να αυξηθούν οι πόροι που διατίθενται από τους αρμόδιους φορείς για το συγκεκριμένο σκοπό.

Ειδικότερα, το ως άνω εύρημα είναι ουσιαστικό, καθώς επισημαίνει την αξία της συνεχούς επαγγελματικής εξέλιξης και των επαρκών πόρων για την αποτελεσματική καταπολέμηση του φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Καθώς η τεχνολογία εξελίσσεται, οι μέθοδοι που χρησιμοποιούν οι εγκληματικές ομάδες που διαπράττουν το συγκεκριμένο αδίκημα γίνονται όλο και πιο περίπλοκες. Η επένδυση στη συνεχή εκπαίδευση και η παροχή επαρκών πόρων θα δώσει τη δυνατότητα σε αυτούς τους επαγγελματίες να παραμείνουν ενήμεροι για τις αναδυόμενες τάσεις και να αξιοποιήσουν τις προηγμένες τεχνολογίες στις προσπάθειές τους για την αντιμετώπιση του φαινομένου.

Επιπλέον, το γεγονός, ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων αναγνωρίζει τη σημασία της συνεργασίας μεταξύ του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα είναι ένα επίσης κρίσιμο εύρημα. Η συνεργασία μεταξύ ιδιωτικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, ρυθμιστικών φορέων και υπηρεσιών επιβολής του νόμου είναι θεμελιώδης για τη δημιουργία ενός ισχυρού οικοσυστήματος αντιμετώπισης του φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Ενισχύοντας την ανταλλαγή πληροφοριών και τη συνεργασία, ο ιδιωτικός και ο δημόσιος τομέας μπορούν συλλογικά να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικότερα τις προκλήσεις που θέτουν οι σύγχρονες μέθοδοι ξεπλύματος χρήματος.

Υπό το πρίσμα του ερευνητικού σκοπού της παρούσας διπλωματικής εργασίας, τα αποτελέσματα της έρευνας που διεξήχθη δίνουν μια ολοκληρωμένη εικόνα των ισχυρών και των αδύνατων σημείων του υφιστάμενου συστήματος αντιμετώπισης του φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Συγκεκριμένα, ενώ οι ερωτηθέντες δείχνουν εξοικείωση με τις νέες τεχνολογίες και τη σημασία της διεθνούς συνεργασίας, η έλλειψη γνώσης σχετικά με το ρυθμιστικό πλαίσιο είναι ένα ζήτημα που απαιτεί επείγουσα προσοχή. Η ενίσχυση των πρωτοβουλιών εκπαίδευσης και κατάρτισης για την ενίσχυση της εξοικείωσης με το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο είναι απαραίτητη για τη γεφύρωση αυτού του χάσματος γνώσης.

Επιπλέον, η συντριπτική συναίνεση των ερωτηθέντων σε σχέση με την ανάγκη βελτίωσης της εκπαίδευσης και της κατανομής πόρων υπογραμμίζει τη σημασία της επένδυσης σε σύγχρονες μεθόδους κατάρτισης που θα συμβαδίζουν με το εξελισσόμενο τοπίο απειλών στο ερευνώμενο πεδίο. Συνολικά, τα αποτελέσματα της έρευνας παρέχουν πολύτιμη καθοδήγηση στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, τους ρυθμιστικούς φορείς και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ώστε να βελτιώσουν τις στρατηγικές τους για την καταπολέμηση του φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και να ενισχύσουν τις συλλογικές προσπάθειές τους.

Κεφάλαιο 7^ο: Επίλογος

7.1 Τελικές παρατηρήσεις

Οι σύγχρονες πρακτικές και μέθοδοι νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες που αξιοποιούν τις νέες τεχνολογίες ενέχουν σημαντικούς κινδύνους για το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα, απαιτώντας τη λήψη ολοκληρωμένων και προσαρμοστικών αντίμετρων. Συγκεκριμένα, υπάρχουν αρκετοί βασικοί κίνδυνοι που συνδέονται με τις σύγχρονες μεθόδους ξεπλύματος χρήματος που απαιτούν προσοχή και καινοτόμες λύσεις από τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, τις ρυθμιστικές αρχές και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Ειδικότερα, ένας από τους σημαντικότερους κινδύνους είναι η αυξανόμενη πολυπλοκότητα των τεχνικών νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες που επιτρέπονται από τις νέες τεχνολογίες. Τα κρυπτονομίσματα, τα εικονικά περιουσιακά στοιχεία και οι αποκεντρωμένες πλατφόρμες έχουν γίνει ελκυστικά εργαλεία για εγκληματίες που επιδιώκουν να συσκοτίσουν την προέλευση και τον προορισμό των παράνομων κεφαλαίων που διακινούν. Η ψευδώνυμη φύση των συναλλαγών κρυπτονομισμάτων και η αποκεντρωμένη φύση των δικτύων blockchain καθιστούν την παρακολούθηση και ανίχνευση «ύποπτων δραστηριοτήτων» που σχετίζονται με το συγκεκριμένο πεδίο εγκληματικής συμπεριφοράς ως πρόκληση για τα παραδοσιακά συστήματα αντιμετώπισης του φαινομένου.

Επιπλέον, η άνοδος των peer-to-peer πλατφορμών και των αγορών του σκοτεινού διαδικτύου περιπλέκει περαιτέρω το έργο του εντοπισμού και της πρόληψης παράνομων οικονομικών δραστηριοτήτων. Για την αντιμετώπιση αυτών των κινδύνων, είναι απαραίτητες οι συνεργατικές προσπάθειες μεταξύ χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, εταιρειών τεχνολογίας και ρυθμιστικών φορέων. Η εφαρμογή προηγμένων αλγορίθμων ανάλυσης, τεχνητής νοημοσύνης και μηχανικής μάθησης μπορεί να βελτιώσει την παρακολούθηση συναλλαγών και την αναγνώριση προτύπων για τον εντοπισμό πιθανών δραστηριοτήτων ξεπλύματος χρήματος σε πραγματικό χρόνο.

Ένας άλλος κρίσιμος κίνδυνος πηγάζει από τον παγκόσμιο χαρακτήρα των σύγχρονων πράξεων ξεπλύματος χρήματος. Τα εγκληματικά δίκτυα εκμεταλλεύονται τις διασυνοριακές συναλλαγές για να μετακινούν παράνομα κεφάλαια απρόσκοπτα στις δικαιοδοσίες με διαφορετικούς κανονισμούς AML. Αυτό απαιτεί ισχυρή διεθνή συνεργασία και ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των χωρών και των ρυθμιστικών φορέων. Πρωτοβουλίες όπως η FATF

έθεσαν τα θεμέλια για τη θέσπιση κοινών προτύπων AML, αλλά υπάρχει ανάγκη για μεγαλύτερη συνεργασία και ευθυγράμμιση των προσπαθειών μεταξύ των εθνών.

Τέλος, οι κυβερνήσεις θα πρέπει να δώσουν προτεραιότητα στην ενίσχυση των διμερών και πολυμερών συμφωνιών για τη διευκόλυνση της ταχύτερης ανταλλαγής πληροφοριών και της αμοιβαίας νομικής συνδρομής στη διερεύνηση και τη δίωξη υποθέσεων ξεπλύματος βρώμικου χρήματος. Επιπλέον, η προώθηση της υιοθέτησης τεχνολογικών λύσεων AML που μπορούν να λειτουργούν διασυνοριακά θα ενίσχυε την παγκόσμια αντίδραση κατά των δικτύων ξεπλύματος βρώμικου χρήματος που λειτουργούν διεθνώς.

7.2 Περιορισμοί της έρευνας

Παρά τα πολύτιμα συμπεράσματα και τα χρήσιμα δεδομένα που εξήχθησαν χάρις στην παρούσα διπλωματική εργασία και την έρευνα που διεξήχθη, εντούτοις εντοπίζονται αρκετοί περιορισμοί σε αυτήν, οι οποίοι και θα πρέπει να αναγνωριστούν. Συγκεκριμένα, αρχικά η έρευνα διεξήχθη χρησιμοποιώντας ένα σχετικά μικρό δείγμα 187 συμμετεχόντων, που αποτελούνταν κυρίως από λογιστές και εφοριακούς σε μία γεωγραφικά περιορισμένη περιοχή της Ελλάδας, τη Θεσσαλονίκη. Αυτό το περιορισμένο μέγεθος δείγματος είναι εξαιρετικά πιθανόν να μην αντιπροσωπεύει πλήρως την ποικιλομορφία των προοπτικών και των εμπειριών στον ευρύτερο χρηματοοικονομικό κλάδο. Κατά συνέπεια, τα ευρήματα ενδέχεται να μην έχουν δυνατότητα γενίκευσης σε άλλες περιοχές ή επαγγελματικές ομάδες. Η επέκταση του μεγέθους του δείγματος και η συμπερίληψη ενός πιο διαφορετικού φάσματος συμμετεχόντων από διαφορετικές περιοχές και επαγγελματικούς κλάδους αναμφίβολα θα ενισχύσει την εξωτερική εγκυρότητα της έρευνας.

Επιπλέον, η έρευνα βασίστηκε σε ερωτηματολόγια κλειστού τύπου, τα οποία μπορεί να περιορίσαν το βάθος των απαντήσεων. Ειδικότερα, ενώ, ως γνωστόν, οι ερωτήσεις κλειστού τύπου διευκολύνουν την τυποποίηση και ανάλυση δεδομένων, μπορεί ωστόσο να μην παρείχαν ολοκληρωμένη κατανόηση των διαφοροποιημένων προοπτικών των συμμετεχόντων. Η μελλοντική έρευνα θα μπορούσε να εξετάσει την ενσωμάτωση ερωτήσεων ανοιχτού τύπου ή ποιοτικών μεθόδων, όπως συνεντεύξεις ή ομάδες εστίασης, για να επιτρέψει στους συμμετέχοντες να εκφράσουν τις απόψεις τους πιο ελεύθερα.

Ένας άλλος περιορισμός είναι η πιθανότητα μεροληψίας απόκρισης. Ειδικότερα, η προθυμία των συμμετεχόντων να απαντήσουν με ειλικρίνεια και ακρίβεια στο ερωτηματολόγιο μπορεί να έχει επηρεαστεί από την αυτοαντίληψη, την κοινωνική επιθυμία ή τα προσωπικά τους κίνητρα. Επιπλέον, η έρευνα θα μπορούσε να έχει ωφεληθεί από μια

ομάδα σύγκρισης που αποτελείται από επαγγελματίες από άλλους τομείς ή δικαιοδοσίες για να προσφέρει μια ευρύτερη προοπτική σχετικά με την αποτελεσματικότητα των μέτρων για την καταπολέμηση του ερευνώμενου φαινομένου.

7.3 Προτάσεις μελλοντικής έρευνας

Προκειμένου, να αντιμετωπιστούν οι περιορισμοί και να επεκταθούν τα ευρήματα της παρούσας έρευνας, οι μελλοντικές μελέτες στο ίδιο πεδίο θα μπορούσαν να λάβουν διάφορες κατευθύνσεις. Αρχικά, η διεξαγωγή μιας έρευνας μεγαλύτερης κλίμακας και γεωγραφικής ποικιλίας θα παρείχε μια πιο ολοκληρωμένη κατανόηση της ευαισθητοποίησης και της γνώσης των πρακτικών, των μεθόδων και του θεσμικού πλαισίου AML μεταξύ των επαγγελματιών παγκοσμίως. Μια τέτοια έρευνα θα μπορούσε να εξετάσει το ενδεχόμενο συμπερίληψης συμμετεχόντων από διαφορετικούς τομείς, όπως ο τραπεζικός, ο νομικός ή ο χρηματοοικονομικός τομέας, ώστε να αντληθούν δεδομένα σχετικά με το ρόλο που διαδραματίζουν οι συγκεκριμένοι επαγγελματική κλάδοι στην αντιμετώπιση του ερευνώμενου εγκληματικού φαινομένου.

Επιπλέον, δεδομένων των ραγδαίων εξελίξεων της τεχνολογίας, η μελλοντική έρευνα θα μπορούσε να επικεντρωθεί σε συγκεκριμένες σύγχρονες μεθόδους νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες που ενέχουν σημαντικούς κινδύνους. Η διερεύνηση της χρήσης πλατφορμών αποκεντρωμένης χρηματοδότησης (DeFi), νομισμάτων απορρήτου (privacytokens) ή τεχνητής νοημοσύνης σε δραστηριότητες νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες θα οδηγούσε στην συλλογή εξειδικευμένων γνώσεων και δεδομένων σχετικά με τις προκλήσεις και τα αντίμετρα που απαιτούνται για την καταπολέμηση αυτών των αναδυόμενων απειλών.

Παράλληλα, πέραν των ποσοτικών μεθόδων, η μελλοντική έρευνα θα μπορούσε να υιοθετήσει ποιοτικές προσεγγίσεις για να εμβαθύνει στους παράγοντες που επηρεάζουν τις πρακτικές AML στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Οι συνεντεύξεις με τραπεζικά στελέχη επιφορτισμένα με τη συμμόρφωση με το ερευνώμενο θεσμικό πλαίσιο αντιμετώπισης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, κυβερνητικούς αξιωματούχους των επιβολής του νόμου και των αρμόδιων ρυθμιστικών αρχών θα μπορούσαν να παράσχουν πολύτιμες πληροφορίες σχετικά με τις προκλήσεις που αντιμετωπίζονται κατά την εφαρμογή μέτρων για την καταπολέμηση του ερευνώμενου φαινομένου, αλλά και την υπερπήδηση των εμποδίων στο πεδίο της διεθνούς συνεργασίας και της ανταλλαγής πληροφοριών.

Τέλος, η διεξαγωγή συγκριτικών μελετών μεταξύ διαφορετικών χωρών και περιοχών, όπου ισχύει και εφαρμόζεται διαφορετικό κανονιστικό πλαίσιο σχετικά με την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες θα μπορούσε να εισφέρει πολύτιμα δεδομένα και στοιχεία σχετικά με την αποτελεσματικότητα της διεθνούς συνεργασίας και τον αντίκτυπο των ρυθμιστικών διαφορών στην καταπολέμηση του ερευνώμενου εγκληματικού φαινομένου. Ταυτόχρονα, μια τέτοια ερευνητική προσπάθεια θα μπορούσε να αναδείξει, τόσο τις βέλτιστες πρακτικές, όσο και τομείς του μηχανισμού αντιμετώπισης του φαινομένου που χρήζουν βελτίωσης σε διεθνές επίπεδο.

Συνοψίζοντας, παρά την αδιαμφισβήτητη χρησιμότητα της παρούσας εργασίας και της έρευνας που διεξήχθη στα πλαίσια αυτής, είναι ανάγκη να ενθαρρυνθούν μελλοντικές ερευνητικές προσπάθειες, οι οποίες βασιζόμενες στα ευρήματα της παρούσας και χρησιμοποιώντας μεγαλύτερα δείγματα, διαφορετικές μεθοδολογίες και συγκριτικές αναλύσεις, μπορούν να οδηγήσουν σε μια πιο ολοκληρωμένη κατανόηση των προκλήσεων και των ευκαιριών στο πεδίο της καταπολέμησης των σύγχρονων μεθόδων νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Έτσι, μέσω της συνεχούς έρευνας και συνεργασίας, η παγκόσμια κοινότητα μπορεί να ενισχύσει την καταπολέμηση του οικονομικού εγκλήματος και να ενισχύσει την ανθεκτικότητα του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Βιβλιογραφία

- Albrecht, C., Duffin, K.M., Hawkins, S. and Morales Rocha, V.M., 2019. The use of cryptocurrencies in the money laundering process. *Journal of Money Laundering Control*, 22(2).
- B.M. Oviatt, and P.P. McDougall, “Defining international entrepreneurship and modeling the speed of internationalization”, *Entrepreneurship Theory and Practice*, Vol. 29, No. 5, 2005.
- Barone, R. and Masciandaro, D., 2019. Cryptocurrency or usury? Crime and alternative money laundering techniques. *European Journal of Law and Economics*, 47.
- Bernitz, U. and Kjellgren, A., 2002. *Europarättensgrunder* [The principles of European law]. Stockholm: NordstedtsJuridik AB.
- Brenig, C. and Müller, G., 2015. Economic analysis of cryptocurrency backed money laundering.
- Brown-Hruska, S., 2016. Developments in Bank Secrecy Act and Anti-Money Laundering Enforcement and Litigation. NERA Economic Consulting Report.
- Cassella, S.D., 2018. Toward a new model of money laundering: Is the “placement, layering, integration” model obsolete?. *Journal of Money Laundering Control*, 21(4).
- Cloward, J.G. and Abarbanel, B.L., 2020. In-game currencies, skin gambling, and the persistent threat of money laundering in video games. *UNLV Gaming LJ*, 10, p.105.
- Cocheo, S., 2010. Finding bad eggs, at the right price. American Bankers Association. *ABA Banking Journal*, 102(12).
- Cox, D., (2014). *Handbook of Anti-Money Laundering*. [Online]. ProQuest.
- de Wit, J., 2007. A risk-based approach to AML: A controversy between financial institutions and regulators. *Journal of Financial Regulation and Compliance*, 15(2), pp.156-165.
- Engel, A., Engel, A. and Trautmann, 2018. *Choice of Legal Basis for Acts of the European Union* (p. 13). Springer.
- Favarel-Garrigues, G., Godefroy, T. and Lascoumes, P., 2011. Reluctant partners? Banks in the fight against money laundering and terrorism financing in France. *Security Dialogue*, 42(2), pp.179-196.
- Fiedler, I., 2013. Online gambling as a game changer to money laundering?. Available at SSRN 2261266.
- Florea, I.O. and Nitu, M., 2020. Money Laundering Through Cryptocurrencies. *Romanian Economic Journal*, 22(76), pp.66-71.
- Gelemerova, L., 2011. *The anti-money laundering system in the context of globalisation: A Panopticon built on quicksand?*. Nijmegen: Wolf Legal Publishers.
- Gilmour, N., 2020. Illustrating the incentivised steps criminals take to launder cash while avoiding government anti-laundering measures. *Journal of Money Laundering Control*, 23(2), pp.515-526.

- Idowu, A. and Obasan, K.A., 2012. Anti-money laundering policy and its effects on bank performance in Nigeria. *Business Intelligence Journal*, 5(2), pp.367-373.
- J. Hindriks, M. Keen, and A. Muthoo, "Corruption, extortion, and evasion", *Journal of Public Economics*, Vol. 74, No. 3, pp. 395-430, (1999).
- Johnson, J. and Desmond Lim, Y.C., 2003. Money laundering: has the financial action task force made a difference?. *Journal of Financial Crime*, 10(1).
- Julius Otusanya, O. and Lauwo, S., 2012. The role of offshore financial centres in elite money laundering practices: evidence from Nigeria. *Journal of Money Laundering Control*, 15(3).
- Korejo, M.S., Rajamanickam, R. and Md. Said, M.H., 2021. The concept of money laundering: a quest for legal definition. *Journal of Money Laundering Control*, 24(4), pp.725-736.
- Levi, M. and Soudijn, M., 2020. Understanding the laundering of organized crime money. *Crime and Justice*, 49(1).
- Megaw, N., 2019. Regulator Orders N26 to Improve Anti-Money Laundering Controls. *Financial Times*.
- Mugarura, N., 2011. The institutional framework against money laundering and its underlying predicate crimes. *Journal of financial regulation and compliance*, 19(2).
- N. Abrams, 'The New Ancillary Offences' *Criminal Law Forum* (1989) at 1 and 2 cited in N. Boister, *An Introduction to Transnational Criminal Law* (Great Clarendon Street, OUP 2012).
- Ouwerkerk, J.W., 2016. Criminalization Powers of the European Union and the Risks of Cherry-Picking between Various Legal Bases: The Case for a Single Legal Framework for EU-Level Criminalization. *Colum. J. Eur. L.*, 23.
- Pavlović, Z.S. and Paunović, N., 2019. Corruption Criminal Offenses as Predicate Economic Crimes to Money Laundering. *Journal of Eastern European Criminal Law*, 2.
- Richet, J.L., 2013. Laundering Money Online: a review of cybercriminals methods. arXiv preprint arXiv:1310.2368.
- Schott, P. A., (2006). Reference Guide to Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism. [Online]. World Bank.
- Seyad, S., 2010. EU financial law. *Jure*, 217-218.
- Soudijn, M.R., 2016. Rethinking money laundering and drug trafficking: Some implications for investigators, policy makers and researchers. *Journal of Money Laundering Control*, 19(3).
- Sullivan, K., (2015). Anti-Money Laundering in a Nutshell. [Online]. Apress.
- Teicher, R., 2018. Transaction Laundering—Money Laundering Goes Electronic in the 21st Century. *Finextra Research*.
- Teichmann, F.M. and Falker, M.C., 2021. Money laundering via underground currency exchange networks. *Journal of Financial Regulation and Compliance*, 29(1).

Teichmann, F.M.J. and Falker, M.C., 2020. Money laundering via cryptocurrencies—potential solutions from Liechtenstein. *Journal of money laundering control*, 24(1).